

Ləbara mugom a kawa ana
Mata
sə vinde anan ata awan
A đakay way pə deftere a anan

Mata a vinde đerewel a anan nà, anà Yahuda ahay sə đakay anan nà, Yesu nə Almasihu. Saray bayak a Mata a đakay anan nə way a Yesu sa ga ataya tə təra kawa ana đo maja'am a Mbərom ahay sa taa ja kwakwa ataya awan. Aday a đakay anan đukwen, Yesu winen apan i tətakan anan way anà đo ahay nà, a ga nə kawa a var Tawrita wiya a kawa ana Musa sa var kwakwa ata awan. Matanan, tə Yesu nà, Mbərom a rah anan wa way anahan sə dazlan sa ga tə Isəra'ila ahay ata awan.

Nga sa 'am ahay

Mbərom a slənay ahay Yesu, winen Almasihu awan (1.1 - 4.11)

Yesu a wazay à Galile aday à Yahudiya (4.12 - 25.46)

Yesu a mac aday a slabakay ahay à məke wa (26.1 - 28.20)

Bije a Yesu ahay

Lukas 3.23-38

¹ Həna anan nà, đerewel sə sləmay ana bije a Yesu Almasihu ahay. Winen mə wahay a nà, pə zahav ana Dawuda wan sə kutov ana Ibərahima.

² Ibərahima a wahay Isiyaku, Isiyaku winen a wahay Yakob, Yakob ite a wahay Yahuda, tinen tə mərak anahan ahay inde. ³ Yahuda winen a wahay atə Fares tə Jara pə uwar a sə ngaman

Tamar ata wa. Fares a wahay Hesərunu, Hesərunu ite a wahay Aram, ⁴Aram ite a wahay Aminadabu, Aminadabu ite a wahay Nasunu, Nasunu ite a wahay Salmuna. ⁵Salmuna a wahay Bo'es pə uwar a sə ngaman Rahab ata wa. Bo'es ite a wahay Obed pə uwar a sə ngaman Rut ata wa. Obed ite a wahay Yisa, ⁶Yisa ite a wahay bahay Dawuda.

Dawuda a wahay Sulimanu pə uwar anahan sə ngəzar pə Uriya wa ata awan. ⁷Sulimanu ite a wahay Roba'am, Roba'am ite a wahay Abiya, Abiya ite a wahay Asa, ⁸Asa ite a wahay Yusafat, Yusafat ite a wahay Yoram, Yoram ite a wahay Ujiya, ⁹Ujiya ite a wahay Yotam, Yotam ite a wahay Akas, Akas ite a wahay Hejekiya, ¹⁰Hejekiya ite a wahay Manasa, Manasa ite a wahay Amos, Amos ite a wahay Yusiya, ¹¹Yusiya ite a wahay Yekoniya tə mərak aya awan. A alay a tinen ata, bahay sə Babila a pak anan Isəra'ila ahay ù kon wa.

¹²Pə dəba a way ata wa asa, Yekoniya a wahay Salatiyel, Salatiyel ite a wahay Zorobabila, ¹³Zorobabila ite a wahay Abihuda, Abihuda ite a wahay Eliyakim, Eliyakim ite a wahay Ajora, ¹⁴Ajora ite a wahay Sadok, Sadok ite a wahay Akim, Akim ite a wahay Eliyada, ¹⁵Eliyada ite a wahay Eliyjaru, Eliyjaru ite a wahay Matan, Matan ite a wahay Yakob, ¹⁶Yakob ite a wahay Yusufu, mbaz ana Mariyama, may a Yesu sə ngaman Almasihu ata awan.

¹⁷Abaslay zahav ata pə mədire pə mədire a bənay ahay pə Ibərahima wa hus pə Dawuda nà, kà gak bije ahay kuro nga anahan a fuđo. A ban pə Dawuda wa ite, hus pə ana tinen sə hədek à Babila đukwen, kà gak bije ahay kuro nga anahan a fuđo.

A bənay pə winen ata wa ite, hus pa sə wahay anan Almasihu ite nà, kà gak bije ahay kuro nga anahan fuđo a re.

Awahay ana Yesu Almasihu

Lukas 2.1-7

¹⁸ Awahay ana Yesu Almasihu a təra nà, natiya awan: Mariyama, may anahan ata nà, winen dəle ana Yusufu. A alay a tə gəbak zek fan bay nà, məgala sə Apasay Cəncan a, a gan wan anà Mariyama. ¹⁹ Yusufu, dəle anahan ata nà, winen do didek awan, a pərahan azar anà Mbərom. A nan sa ra apan waray pa 'am sə do ahay bay. Anga nan, Yusufu a nan sə mbəsak anan dəle anahan tə wurwer.

²⁰ Winen apan i bayak pa 'am ata mba, maslay a Mbərom a kan zek i cəen sə zuḅay inde. A jan, a wa: «Yusufu, do sə zahav ana Dawuda, kə jəjar sə gəba anan dəle anak Mariyama bay, anga sa gan wan nà, məgala sə Apasay Cəncan awan. ²¹ I wahay wan mungol awan, kə ngaman Yesu*, anga i tam anan do anahan ahay i ines a tinen ahay wa.»

²² Way ata fok a təra anga aday 'am ana Mbərom Ba Məduwen a sa ja tə dundo ana do maja'am anahan ata, a təra. A wa:

²³ «Dəna dalay a i ga wan,
i wahay wan mungol awan,
ti ngaman Imanuwila.†»

²⁴ Yusufu a pədek pə ahan wa nà, a ga kawa ana maslay a Mbərom sa jan ata awan. A gəba anan dalay anahan Mariyama agay. ²⁵ Əna tə japak tə

* **1:21** Yesu a nan sa ja nà, Mbərom a tam do. † **1:23** Imanuwila a nan sa ja bine siwaw nà, Mbərom winen inde tə mənuko.

Mariyama bay, hus pa sə wahay anan wan anahan ata awan. Yusufu a daf apan sləmay Yesu a kutok.

2

Do sa san way ahay ta nay saa ca pə Yesu

¹ Yesu nà, winen mə wahay a à Baytilama pə daliyugo sə Yahudiya. A alay ata nà, bahay sə Yahudiya a nə Hiridus. Pə dəba sə wahay anan Yesu wa nà, kəlire ahay ta nay ahay kwa ta day sə dara wa, à Urəsəlima. Tinen aday nà, ta san way pə cəved sə mawuzlawazl ahay zle. Anga nan tə cəce pə dō ahay wa, ta wa: ² «Wan a mə wahay a, aday i sa təra bahay sə Yahuda ahay ata nà, winen ahaw? Mə canak anan anà mawuzlawazl anahan a kə slabakak ahay à dəlon wa. Ma nay sa naa həran ayak nga.»

³ Bahay Hiridus a sləne cəna, 'am ata kə wusek atan nga, winen tu dō sə Urəsəlima ahay fok.

⁴ Hiridus a halan nga anà bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə miter sə Tawrita ahay fok. A cəce patan wa, a wa: «Ti wahay Almasihu nà, ahaw?»

⁵ Tə mbəđahan apan, ta wa: «Ti wahay Almasihu nà, à Baytilama, pə daliyugo sə Yahudiya. Anga dō maja'am a Mbərom kə vindek kwakwa, a wa:

⁶ «Iken Baytilama, wulen su doh pə daliyugo sə Yahudiya,
kə kəcak à mamasl sə wulen su doh sə Yahudiya ahay bay jiga awan.

Anga bahay i sləray ahay nà, i iken wa,

aday i gan nga anà Isəra'ila dō uno ahay kawa
dō sə jugwar təman ahay.*»»

⁷ Natiya kutok, Hiridus a ngaman atan ayak anà kəlire ahay ù doh pə cakay anahan. A ngaman atan ayak mənǰəna dō ahay sa san apan, aday a cəce patan wa, a wa: «Kə cinen anan anà mawuzlawazl ata a slabak nà, à alay wuraw?» Tə đakan anan kutok. ⁸ Pə dəba anahan a wa a jan atan asa, a wa: «Zlen à Baytilama, pəlen anan wan ata lele. Ki ten anan à nga cəna, ka naa jen uno, aday nen ni zla saa həran ahay nga a cite.»

⁹ Tinen ite, tə sləne anan 'am a bahay ata cəna, ta zla kutok. Mawuzlawazl a, tinen a sə canan kurre a ata, a njahan atan pa 'am wa. A dəzle pa nga su doh a aday wan a à man ata ata nà, mawuzlawazl ata a tavay dek. ¹⁰ Tə canan anà mawuzlawazl sə tavay dek ata cəna, ta njad ataslay mivəl məduwen awan. ¹¹ Ta zla ù doh a aday wan a winen à man ata ata awan. Ta tan à nga anà Yesu, tinen maya tə may anahan Mariyama. Tə dukwen gərmec ù vo, tə həran nga anà wan ata awan. Tə pəsak anan mbulo a tinen ahay, aday tə varan magwagway ahay cara cara: gura ahay, mətətək sə ləluway sə rəbas lele ataya awan, pi zek tə wurde sə ngaman *mira* ataya awan. ¹² Pə dəba anahan a wa nà, Mbərom a đakan atan anan ĭ cən sə zubay inde nà, tâ ma ta man ana Hiridus sabay. Natiya ta zla agay tə cəved hinen kutok.

Atə Yusufu tə Mariyama ta zla à Misra

¹³ Do a ataya ta zla way a tinen cəna, maslay a Mbərom a kan zek anà Yusufu ĭ cən sə zubay inde,

* **2:6** Ca pə Mika 5.2; 2 Samiyel 5.2.

a jan, a wa: «Slabak! Zla anan wan tə may anahan a təkə à Misra, bina Hiridus i pəlay wan a anan, anga a nan sə lize anan. Njihen à man ata hus pə luvon a azanan ni jak, hayak ikwen ahay wa ata awan.»

¹⁴ Matanan kutok Yusufu a slabak sə luvon, a zla anan Yesu tə Mariyama a təkə à Misra. ¹⁵ Tə njahay à man ata hus pə amac ana Hiridus. Natiya, way ana Mbərom Ba Məduwen sa ja tə dundo ana dō maja'am anahan ata a təra. A wa: «Ni ngaman anà wan uno kwa pə daliyugo sə Misra wa.†»

Hiridus a vad anan gwaslay ahay

¹⁶ Hiridus a ca apan nə dō ataya ta gak kawa ananahan sa jan atan ata sabay cəna, a ga mivel. A jan anà suje anahan ahay nà, tã vad anan gwaslay ahay à Baytilama wa fok, pi zek tu kon aya sa van nga ataya awan, a ban pa wan ma va a bay a wa, hus pa wan ma va cew ataya awan. Anga kawa ana kəlire ataya sə đakan anan alay a ana mawuzlawazl a sə sləray ahay ata nà, a baslay ava awan, i ga nə matanan. A vad atan fok.

¹⁷ A təra kawa ana dō maja'am a Mbərom Yeremiya sa ja, a wa:

¹⁸ «Zliyzloy kà gak à Rama,

ayam tə aja mawa kə zalak.

Rahilu winen apan i yam gwaslay anahan ahay.

A nan đowan à bənan mbac bay,

anga gwaslay anahan ahay tə məcak fok.‡»

Atə Yusufu tə Mariyama ta may agay à Misra wa

¹⁹ Hiridus a mac cəna, maslay a Mbərom a kan zek anà Yusufu ĩ cəen sə zubay inde à Misra, ²⁰ a

† 2:15 Ca pə Hose'a 11.1. ‡ 2:18 Ca pə Yeremiya 31.15.

jan, a wa: «Slabak! Zla anan wan tə may anahan a təke pə daliyugo sə Misra wa, ma pə daliyugo sə Isəra'ila, anga dō sa gan may sa vad anan wan ataya tə məcak.»

²¹ Yusufu a slabak, a gəba anan wan tə Mariyama a təke, ta ma pə daliyugo sə Isəra'ila kutok. ²² Aya əna, a sləne sa jəka sa pa 'am ana Hiridus nà, wan anahan sə ngaman Arkilawus ata nà, kə jəjarak sə njahay à man anahan pə daliyugo sə Yahudiya. Anga nan Mbərom a kan anan ahay i cəen sə zubəy inde way anahan tədə saa ga ata awan. Ta zla à Galile kutok, ²³ tə njahay way a tinen à wulen su doh a sə ngaman Nazaratu ata awan. A təra matanan ata dukwen, anga dō maja'am a Mbərom ahay ta jak, ta wa: «Ti ngaman Nazaratu ahay.»

3

*Wazo a Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay
Markus 1.1-8; Lukas 3.1-18; Yuhana 1.19-28*

¹ Yawa, à alay ata nà, dōwan a inde tə ngaman Yuhana, a taa gan baptisma anà dō ahay. A taa nahay à saf inde à kiḃe sə Yahudiya, aday a taa wazan anà dō ahay. ² A wazay, a wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, anga bahay a Mbərom winen bəse tə kwanay.»

³ Yuhana aday nà, winen dō mbala ana dō maja'am a Mbərom Ezaya sa ja apan ata awan, a wa:

«Dowan a inde, winen apan i zlah à saf inde à kiḃe,
a wa:

“Ten anan cəved anga Bahay winen apan i nay.
Ten anan cəved ata mə tavay nga a fəhhe lele.*”»

* **3:3** Ca pə Esaaya 40.3.

⁴ Yuhana a nà, winen a pak pi zek nà zana ma han a tə sibœk sə zlugweme awan, a ɓan zərkutov ɗukwen tə maslɛrapa sa zlay. Way sa pa anahan a nà, hayam ahay pi zek tə umam sə kiɓe aya awan.

⁵ Do sə Urəsalima ahay pi zek tu ɗo sə Yahudiya azar aya tatə ɗo su kon sə cakay sə zlinder sə Urdon ataya fok, ta nay pə cakay anahan. ⁶ Tə dazlan sə ɗakay anan ines a tinen ahay, aday Yuhana a gan atan baptisma à zlinder sə Urdon ata inde.

⁷ Yuhana a canan anà Farisa ahay pi zek tə Saduki ahay ta nay pə cakay anahan saa ga baptisma nà, a jan atan, a wa: «Kwanay zahav sə kòn ahay, ɗo sa njak ɗo ahay, waya sə ɗakak ikwen anan sa haw pə sariya ana Mbərom saa nay ahay ata wa anaw? ⁸ Gen mer su way lele aya aday sə ɗakay anan nà kə mbəsiken ines a kwanay ahay acəkan ata awan aday. ⁹ Kâ saa bayiken à nga inde nà, kwanay wan ana Ibərahima ahay ata bay. Way ata i tam kwanay bay. Nen apan ni jak ikwen, Mbərom i mba apan sə tɛra anan kon a anaya wan ana Ibərahima aya tɛte. ¹⁰ Mbərom kə lavak anan zek tə tirez, i gad anan dɛdazl si sé aday a wahay wan lele aya bay ata fok. I gad atan, aday i pak atan ù uko inde.

¹¹ «Nen na gak ikwen baptisma nà tə a'am aday sə ɗakay a nà kə mbəsiken ines a kwanay ahay ata awan. Aya əna, ɗowan inde i nay à dɛɓa uno wa, winen nà, i gak ikwen baptisma nà tə Apasay Cəncan awan aday tə uko. Winen nà, a zalay nen tə mazlaɓ lele. Na slak aday ni pəsakan anan liɓer sə təkarak anahan ahay à saray wa bay jiga awan. ¹² Gəsadaf inde à alay anahan sə vɔvay anan ndaw, i gəzla anan ndaw pi zek wa tə janjar. I halan nga

anà ndaw sa pak ì de, aday i vak anan janjar tə uko a aday a mbacay kula itəbay ata awan.»

Yesu a ga baptisma

Markus 1.9-11; Lukas 3.21-22

¹³ Natiya kutok, Yesu a slabakay ahay pə daliyugo sə Galile wa, a nay ahay pə cakay ana Yuhana à zlinger sə Urdon. A nan nà, Yuhana à gan baptisma. ¹⁴ Abay Yuhana a ngam bay, a jan, a wa: «Nen adəka nə na gan may kù go baptisma. Aday iken asa nə ki nay ahay pə cakay uno nà, kəkəməw?»

¹⁵ Yesu a mbəfahan apan, a wa: «Â zlak à nga! Anga sumor a nà, gumo anan mer su way a abay tədə a nan à Mbərom gumo ata awan.»

Natiya kutok, Yuhana a təma, ¹⁶ a gan baptisma anà Yesu. Yesu a slabakay ahay à a'am wa cəna, a canan ayak anà bagəbaga mburom a təba pan-gaya, aday a canan ayak anà Apasay a Mbərom kawa badəbada, winen apan i dazay ahay, a njahay apan. ¹⁷ 'Am dukwen a ndəray ahay kwa à bagəbaga mburom wa, a wa: «Həna anan nà, wan uno, ləliwe uno awan. Nə taslay mivel bayak a nə tə winen awan.»

4

Fakalaw a nan sa njak a Yesu

Markus 1.12-13; Lukas 4.1-13

¹ Pə dəba anahan a wa nà, Apasay a Mbərom a zla anan Yesu à man sa saf inde à kibe, anga aday Fakalaw à sa njak anan. ² Yesu kà pak awan bay, luvon ahay kwa kuro fudo. Luvon tə ipec fok, kà pak awan bay jiga awan. May a han apan kutok.

³ Fakalaw a hæðaken ayak pə cakay, a jan, a wa: «Kak iken nə Wan a Mbərom cukutok nə, jan anà kon a anaya tē tēra ðaf, aday ki pa biðaw?»

⁴ Yesu a mbəðahan apan, a wa: «Deftere a Mbərom a ja nə: “Do zənzen a a njahay uho nə tē way sa pa ðəkðek bay, əna ta 'am ana Mbərom sa ja ataya fok.*”»

⁵ Fakalaw a zla anan Yesu à Urəsalima, wulen su doh cəncan awan, a ðaf anan pa nga su doh sə mazlað a Mbərom, ⁶ a jan kutok: «Kak iken Wan a Mbərom a acəkan nə, ənga larak ayak zek à man a anan wa. Anga Deftere a Mbərom kà jak, a wa: “Mbərom i jan anà maslay anahan ahay sa ba iken. Ti kəcaw iken à alay a tinen inde,

anga aday kâ saa burgosl anan saray anak ahay pu kon bay.†”»

⁷ Yesu a mbəðahan apan, a wa: «Deftere a ja ðukwen: “Kâ sa ca azan pə Mbərom anak wa bay.‡”»

⁸ Matanan, Fakalaw a zla anan à ɓəzlom a inde, sololo cəvedabay. A ðakan pə bahay sə daliyugo tembərazem fok, tē mazlað sə zlile a tinen aya təkə.

⁹ A jan kutok asa, a wa: «Way a anaya fok, ni varak atan, kak kə dukwek uno gərmec ù vo, aday kə hərək uno nga nə, na.»

¹⁰ Əna Yesu a jan kutok, a wa: «Zla à man a anan wa, iken Fakalaw, mbəsak nen. Anga mə vinde a à Deftere a Mbərom inde, a wa: “Həran nga nə, anà Mbərom Fetek a taayak, winen Bahay anak. Gan mer su way nə, anà winen a kərtek.§”»

* **4:4** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 8.3. † **4:6** Ca pə Jabuura 91.11-12. ‡ **4:7** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.16. § **4:10** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.13.

¹¹ A alay ata kutok, Fakalaw a mbəsak anan Yesu. Maslay a Mbərom ahay ta nay, ta gan mer su way anà Yesu.

*Yesu a dazlan anà mer su way anahan à Galile
Markus 1.14-15; Lukas 4.14-15*

¹² Pə luvon a inde, Yesu a sləne nə tə bənak anan Yuhana à dangay. A slabak, a ma pə daliyugo sə Galile. ¹³ A mbəsak Nazaratu, a zla way anahan saa nahay à Kafarnahum, wulen su doh a pa 'am sə bəlay sə Galile ata awan, pa day su kon sə Jabulon tə Neftalim ahay. ¹⁴ A ga matanan ata nà, aday 'am ana do maja'am a Mbərom Ezaya sa ja ata â təra. A wa:

¹⁵ «Kon sə Jabulon aday kon sə Neftalim,
kwanay pa day uho sə Urdon, pə cəved sa zla à bəlay inde,
kwanay pə daliyugo sə Galile, à wulen su do sə pəra ahay inde.

¹⁶ Kwanay mə njahay aya à luvon inde ataya,
ki cinen anan anà jiyjay məduwen awan.
Kwanay mə njahay aya à man hərəkhərek ataya ù vo sə amac inde,
jiyjay ata i dəvak ikwen kutok.*»

¹⁷ A bənay pə winen ata wa kutok nà, Yesu a dazlan sə wazay. A wa: «Mbəsiken ines a kwanay ahay, anga bahay a Mbərom winen defefe coy.»

*Yesu a ngaman anà do sa ban kələf aya inde
Markus 1.16-20; Lukas 5.1-11*

¹⁸ Yesu winen apan i bar pa 'am sə bəlay sə Galile. A canan ayak anà dōwan aya inde tinen cew, do sa ban kələf ahay. Dōwan ataya nà, atə Simon,

* **4:16** Ca pə Esaaya 8.23 - 9.1.

dowan a Yesu sə ngaman Piyer ata awan, tə mərak anahan a inde, tə ngaman Andəre. Tinen apan ti ban kələf a tinen ahay tə zuvo. ¹⁹ Yesu a jan atan, a wa: «Hayak ikwen ahay. Pərihen uno azar, aday ki bənen nə kələf sabay. Ki i njiden uno nə, do sə pəruho azar ahay adəka.» ²⁰ Kwayan'a tə mbəsak zuvo a tinen ahay, aday tə pərahan azar à Yesu.

²¹ Yesu a hədek pa 'am mənjoek asa, a tan à nga anà do ahay à kwalalan inde cew mungol aya awan. Dowan ataya nə, atə Yakuba tə mərak anahan a inde tə ngaman Yuhana. Tinen tatə Zebede, bəbay a tinen awan, tinen apan ti ndakay anan zuvo a tinen ahay à kwalalan inde. Yesu a ngaman atan. ²² Kwayan'a wan ataya tə mbəsak anan kwalalan a tinen tə bəbay a tinen a təke, tə pərahan azar anà Yesu.

*Yesu a mbar anan do sə dəvac ahay bayak awan
Lukas 6.17-19*

²³ Yesu kə bərak pə daliyugo sə Galile fok. A dakan anan way anà Yahuda ahay ù doh sə wazay a tinen aya awan. A wazan atan ləbara mugom a sə bahay a Mbərom. A mbar anan do sə dəvac ahay cara cara pi zek tu do mə təra à məndak aya cara cara bayak awan. ²⁴ Ləbara anahan ata a ta 'am tədəy pə daliyugo sə Siriya fok. Ta nan anan ahay do sə dəvac ahay cara cara pi zek tu do jəje aya awan, do tə setene aya à nga inde, do tə məhərvov aya awan, do ma mac hawal si zek aya fok, a mbar atan. ²⁵ Man su do məduwen a a taa pərahan azar kutok. Ta nay ahay pə daliyugo sə Galile wa, kwa pə daliyugo sə ngaman Dekapol ata wa, kwa à Urəsalima wa, aday kwa pə daliyugo sə Yahudiya

azar aya wa, aday kwa pə daliyugo sa day uho sə zliner sə Urdon ata wa re.

5

Yesu a wazay à 6əzlom

¹ Yesu a canan anà man su do ata nà, a ján à 6əzlom saa njahay à man ata awan. Njavar anahan ahay dukwen, ta ján à man ata re. ² Yesu a dazlan sə wazan atan 'am a anan:

Ataslay mivel su do sə pərahan azar anà Yesu ahay

Lukas 6.20-23

³ «Ataslay mivel inde, anga dowan aya aday ta san zle, tinen mətawak aya pa 'am a Mbərom ata awan, anga bahay a Mbərom ma var a nə anga tinen.

⁴ «Ataslay mivel inde, anga do sa yam ahay, anga Mbərom i bənan atan mbac.

⁵ «Ataslay mivel inde, anga do sə njahay səkəffe ahay, anga Mbərom i varan atan anan daliyugo.

⁶ «Ataslay mivel inde, anga do sə pəlay sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom ata awan, anga Mbərom i man atan zek sa ga kawa a tinen sa gan may ata awan.

⁷ «Ataslay mivel inde, anga do sa gan sumor anà do ahay, anga Mbərom i gan atan sumor.

⁸ «Ataslay mivel inde, anga do sə pəlay Mbərom tə mivel kərtek awan, anga ti i canan tə ide a tinen njæk anà Mbərom.

⁹ «Ataslay mivel inde, anga do sə ndakay do ahay pi zek ataya awan, anga Mbərom i ngaman atan wan anahan ahay.

¹⁰ «Ataslay mivel inde, anga dō aday tə jugwar panan 'am anga a pəlay sa ga way sa zlan à nga à Mbərom ata awan, anga i njahay pə kərtek a tatə Mbərom à bahay anahan inde.

¹¹ «Kak dō ahay tə gənahak ikwen, tə jugurak pikwen wa 'am, ta rak pikwen 'am kəriya awan, anga kə dəfen upo nga nà, ataslay mivel inde anga kwanay re. ¹² Tislen mivel bayak awan, anga Mbərom i varak ikwen magwagway məduwen a à bagəbaga mburom. Ta gan atan ahay anà dō maja'am a Mbərom a sə lahak ikwen ahay ataya kwakwa fok dukwen, kətana awan.»

Zətene tə jiyjay sə daliyugo

Markus 9.50; Lukas 14.34-35

¹³ «Matanan, kawa ana zətene su gom anan way sa pa ata nà, kwanay dukwen ki gumen anan daliyugo nə matanan re. Əna kak zətene awan a vad sabay nà, ki ma anan apan avad anahan a nə ta ma asa anaw? Zətene ata i gom sabay, ti lar anan, dō ahay ti ján apan à məndak.

¹⁴ «Kwanay nà, kawa jiyjay sə dəvan anà daliyugo, kawa wulen su doh ma han a à bəzlom. Wulen su doh a matanan ata nà, a dər zek itəbay.

¹⁵ Ta taa han uko pə lalam nə sa dər anan ta sə hərok apan tasa daw? Ti daf anan bugol nà, pə way sa daf lalam awan, aday à dəvan anà dō su doh ataya fok. ¹⁶ Matana re, lele bine siwaw nà, jiyjay a kwanay à dəvan anà dō ahay. Ata ti canan anà mer su way a kwanay a lele ataya awan, aday ti həran nga anà Bəbay a kwanay winen à bagəbaga mburom ata awan.»

Atətak way pə Tawrita

17 «Kâ sa bayiken sa jêka na nay sa naa mbazl anan Tawrita, kabay sa mbazl anan 'am ana dō maja'am a Mbərom ahay nà, matanan bay. Na nay ahay adêka nà, sa naa rah anan wa, bina sa mbazl anan wa bay. 18 Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Hus pə ana daliyugo tə bagəbaga mburom saa lize azanan ata nà, kula alfabe inde kərtek à Deftere a Mbərom ti lar anan wa à məndak nà, ibay, si way a uda ataya fok ti təra aday. 19 Anga nan kutok, kuwaya kə mbəsakak anan, kabay kə tətakak anan anan anà dō hinen sə mbəsak anan nga sa 'am a mə baslay a kwa zek cəđew a kərtek a nà, winen đukwen i təra dō zek cəđew a à bahay a Mbərom inde re. Əna đowan a kə təmahak sa ban anan 'am a Mbərom, aday kə đakak anan anan anà dō hinen sa ban anan re cəna, i təra dō məduwen a à bahay a Mbərom. 20 Nen apan ni jak ikwen anan həna re: Ki njiden sa zla à bahay a Mbərom a bay, kak si đīdek a kwanay i zalay anan đīdek sə miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay aday.»

A ga mivel pu dō

21 «Kə sənən zle, Mbərom a jan anà bije a kwanay ahay nà: “Kâ vad nga su dō bay.* Kuwaya kə vədak dō cəna, ti gan sariya.” 22 Əna nen ni jak ikwen həna kəma, kuwaya đowan a kə gak mivel pə njavar uno hinen cəna, kə slak ti gan sariya ca. Aday kuwaya đowan a kə jak anan anà njavar uno hinen: “Iken nə wayaw?” cəna, kə slak aday dō sə lavay nga ahay ti halay nga sa gan sariya. Kuwaya kə jak anan anà njavar uno hinen: “Iken ka san

* 5:21 Ca pə Gurtaaki 20.13.

Mbərrom bay” đukwen, 'am ata kà slak sa ban anan apan aday sa lar anan à dəlov sə uko inde coy.

²³ «Anga nan, kak iken ka nak ù doh sə mazlaḅ a Mbərrom tə way a à alay inde coy, əna kə jalak pə way inde à wulen a kwanay tə njavar uno hinen anga kə nəsek anan cəna, ²⁴ mbəsak anan way anak à man ata aday, zla, pəlay ahay ayaw ana đowan anak ata, aday ki may ahay saa var way anak ata anga Mbərrom a kutok.

²⁵ «Kak đowan a kə zlahak apak, aday ki sa zlen àga đo sa ga sariya cəna, pəlay panan asan zek pə cəved. Bina kà sak a dəzle tə iken àga đo sa ga sariya coy nà, đo sa ga sariya i sa varan iken à alay inde anà suje ahay. Tinen ite ti sa dərəzl iken ù doh sə dangay. ²⁶ Nen apan ni jak tə đidəm a həna: Hus pə ananak saa hamay anan way anahan ata bay cəna, ti mbəsakay ahay iken ù doh sə dangay ata wa bay jiga awan.»

Aga mədigwed

Mata 19.9; Markus 10.11-12; Lukas 16.18

²⁷ «Kə slənen 'am a Mbərrom a sa ja ata zle, a wa: “Kà ga mədigwed bay.†” ²⁸ Əna ni jak ikwen həna kutok nà, kuwaya fok, đowan a kà cak pə đo uwar a tə ide sa ga apan ubor cəna, ata kà gak mədigwed à mivel anahan inde tə uwar ata awan. ²⁹ Matanan kutok, kak ide sə alay puway anak i sapat iken sa ga ines nà, ndaha anan, aday lar anan dərən pi zek anak wa. Anga suwan hawal si zek anak kərtek a à lize tə winen zek anak a fok sa saa lize à məke sə mərda inde nà, na. ³⁰ Matanan re, kak alay puway anak i sapat iken sa ga ines nà, gad anan, aday lar

† 5:27 Ca pə Gurtaaki 20.14.

anan dæren pi zek anak wa. Anga suwan hawal si zek anak kærtek a â lize, tæ winen zek anak a fok saa lize à mæke sæ mærdæ inde nà, na.

³¹ «'Am a Mbærom a ja, a wa: “Kuwaya dowan a kè ræzlak anan uwar anahan cæna, â varan dærewel à alay inde sæ dækay anan nà, kè ræzlak anan.‡”

³² Æna nen ni jak ikwen hæna kutok nà, kuwaya dowan â saa razl anan uwar anahan bay, si kak a ban atan pi zek tu dæ aday. Aday uwar ma razl a kà zlak à mbaz hinen, uwar ata kà gak mædigwed cite re. Matanan, dowan a kè gæðak uwar ma razl a cæna, kà gak mædigwed cite.»

Ambadæy

³³ «Asa, kæ sænen zle, Mbærom a jan anà bije a kwanay ahay nà: “Ga anan way anak sæ mbadæy apan ata awan. Kæ mbadæk pa 'am a Mbærom dükwen, rah anan ambadæy anak ata lele.” ³⁴ Æna nen ni jak ikwen hæna kutok nà, kâ saa mbadæy bay jiga awan: kwa â ga næ tæ bagæbaga mburom, anga winen næ man sæ njahay ana Mbærom; ³⁵ kwa â ga næ tæ daliyugo, anga winen næ man sa dæf saray ana Mbærom; kwa â ga næ tæ Uræsalima dükwen, kê mbadæy anan bay, anga winen wulen su doh ana Mbærom Ba Mæduwen. ³⁶ Kâ saa mbadæy anan kwa ta nga anak bay, anga ki mba apan sæ mbæda anan sibæk sa nga anak bay, kwa â ga næ zænzen awan, kwa â ga næ kwedekkwedek awan. ³⁷ Ki ja lele awan adæka cæna, “Ayaw” kak matanan nà, na, “A'ay” kak matanan bay cite nà, na. Anga 'am a sa ja azar aya nà, sa var næ Fakalaw.»

‡ 5:31 Ca pæ Tooktaaki Tawreeta 24.1.

Aman anan uda siked sə ines anà dō
Lukas 6.29-30

³⁸ «Kə slənen 'am a Mbərom a sa ja ata zle, a wa: “Kak dōwan a kə nəsek anak anan ide, ki nəsen anan ide cite. Kak dōwan a a kađak anan nə slan, ki kađan anan uda slan a cite.Š” ³⁹ Əna nen ni jak ikwen həna kutok nà, kâ si men anan anan uda siked sə ines anà dō sə huwan ahay bay. Kak dōwan a kə dəcak anak pə cakay sləmay kərtek a nà, mbəđahan anan apan cakay sləmay hinen re. ⁴⁰ Kak dōwan a a nan sa zlah apak anga aday i ngəzar panak zana anak məduwen a cəna, mbəsakan anan apan tegwere sə zana ata re. ⁴¹ Matanan, kak dō kà gak anak bəlaray sə tavak way anahan kilometer kərtek nà, tavakan anan way sə kilometer cew lele. ⁴² Dōwan a kə cəcihek panak way cəna, kâ sa gan anan azay bay, varan. Matanan re, dō kə cəcihek panak gudire dukwen, kâ saa ngaman anan bay ata bay. Varan.»

Pəlen anan dō manide a kwanay ahay
Lukas 6.27-28, 32-36

⁴³ «Kə slənen 'am a Mbərom sa ja, a wa: “Pəlay anan dō sə məsudoh anak* , aday nan ide anà dō manide anak ite.” ⁴⁴ Əna nen ni jak ikwen nà: Pəlen anan dō manide a kwanay ahay, gen amboh anga dō sə jugwar pikwen wa 'am ahay fok, ⁴⁵ anga aday kî gen way təde anga wan ana Bəbay a kwanay Mbərom, winen à bagəbaga mburom. Winen kəma, a dav anan pac anahan nà, pu dō lele aya tu dō lelibay aya təke fok. A ga iven anahan pu

Š **5:38** Ca pə Gurtaaki 21.24; Farillaaji Lewinjo'en 24.20; Tooktaaki Tawreeta 19.21. * **5:43** Ca pə Farillaaji Lewinjo'en 19.18.

dó sa ga mer su way lele aya tu dó sa ga mer su way lelibay aya tæke fok re. ⁴⁶ Kak kæ pælen nà dó sà pælay kwanay ahay dækdek nà, ki ben magwagway sa ma a kwanay pæ Mbærom wa asa re anaw? Dó sà cakal jangal ahay dükwen ta ga matanan re asanaw? ⁴⁷ Kak ki jen anan 'am anà zek a kwanay ahay dækdek nà, ata ki gen way lele sà zalay dó azar aya daw? Kwa dó sà pæra ahay dükwen ta ga nà matanan re. ⁴⁸ Tæren dó lele aya à way ahay inde fok, kawa Bæbay a kwanay Mbærom, winen mæ njahay a à bagæbaga mburom winen dó lele à way ahay inde fok ata awan.»

6

Atatak way pa 'am sa var way

¹ «Kwanay apan ki gen anan sumor anà dó nà, kâ si gen anan pa 'am sà dó ahay anga aday tæ canak ikwen bay. Bina, Bæbay a kwanay Mbærom, winen à bagæbaga mburom ata i varak ikwen magwagway sabay.

² «Kak kæ njadak way sa man anan zek anà dó nà, kâ sa zlapay anan awan aday saa varan anan bay. Sa ga way ata matanan cæna, dó sà mbadæmbada ahay. Ta ga matanan nà, ù doh sà wazay ahay, aday à lumo ahay, anga aday dó ahay tæ hæran atan nga. Nen apan ni jak ikwen tæ dîdem a hæna, tæ njadak anan magwagway a tinen a coy. ³ Əna iken kæma, kak a nak sa man zek anà dó nà, ga anan tæ wurwer awan. Kwa dó inde pæ cakay anak dükwen à san apan bay re. ⁴ Ga sumor anak nà, à mider a inde. Ata Bæbay anak Mbærom dükwen

i varak magwagway. Winen nà, a canan anà way ma ga à mider a inde ataya fok.»

Atatak way a Yesu pə amboh

Lukas 11.2-4

⁵ «À alay a ki gen amboh dukwen nà, kâ sa taren kawa do sə mbadəmbada ahay bay. Tinen nà, a nan atan sa ga amboh nà, ti tavay jerek ù doh sə wazay ahay, kabay pə mægəzləga cəved ahay, anga aday do ahay tâ ca patan lele. Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna, tə njadak magwagway a tinen coy. ⁶ Iken, a nak sa ga amboh kəma, zla ù doh, tacay anan məsudoh lele, gan amboh anà Bəbay anak Mbərom. Mbərom nà, winen inde à man a mi der ata awan. A canan anà way anak ma ga à man a mi der ata re, i varak anan way anak a sə cəce panan ata awan. ⁷ Kwanay apan ki gen amboh ata dukwen, kâ sa zilen anan 'am aya zededeđe bay. Sə zalan anà 'am nà, do sə pəra ahay. A ga patan nə Mbərom i təma amboh a tinen anga tə zalak anan anà 'am bayak a ata awan. ⁸ Kâ si gen kawa ana tinen ata bay, anga Bəbay a kwanay awan aday nà, a san way a kwanay a saa cəce panan wa ata zle, mənəna kwanay sə dazlan anà amboh awan.

⁹ «Kwanay ki gen amboh kəma, gen nə natiya awan:

Bəbay a manay, iken à bagəbaga mburom,
do ahay tâ san sləmay anak nə cəncan awan.

¹⁰ Bahay anak â ga zek à wulen à manay ite.

Way anak sa gan may â təra à wulen a manay pə
daliyugo,
kawa anahan sə təra à bagəbaga mburom ata
re.

11 Varan umo way sa pa saa slan umo biten ata awan.

12 Pəsen umo anan ines a manay ahay,
kawa ana manay sə pəsen anan anà dō sa gan
umo ines ataya cite.

13 Ba manay pə way saa njak manay ahay wa ite,
anga aday mâ sa zla i ines inde bay.

Dərgwaday manay à alay ana Fakalaw a wa.

[Anga bahay nà, iken.

Məgala anak tə mazlaḅ anak nà, inde sə coy.

Amen.]

14 «Kak kwanay apan ki pəsen anan anan ines anà dō sa gak ikwen ines ahay nà, Bəbay a kwanay, winen mə njahay a à bagəbaga mburom ata dukwen, i pəsek ikwen anan ines a kwanay ahay re. 15 Əna ka sak a pəsen anan anan ines anà dō azar aya bay cəna, Bəbay a kwanay dukwen i pəsek ikwen anan ines ahay bay ite re.»

Sumaya

16 «Kwanay apan ki gen sumaya nà, kâ si ken anan ide a kwanay kawa kwanay ma ga mugo aya bay. Do sə mbadəmbada ahay nà, ta ga matanan. Tinen apan ti rac jœer aday dō ahay tâ san tinen apan ti ga sumaya. Əna nen apan ni jak ikwen həna, tə njadak anan magwagway a tinen coy.

17 Əna, iken ki ga sumaya nà, banay anan ide anak, ga apan amar lele, 18 anga aday dō ahay tâ san iken apan ki ga sumaya bay jiga awan. Bina saa san anan way anak sa ga fok nà, si Bəbay anak Mbərom. Winen inde à man a mi dər ata awan. A canan anà way ata zle, aday i varak anan magwagway anak. Winen nà, a canan anà way mi dər aya fok.»

Man sa der zlile lele awan
Lukas 12.33-34, 11.34-36

¹⁹ «Matanan kutok, kâ sa hilen anan nga anà way ahay pə daliyugo a anan anga kwanay a bay. Anga pə daliyugo a anan nà, mumok ahay inde, zəbzeb sa ján mangaz pə way ahay dukwen inde, ti nes anan way ata fok. Aday do sə akar ahay dukwen ti zlar anan doh ahay aday ti kəra anan way a kwanay sə halay ata awan. ²⁰ Əna hilen anan way anà nga a kwanay adəka nà, à bagəbaga mburom. A man ata nà, mumok ahay tə mangaz dukwen ti nes anan sabay. Aday dukwen do sə akar ahay ti zlar anan doh aday sə kəra way ahay sabay re. ²¹ Anga, zlile anak ma dəf a à man ata nà, mivel anak a dukwen i ga nə cezlezlen'e à man ata re.

²² «Ide nà, kawa lalam sə dəvan jiyjay anà zek. Kak ide anak winen lele nà, ata zek anak a fok winen à jiyjay a inde. ²³ Əna kak ide anak lelibay nà, zek anak a fok winen i ide zənzen a inde. Saa varak jiyjay a nə ma asa anaw? Kak ide anak kə tərak ide zənzen a nà, takəđimbomma iken à luvon inde acəkan.»

Atə Mbərom tə dala
Lukas 16.13

²⁴ «Dowan saa mba apan sa gan mer su way anà bahay su doh ahay cew nà, ibay. Anga kə pəlak anan do kərtek a lele nà, i nan ide anà dowan a hinen ata awan. Kabay, tə njahak tu do kərtek a lele gerger cəna, i kədey anan dowan a hinen ata awan. Matanan, ki mben apan sa gan mer su way anà Mbərom aday sə pəlay dala cew maya dukwen, i ga zek bay re.

Adaf nga pə Mbərom

Lukas 12.22-31

²⁵ «Nen apan ni jak ikwen asa: Ká sa jilen pə way sa pa tə zana bay. Sifa si zek a zalay way sa pa, aday zek dukwen a zalay zana asanaw? ²⁶ Cen pə məvuhom ahay aday. Ta casl awan bay, ta car awan bay, tə halay awan itəbay. Əna Bəbay a kwanay a mə njahay a à bagəbaga mburom ata, winen apan i gan atan sumor ta sə varan atan way sa pa. Aday kwanay kə zilen anan məvuhom ahay bidaw? ²⁷ Waya à wulen a kwanay saa mba apan tə ajalay nga anahan sə zəga anan apan luvon sə njahay anahan mənjoek anaw?

²⁸ «Kak matanan cukutok nà, kə jilen pə zana kə zalak nə angamaw? Ənga, cen pə avərez sə way ahay sa hay ahay à kiβe ataya aday! Ta ga mer sə awan bay, ta han awan pi zek bay. ²⁹ Tə winen ata təkə nà, nen apan ni jak ikwen: Kwa abay bahay Sulimanu tə zlile anahan a bayak ata təkədə nà, kula kə pəkak zana lele aya pi zek kawa avərez sə way ahay à kiβe ataya bay re. ³⁰ Aday Mbərom winen apan i rəβa anan daslam sə kiβe, tinen inde biten lele, aday sidew a cəna ti i han anan uko tə daslam ataya re. Kwanay dō ma kac adaf nga a anan aya awan, kak Mbərom kà mbak apan sa ga mer su way matana nà, i mba apan sə pəkak ikwen zana pi zek lele aya zal way ahay, à kiβe ataya bidaw? ³¹ Matanan kutok, ká sa viwen anan nga anà zek a kwanay tə ajalay nga pə way sa pa, pə way sa sa, kabay pə zana sa pak pi zek ahay bay. ³² Sə pəlay way matanan ataya cəna, dō sə pəra ahay. Aday Bəbay a kwanay Mbərom a dukwen a san zle, kwanay ki gen anan may anà way ataya

way anahan. ³³ Əna lihen adəka sə pəlay bahay a Mbərom aday didek anahan awan. Ata winen a, i varak ikwen way a kwanay a sa gan may ataya fok re. ³⁴ Kâ sa viwen anan nga anà zek a kwanay tə ajalay nga pə way sə sidew bay, anga sidew ata dukwen i gan nga anà zek anahan a cite. Pə ide sə cəde fok, way anahan aya inde i sla saa bayak apan.»

7

'Am sa man mungok i zek ahay *Lukas 6.37-38, 41-42*

¹ «Kâ si men anan anan mungok ù do azar aya à mivél inde bay, anga aday Mbərom á sa mak ikwen anan mungok bay ite. ² Anga Mbərom i mak ikwen anan mungok nà, kawa ana kwanay sa man anan mungok anà do ahay ata cite. I lavak ikwen way nà, tə way mbala ana kwanay sə lavan anan anà do ahay ata cite re.

³ «Iken nà, ka mba apan sə canan anà cukol ì ide ana mərak anak inde, aday dədom ì ide anak a inde nà, ka mba apan sə canan sabay ata nà, angama kutok anaw? ⁴ Ka mba apan sa jan anà mərak anak: “Hayak anan, nê gəbak anan cukol ì ide wa!” aday cəkəbay dədom zləngəddə ì ide anak a inde nà, kəkəmwaw? ⁵ Mbadəmbada bidəka! Gəbay anan dədom ì ide anak a wa aday! Ata ki mba apan sə canan sə gəbay anan ahay cukol ì ide anà mərak anak wa kutok cite.

⁶ «Matanan, kâ sa viren anan anan way cəncan a anà kəla ahay bay, anga ti sa may ahay pikwen, ti ngalay kwanay awan. Kâ sa viren anan anan

mədiŋe a kwanay ahay anà gadura ahay bay, anga tâ sa ndərasl atan à dəndələb inde bay, bina ti lize.»

Cəcihen, pəlen aday jen ayak 'am uho wa

Lukas 11.9-13

⁷ «Cəcihen! Mbərom i varak ikwen way a kwanay sə cəce ata awan. Pəlen! Ki ten anan à nga anà way a kwanay a sə pəlay ata awan. Jen 'am pi zek wa uho, aday ti təbək ikwen ayak wa. ⁸ Anga kuwaya kə cəcihek way cəna, ti varan. Kuwaya kə pəlak way dukwen, i njad way anahan a sə pəlay ata awan, aday kuwaya kə jak ayak 'am uho wa dukwen, ti təban ayak wa cite re.

⁹ «Matanan re, waya à wulen a kwanay saa varan kon à alay inde anà wan anahan, anga a cəce panan wa daf anaw? ¹⁰ Kabay kak wan a a cəce nə kələf nə, ki varan dədəw à alay inde bay re asanaw? ¹¹ Kwanay do lelibay aya bugol dukwen, kə sənən a viren anan way lele aya anà wan a kwanay ahay. Aday Bəbay a kwanay Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata nə, a san sə varan way lele aya anà do sə cəce panan wa way ahay zal mbala a kwanay sa san bidaw?

¹² «Way a tədə abay ki gen anan may do ahay tâ gak ikwen anan ataya fok nə, lihen apan sa gan atan anan aday. Anga way a mə vinde aya à Tawrita inde, aday à Deftere ana do maja'am a Mbərom ahay inde fok nə, tə dazlan nə ta 'am ata awan.»

Məsudoh ahay cew

Lukas 13.24

¹³ «Zlen tə məsudoh a mə mbədəc a njulehwehwe ata awan. Anga məsudoh a zləbatam ata aday

cəved anahan a dukwen ma da 'am a bay ata nà, a dazle do nà, à man sə lize. Do sa zla ta man ataya nə bayak awan. ¹⁴ Əna məsudoh a mə mbədəc ata aday cəved anahan a dukwen ma da 'am ata nà, a dazle do nà, à man sə sifa sa ndav bay ata awan. Do sa zla ta man ataya nà, tinen bayak aya itəbay.»

Do maja'am a Mbərom mungwalay aya awan
Lukas 6.43-44

¹⁵ «Bənen nga a kwanay lele pu do maja'am a Mbərom mungwalay aya wa. Ti zlak ayak à wulen a kwanay ahay inde nà, tinen kawa təman ahay, aday cəkəbay tinen nə kawa kəla kiβe ahay. ¹⁶ Ki sənən atan nà, pi mer su way a tinen aya wa. Anga jəgem i wahay buway kulibay. Matanan iyam dukwen i wahay maka kulibay re. ¹⁷ Matanan dədəzl si sé lele awan, i wahay wan lele cite re. Sé lelibay a dukwen i wahay wan lelibay aya cite. ¹⁸ Sé lele cəna, i wahay wan lelibay a kulibay, sé lelibay ite, i wahay wan lele aya kulibay re. ¹⁹ Sé sə wahay wan lele aya bay ata cəna, ti gad anan, ti lar anan u uko inde. ²⁰ Matanan, ki sənən anan do maja'am a Mbərom mungwalay aya nə pi mer su way a tinen aya wa.»

Njavar a Yesu guzgwez aya awan
Lukas 13.25-27

²¹ «Sənən anan pi zek wa lele re: Saa zla à bahay a Mbərom inde nà, do sə ngumo “Bahay, bahay” ataya fok bay. Əna saa dazle cəna, do sa ga way kawa sa zlan à nga anà Bəbay uno, winen mə njahay a à mburom ata awan. ²² Kə dazlek pə luvon saa ga sariya ata asanaw nà, do ahay bayan aya ti ja: “Bahay, bahay, ma mak anan anan

'am a Mbərom anà dō ahay tə sləmay anak, mə rəzlak anan setene ahay tə sləmay anak, ma gak masuwayan sə way ahay bayak a tə sləmay anak a re.” ²³ Əna ni jan atan nà: “Kula nə sənək kwanay a bay jiga awan. Zlen ayak à man uno wa, kwanay dō sa ga sədœk ahay.”»

Jike su doh ahay cew

Lukas 6.47-49

²⁴ «Natiya kutok, dōwan a nə kuwaya kə slənek 'am uno a anaya, aday kə dəfak anan apan lele cəna, winen a a ga minje tə dōwan a inde ma san way awan, winen a han anan doh a anahan pə pəkərad. ²⁵ Iven a ga, zəlaka a haway, aday vəvara a ga, a ɓal anan doh ata, əna hwiya kə mbəzlak anan bay, anga doh ata ma han a pə pəkərad. ²⁶ Aday dōwan a kə slənek anan 'am uno a anaya, aday kə dəfak anan apan bay ite nà, ata winen a ga minje tə dōwan a inde ma san way a bay awan. Winen a han doh anahan pə wiyen. ²⁷ Iven a ga, zəlaka a haway ahay, vəvara a ga, a ɓal anan doh ata awan, a mbazl gərep gərep hele hele.»

²⁸ Yesu a ndav anan 'am anahan ataya cəna, wazo anahan ata a gan wadan wadan anà dō ahay.

²⁹ Anga winen a dəkay anan way nə kawa dō sə mazlaɓ bina, kawa miter sə Tawrita ahay itəbay.

8

Yesu a mbar anan dōwan a inde mə dugwad awan

Markus 1.40-45; Lukas 5.12-16

¹ Yesu a ndav anan atətak way anahan ataya nà, a dazay ahay à ɓəzlom ata wa, aday dō ahay bayak

a təpərahan azar. ² Dowan a inde à man ata, winen dō mə dugwad awan. A zlak ayak pə cakay ana Yesu, a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Ba Məduwen, kà zlak anak à nga nà, ki mba apan sa mbar nen aday zugol uno â ndav ite.»

³ Yesu a ndəđoy anan alay anahan, a laman, aday a jan kutok, a wa: «U no, mbar! Zugol anak kə ndəvak.» Kwayan'a dōwan a mə dugwad ata a mbar acəkan. ⁴ Yesu a jan asa, a wa: «Sləne lele, kà sa təkəren ləbara a anan anà dōwan bay, əna zla saa kan zek anà dō sə gəđan dongo anà way anga Mbərom, â zəzor iken. Aday varan way a Mbərom kawa ana Tawrita a Musa sa ja ata awan, aday dō ahay tâ san apan apan zugol anak kə ndəvak.»

Yesu a mbar anan bile ana bahay sə suje sə Ruma ahay

Lukas 7.1-10

⁵ Natiya kutok, Yesu a zla à wulen su doh sə Kafarnahum. Bahay sə suje ahay a inde à man ata awan, winen nà, Ruma ahay. A hədek pə cakay ana Yesu saa cəce panan maməzek. ⁶ A jan, a wa: «Ba Məduwen, bile uno a inde, winen mə nahay a àga nen. Winen ma mac saray aya awan, a ga dəcə tə mindel.»

⁷ Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Ni zlak ayak saa mbar anan.»

⁸ Bahay sə suje ata a jan, a wa: «Ba Məduwen, na slak aday sa jəka ki zla àga nen ata bay. Əna ja 'am a kərtek cəna, bile uno ata i mbar asanaw? ⁹ Nen a aday nà, bahay uno ahay dukwen inde, aday nen nə bahay sə lavan nga anà suje ahay bayan aya re. Na sak a jan anà dōwan a kərtek a: “Zla tiya”, i zla. Na sak a jan anà dō hinen: “Hayak à man a anan”,

i nay ahay. Na sak a jan anà ßile uno: “Ga natiya”, i ga anan acèkan.»

¹⁰ Yesu a slàne 'am anahan ataya cəna, a zlan à nga lele. A jan anà dō sə pərahan azar ataya awan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kula na tak anan à nga anà dō sa daf upo nga lele kawa dōwan a anan à wulen su dō sə Isəra'ila ahay bay.

¹¹ Ni jak ikwen: Do ahay bayak a, ti i halay ahay nga kwa pə daliyugo ahay wa fok, ti i pa way à bahay a Mbərom tatə Ibərahima, tatə Isiyaku, aday tatə Yakob. ¹² Əna dō sa jəka tinen abay mə walay aya bugol saa pa 'am sə bahay a Mbərom ataya nà, ti gucey atan uho i ide zənnen a inde. A man ata nà, ti i yam aday ti i rac slan.»

¹³ Yesu a dazlan sa jan anà bahay sə suje ata awan, a wa: «Zla way anak agay! I tərak kawa ananak a sa daf upo nga ata awan.»

A alay ata awan ite, ßile anahan ata a mbar acèkan.

Yesu a mbar dō sə dəvac ahay bayak awan

Markus 1.29-34; Lukas 4.38-41

¹⁴ Aya, Yesu a zla àga Piyer. A dəzle cəna, a tan ayak à nga anà jəje ana Piyer nà, winen mə nahay a, nga a bərzlan. ¹⁵ Yesu a laman alay anà uwar ata awan, aday nga a sə bərzlan ata a ndalay panan. A slabak, a dan way sa pa anà Yesu.

¹⁶ Suko anahan a ga cəna, ta ran ahay dō sə dəvac azar aya bayan awan, tinen tə setene aya à nga inde. Yesu a razl anan setene ahay ta 'am anahan sa jan atan, aday a mbar anan dō sə dəvac ataya fok. ¹⁷ A ga matanan ata aday 'am ana dō maja'am a Mbərom Ezaya sa ja ata à təra, a wa:

«Winen nà, kè gəbək puko wa bəle a mənuko,
kè tavakak anan puko wa dəvac ana mənuko
ahay.*»

*Do sa gan may sə pərahan azar anà Yesu ahay
Lukas 9.57-62*

¹⁸ Yesu a canan anà man su do pə cakay anahan
ata nà, a jan anà njavar anahan ahay t̄ takas way
a tinen pa day uho sə bəlay. ¹⁹ Miter sə Tawrita a
inde, a hədəken ayak pə cakay ana Yesu, a jan, a
wa: «Miter, nen ni pərahak azar kwa aha fok.»

²⁰ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Hwehwe ahay
nà, məke a tinen ahay inde, məvuhom sa nga
mburom ahay dukwen, doh a tinen ahay inde, əna
nen Wan su Do nà, man sə nahay uno inde saa man
uda ibay.»

²¹ Dowan a maza à wulen sə njavar a Yesu ahay
wa a jan, a wa: «Ba Məduwen, u no sə pərahak azar,
əna vuro cəved nà zla agay, nà saa lay anan ahay
bəbay uno aday.»

²² Yesu a mbədahan apan ite, a wa: «Mbəsak
anan məsinde ahay t̄ la məsinde a tinen ahay.
Iken, hayak, pəruho azar.»

*Yesu a gafan 'am anà atə mad tə a'am
Markus 4.35-41; Lukas 8.22-25*

²³ Pə dəbə anahan a wa nà, Yesu a ján way
anahan à kwalalan inde tə njavar anahan ahay.

²⁴ Tinen apan ti zla kutok, vəvara məduwen a a
slabak kwayan'a pa nga sə a'am. Məsugurndolon
sə miresl sə a'am a slabak, a njəvek ayak à
kwalalan inde. Ata Yesu nà, winen apan i njak
ahan.

* **8:17** Ca pə Esaaya 53.4.

²⁵ Njavar anahan ataya ta nay apan, tə pədek anan, ta jan, ta wa: «Ba Məduwen, mənuko apan dī lize. Tam mənuko ite!»

²⁶ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Kə jəjiren nà, angamaw? Kə dəfen upo nga bayak a bay kələdāw?»

Coy Yesu a slabak hərom, a gafan 'am anà mađ, a jan anà məsugurndolon sə a'am ahay tē mbəsak sa bal. Dekek, atə mađ tə a'am tə tavay acəkan. ²⁷ Way ata a gan masuwayan anà dō ataya bayak awan. Anga nan ta ja, ta wa: «Dowan a anan ata nà, dō maw? Kwa atə mađ tə məsugurndolon sə a'am ahay đukwen tə dəfan apan!»

Yesu a mbar anan dowan aya inde cew tə setene aya à nga inde

Markus 5.1-20; Lukas 8.26-39

²⁸ Pə dəba anahan a wa nà, Yesu a dəzle pa 'am sə bəlay, pa day uho su kon sə Gadarena ahay. A man ata nà, dowan aya inde cew, tə setene aya à nga inde. Tinen aday nà, ta ga zlawan cəvedābay. Anga nan, dō ahay tə mbəsakak sa zla ta man ata awan. Dowan ataya ta nay ahay à wulen sə jəvay ahay wa, tə zlangay tatə Yesu. ²⁹ Tə canan à Yesu cəna, ta zlah pi zek, ta wa: «Iken Wan a Mbərom, kə pəlay pumo wa həna kwayan'a nə maw? Ka nak sa naa gā alay tə manay kwayan'a mənəna alay a Mbərom sa đaf ata sə dəzley ahay ca đaw?»

³⁰ Ta man a tinen ata dəren mənəjek nà, gadura ahay inde, tinen apan ti rac apa. ³¹ Setene ataya tə cəce pə Yesu a wa, ta wa: «Kak a nak sa razl manay nà, varan umo cəved mē ndərmađ à gadura a anaya inde.»

³² Yesu a jan atan kutok, a wa: «Zlen uda awan!» Tə zləray ahay ù dō ataya wa, ta zla à gadura ahay inde. Gadura ahay fok ite, ta haw kwa pa zar kon wa, tə dazak ayak kwa pa 'am mægujeguje wa à bəlay inde, tətah, tə lize uda awan.

³³ Do sa gan nga anà gadura ataya ta haw à wulen su doh. Ta jan anà dō ahay way a sə təra pu dō cew ataya awan, aday pə gadura ahay re. ³⁴ Do sə wulen su doh ahay fok, ta nay saa zlangay tə Yesu. Tə canan cəna, tə dubok anan Yesu, aday á zla ù kon a tinen ata wa.

9

Yesu a mbar anan dōwan a inde mə təra à məndak awan

Markus 2.1-12; Lukas 5.17-26

¹ Natiya kutok, Yesu a ján à kwalalan inde maza awan, a takas bəlay, a ma way anahan à Kafar-nahum, wulen su doh anahan. ² A wulen su doh ata wa, dōwan aya inde tə gəban ahay dō pə lala, winen mə təra à məndak awan. Yesu a canan anà adaf nga a tinen ata cəna, a jan anà dōwan a mə təra à məndak ata awan, a wa: «Dəna uno, kə jalay awan sabay. Nə pəsek anan ines anak ahay coy.»

³ Aya əna, miter sə Tawrita ahay inde à man ata awan, tə jalay nə: «Dowan a anan, winen apan i jənan pa 'am anà Mbərom.»

⁴ Yesu a san abayak nga a tinen ata zle coy. Anga nan a wa: «Kə jilen way lelibay a matanan à mível a kwanay inde nə, angamaw? ⁵ Ma da 'am a nə maw? Sa ja: “Nə pəsek anan ines anak ahay” ata dāw, kabay sa ja: “Slabak, zla” ata dāw? ⁶ Əna u no kə sənən apan lele, nen Wan su Do nə, məgala uno

inde sə pəsən anan ines à dō ahay pə daliyugo.»
A jan anà dōwan a mə təra à məndak ata: «Slabak,
gəba lala anak, zla agay!»

⁷ Dōwan ata a slabak, a zla way anahan agay
acəkan. ⁸ Dō ahay tə canan anà way ata cəna, tə
jəjar pi zek, aday tə həran nga anà Mbərom, anga
kə varak anan mazlaḅ matanan ata anà dō zənzen
aya awan.

Yesu a ngaman anà Mata

Markus 2.13-17; Lukas 5.27-32

⁹ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way
anahan. Winen apan i zla ata nà, a canan à dōwan
a inde tə ngaman Mata, winen mə njahay a ù doh
sə cakal jangal. Yesu a canan cəna, a jan: «Pəruho
azar!» Mata a slabak, a pərahan azar acəkan.

¹⁰ Tə njahay pə tuwez àga Mata kutok, Yesu tə
njavar anahan ahay. Aday dō sə cakal jangal ahay
tu dō sə atahasl azar aya bayak a ta zlak ayak re.

¹¹ Farisa ahay tə canan anà way ata cəna, tə cəce pə
njavar anahan ataya wa: «Miter a kwanay nà, a pa
way pə kərtek a tu dō sə cakal jangal ahay, aday tu
dō sə atahasl ahay nà, angamaw?»

¹² Yesu a sləne anan lele nà, a jan atan, a wa: «Dō
dəvac a bay cəna, a gan may anà dō sə disise bay, si
dō sə dəvac ahay. ¹³ Adəka bay, zlen saa tətak nà,
'am a ma ja à Deftere a Mbərom inde a anan: “U
no dō ahay tâ gan sumor ĩ zek ahay, bina u no tâ
vuro gənaw ma sla dūngo aya bay.*” Nen a aday
dūkwen, na nay ahay sa naa ngaman anà dō sa ga
way lele ataya bay. Əna na nay ahay nà, sə ngaman
anà dō sə atahasl ahay.»

* **9:13** Ca pə Hose'a 6.6.

*Acəce way pə sumaya**Markus 2.18-22; Lukas 5.33-39*

¹⁴ Natiya kutok, njavar a Yuhana ahay tə cəce pə Yesu wa, ta wa: «Manay tə Farisa ahay, ma ga sumaya kutok nà, njavar anak ahay nə ta ga itəbay angamaw?»

¹⁵ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «A ga pikwen nà, do mə ngamay aya à man sə gəba dalay nà, ti mba apan sa ga sumaya itəđaw? Matanan bay! Əna pa pac a do sə gəba dalay ata, tə bənak anan à wulen a tinen wa nà, ata ti ga sumaya kutok.

¹⁶ «Matana re, waya sə tapay zana wiya a pə zana anahan məduwer a anaw? Ibay. Anga à man sə banay anan nà, məgabal sə zana wiya ata i zəga anan apan məke ana zana məduwer ata awan, i ngəraw. ¹⁷ Matana re, đowan sa mbađ mahay mə kwasay a bay a à mbulo sa zlay məduwer a đukwen ibay†. Anga mahay mə kwasay a bay ata kà sak a kwasay nà, i ngəraw anan mbulo sa zlay a məduwer ata awan, aday mahay đukwen i mbađ à məndak, mbulo sa zlay kə nəsek asa re. Anga nan, suwan sa mbađ mahay mə kwasay a bay à mbulo sa zlay wiya awan. Ata, awan saa nes đukwen ibay.»

*Atə bahay a inde tə uwar sə laman alay à zana a Yesu ata awan**Markus 5.21-43; Lukas 8.40-56*

¹⁸ Yesu winen apan i ja 'am anahan ataya nà, đowan inde winen bahay awan, a zlak ayak. A

† **9:17** Mbulo sa zlay nà, way sa mbađ uda mahay sə Yahuda ahay. Aday đukwen, kak winen wiya awan nà, à alay ana mahay sə kwasay uda nà, a ngəraw bay.

dukwen gærmec ù vo anà Yesu, a jan, a wa: «Dəna uno kè məcak həna. Hayak àga nen. Kà daf apan alay anak aday à mbar ite.» ¹⁹ Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə slabak, tə pərahan azar.

²⁰ Uwar a inde à man ata ite, winen dəvac a, ava kuro nga cew. Mez winen apan i pəkan ahay à kutov wa. Anga nan, a nay ahay à wulen sə dō ahay ta sə dəba a Yesu. A dazlan, a laman alay nec anà 'am sə zana ana Yesu. ²¹ A jalay nà: «Kak nə njadak sə laman anà zana anahan a cəna, ni mbar asanaw!»

²² Yesu ite a mbəda 'am pə uwar ata, a canan, aday a jan: «Mazar uno, kə jalay awan bay, adaf nga anak pi nen ata kè mbərak iken.» A alay ata awan ite, uwar ata a mbar acəkan.

²³ Yesu a dəzle àga bahay ata awan. A canan anà dō sa fa gingec ataya pi zek tu dō sa yam ataya fok nà, ²⁴ a jan atan, a wa: «Zlen à man a anan wa, anga dəna a anan kè məcak bay. A njak ahan ca.» Man su dō ataya tə mbasay apan.

²⁵ Ta razl anan dō ahay fok uho lele nà, Yesu a zla ù doh à man sə məsinde, a bənan anan alay anà dəna ata awan. Dəna ata a slabak hərom.

²⁶ Matana kutok, ləbara ata a ta 'am təday pə daliyugo ata fok.

Yesu a mbar anan hufof aya inde cew

²⁷ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way anahan. Pə cəved anahan ata kutok, hufof ahay cew tə pərahan ayak azar, tinen apan ti zlah, ta wa: «Iken wan a Dawuda, mâ gak i zek wa ite!» ²⁸ Yesu a zla ù doh lele nà, hufof ataya tə hədəken ayak pə cakay. Yesu a cəce patan wa, a wa: «Kə dəfen upo nga ni mba apan sa mbar kwanay acəkan daw?»

Tə mbədfahan apan, ta wa: «Ayaw, mə dəfak apak nga.»

²⁹ Natiya kutok, Yesu a laman atan alay pə ide, aday a wa: «Â tərak ikwen kawa ana kwanay sə dəfay upo nga ata awan.» ³⁰ Ide a tinen ahay tə təba acəkan ngurret.

Pə dəba wa nà, Yesu a gafan atan 'am pi zek wa lele, a wa: «Kâ sa təkəren anan 'am a anan anà dōwan bay jiga awan.» ³¹ Əna tinen ta zla cəna, tə təkər anan ləbara a Yesu kwa aha pə daliyugo ata fok.

Yesu a mbar anan dōwan a inde maandak awan

³² Dōwan a abay hurof ataya tinen apan ti zla way a tinen mba, dō ahay tə gəban ahay dōwan a inde anà Yesu. Dōwan ata a ja 'am bay, winen maandak awan, anga setene inde anan à nga.

³³ Yesu a razl anan setene ata awan, aday dōwan a maandak ata a dazlan sa ja 'am kutok. Way a sə təra ata a gan masuwayan anà dō ahay. Anga nan ta ja, ta wa: «Way kawa həna anan ata, dōwan kə canak anan kula à Isəra'ila bay fok.»

³⁴ Aya əna, Farisa ahay ta wa: «Sə varan məgala sa razl anan setene ahay nà, bahay sə setene aya awan.»

Do si mer su way ahay ta kac ike

³⁵ Yesu a bar à wulen su doh ahay, aday a zla pu kon pu kon. Winen apan i tətakan anan way anà dō ahay ù doh sə wazay ahay. A taa wazan atan ləbara sə bahay ana Mbərom mugom awan. Kə mbərak anan dō sə dəvac a tinen ahay fok, pi zek tu dō mə təra à məndak aya fok re. ³⁶ Yesu a canan anà man su dō ata cəna, ta gan ĩ zek wa, anga ta

yak nga, tə dawarak kawa təman mənʒəna dō sa gan atan nga ataya awan. ³⁷ Natiya kutok, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Way sa pa inde à guvo bayak a sə halan nga, əna dō sə halan nga aya ta kac ike. ³⁸ Suwan gen anan kem anà bahay sə guvo awan, â zəga anan dō ahay à guvo, anga sə halan nga anà way sa pa.»

10

Yesu a walay dō maslan anahan ahay kuro nga cew

Markus 3.13-19; Lukas 6.12-16

¹ Natiya awan, Yesu a ngaman anà njavar anahan kuro nga cew ataya pə cakay anahan. A varan atan məgala sa razl anan setene ahay, aday sa mbar anan dō sə dəvac ahay fok, tu dō mə təra à məndak aya fok re. ² Sləmay su dō maslan anahan a kuro nga cew ataya nà, həna: mama'am awan, Simon, dōwan a Yesu sə ngaman Piyer* ata awan, tinen tə mərak anahan Andəre. Yakuba tinen tə mərak anahan Yuhana, tinen wan ana Zebede ahay. ³ Filip tə Bartilome, Tomas tə Mata dō sə cakal jangal ata awan, Yakuba wan ana Alfa, Tade, ⁴ Simon dō manide sə Ruma ahay ata awan, tə apan Yudas Iskariyot dō saa ga dəf pə Yesu ata awan.

Mer su way ana dō maslan a kuro nga cew ataya awan

Markus 6.7-13; Lukas 9.1-6

⁵ Yesu a slan anan dō maslan anahan ahay kuro nga cew ataya ta sa jan atan: «Kâ si zlen àga dō sə pəra ahay bay, kâ si zlen à wulen su doh sə Samariya ahay bay re. ⁶ Kí zlen asanaw cəna, pə

* **10:2** Kawa sa ja nà, Pəkərad.

cakay sə Isəra'ila ahay, tinen kawa təman mə lize ataya awan. ⁷ A man a kwanay sa zla fok, dīken atan anan nà: “Bahay a Mbərom winen bəse tə kwanay coy.” ⁸ Mbəren anan dō ahay à dəvac a tinen ahay wa. Slabiken anan dō ma mac aya re. Do mə dugwad aya dūkwen, mbəren atan aday zugol a tinen â ndav. Rəzlen anan setene à dō ahay wa. Kə njiden məgala ata dūkwen kəriya awan, viren anan anà dō ahay kəriya cite. ⁹ Kâ sa gəben dala à alay bay, kwa dala sə gura, kwa sə gursa, kwa sə rəslom. ¹⁰ Kâ sa gəben tabay à alay bay, kâ sa gəben zana ahay cew bay, kâ si ren təkarak ahay saray cew bay, kâ sa gəben dəker à alay bay fok. Anga dō si mer su way cəna, i pa nà, way sə herreḅ anahan.

¹¹ «Ka sak a dəzlen à wulen su doh cəna, pəlen dō tədə i təma kwanay ata awan. Njihen àga winen hus à luvon a kwanay sa zla à man hinen. ¹² Kwanay apan ki i dəzlen àga dō nà, jen atan kawa həna a anan: “Zay â tərak ikwen.” ¹³ Ata kak dō su doh ataya tə təmahak kwanay nà, zay a kwanay â njahay patan acəkan. Aday kak dō su doh ataya tə təmahak kwanay bay ite cəna, zay a kwanay â may ahay pikwen. ¹⁴ Matana re, kak dōwan aya tinen tə təmahak kwanay bay, kabay ta ngam sə sləne 'am a kwanay bay nà, zlen way a kwanay à man ata wa, aday kâ bəzləmen morbodok su kon a tinen pə saray a kwanay ahay wa. ¹⁵ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Pə luvon a aday Mbərom i gan sariya anà dō sə daliyugo ahay ata nà, zek i naa dan anà dō su kon ataya zal mbala ana Sodoma tə Gomora.†»

† 10:15 Ca pə Laataanooji 19.

*Dæce ahay inde pa 'am**Markus 13.9-13; Lukas 21.12-17*

¹⁶ «Ni slan kwanay hœna, kawa tœman ahay à wulen sœ kœla kiœe ahay inde. Anga nan, tœren dœ wurwer aya kawa dœdew ahay, aday njihen sœkœffe kawa badœbada ahay. ¹⁷ Ben nga a kwanay lele pu dœ sœ daliyugo ahay wa, anga ti naa zla kwanay à man sœ sariya ahay, ti naa ndabay kwanay ù doh sœ wazay ahay. ¹⁸ Ti naa ngœza kwanay pa 'am sœ guverner ahay aday pa 'am sœ bahay mœduwen aya anga kwanay njavar uno ahay. Matanan ki gen side pa 'am a tinen ahay, aday pa 'am ana dœ sœ pœra ahay re. ¹⁹ Kwa siwa siwa tœ bœnak kwanay à man sœ sariya ahay nœ, kœ sa jilen à mivel a kwanay inde: “Mi i ja hœna nœ maw, aday mi ja kœkœmaw?” bay. Anga ki njiden 'am i nak ikwen ahay à nga inde à alay ata awan. ²⁰ Anga 'am ata i nay ahay dœkwen à nga a kwanay wa bay. Saa jak ikwen ahay nœ, Apasay a Bœbay a kwanay Mbœrom.

²¹ «Matanan, mœrak ahay ti varan anan mœrak a tinen ahay anœ dœ ahay aday tœ vad atan. Bœbay ahay dœkwen ti gan anœ gwaslay a tinen ahay matana re. Gwaslay ahay dœkwen, ti slabak pœ bœbay a tinen ahay aday dœ ahay tœ vad atan re.

²² Do ahay fok ti nak ikwen iœe anga kwanay njavar uno ahay. œna dœwan a kœ sœmak anan anœ dœce ata hus à andav a inde nœ, winen i tam. ²³ Kak dœ ahay ta gak alay tœ kwanay ù kon ata nœ, zlen way a kwanay ù kon hinen. Nen apan ni jak ikwen tœ dœdœm a hœna: Nen Wan su Do ni may ahay nœ, ki mben apan sœ zlangay alay pu kon sœ Isœra'ila fok aday bay.

24 «Do sə jangay nà, i zalay miter anahan bay. Matanan, do sa ga mer su way àga do dukwen, i zalay bahay su doh ata bay re. 25 Do sə jangay kà sak a dæzle ù doh anà do sə jangan ata awan, kabay do si mer su way dukwen kà sak a dæzle à mæduwen sə mazla6 ana bahay su doh ata awan, ata winen kà slak kutok. Kak aday tə ngamak uno i nen bahay su doh “Bə'elzebul‡” nà, ti təra kwanay do su doh uno ahay fok à mændak kə zalak kutok bidaw?»

Lele sə jəjəran nà, and wayaw?

Lukas 12.2-9

26 «Anga nan, na wa: Kə jəjiren anan anà do sa ga alay tə kwanay ahay bay. Way mi ɔer aya fok ti kay ahay zek uho mba, aday 'am mə səsœk aya asəsœk fok, ti sləne zek kutok. 27 Way uno sa jak ikwen mənuko taayak ataya fok, jen anan pə ide sə do ahay fok kutok re. Way a kwanay sə sləne mə səsœk asəsœk ataya nà, jen anan pə zavay wa kutok. 28 Kə jəjiren anà do sa mba apan saa ndəvak ikwen anan sifa təte ataya bay. Jəjiren anan adəka nà, anà Mbərom. Winen nà, i mba apan sə lize anan zlay si zek tə sifa a təke à məkə sə mərda ata awan. 29 Tə dala anak mənjoek nà, ti pəkak apan kədəye ahay ngwer cew bidaw? Kədəye ataya nà, inde kərtek sə slahay pa nga mburom wa à mændak mənjàna Bəbay Mbərom sa gan may nà, inde daw? 30 Kwanay həna dukwen, kwa sibœk sa nga a kwanay, tinen mə baslay aya fok kərtek kərtek. 31 Anga nan, na jak ikwen: Kə jəjiren

‡ 10:25 Bə'elzebul nà, sləmay ana Fakalaw re.

bay, bina kwanay kə zilen kədəye ahay bayak a asanaw!

³² «Natiya, kak dōwan a kə jak pa 'am su dō sə daliyugo ahay “Nen dō a Yesu!” nà, nen dukwen, ni ja pa 'am ana Bəbay uno Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata: “Winen dō uno!” cite.

³³ Əna dōwan kə jak pa 'am su dō sə daliyugo ahay sa jəka a san nen Yesu bay cəna, nen dukwen ni jan anà Bəbay uno Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata nà, na san anan bay ite re.»

Yesu a nay anan nə zay bay, əna maslalam

Lukas 12.51-53, 14.26-27

³⁴ «Natiya asa, kə jilen sa jəka na nay ahay nà, sə gəbay ahay zay bay. Na nay sə gəbay nə zay bay, əna maslalam. ³⁵ Nen na naa njak anan atə wan pi zek tə bəbay anahan, aday atə dəna dalay a pi zek tə may anahan, atə dalay sa wan pi zek tə jəje anahan. ³⁶ Saa təra pi zek dō manidə ahay nà, dōwan aya ù doh pə kərtek ata awan.

³⁷ «Dowan a kə sak a pəlay bəbay anahan kabay may anahan zal sə pəlay nen cəna, winen kə slak njavar uno bay. Aday dōwan kə sak a pəlay wan anahan kabay dəna anahan zal sə pəlay nen cəna, kə slak njavar uno bay re. ³⁸ Kak dōwan a kə tavakak dədom anahan mə zləngad a aday kə pərahak uno azar bay cəna, kə slak njavar uno bay re. ³⁹ Dowan a kə nak anan sa tam anan sifa anahan tə alay anahan a cəna, i lize anan adəka bugol. Əna dōwan a kə lizek anan sifa anahan anga nen ite nà, ata i njad anan way anahan adəka.»

Mərdok anga sə təma njavar a Yesu ahay

Markus 9.41; Lukas 10.16

⁴⁰ «Dowan a kè tɔmahak kwanay, a tɔma nà, nen awan. Aday dɔ sɛ tɔma nen dukwen, a tɔma dɔ sɛ slɛnay ahay nen ata awan. ⁴¹ Dowan a kè tɔmahak dɔ maja'am a Mbɛrom anga winen dɔ maja'am a Mbɛrom cɛna, i njad mɛrdok anahan kawa ana dɔ maja'am a Mbɛrom ata awan. Aday dɔwan a kè tɔmahak dɔ didek a anga winen dɔ didek a cɛna, i njad mɛrdok anahan kawa ana dɔ didek ata re. ⁴² Nen apan ni jak ikwen tɛ didem a hɛna: Kuwaya dɔwan a kè varak anan kwa a'am mɛ taslay a anà dɔ ma kac a kɛrtek à wulen sɛ njavar uno a anaya anga winen njavar uno nà, i njad magwagway anahan acɛkan.»

11

Yuhana, dɔ sa gan baptisma anà dɔ ahay ata, a slan dɔ ahay à man a Yesu

Lukas 7.18-35

¹ Natiya kutok, Yesu a ndav anan sɛ dakan anan way anà njavar anahan ahay kuro nga cew ataya cɛna, a zla way anahan à man maza aya awan, anga a nan sɛ tɛtakan anan aday sɛ wazan anan 'am a Mbɛrom anà dɔ sɛ wulen su doh sa man ataya fok.

² A alay ata ite, Yuhana dɔ sa gan baptisma anà dɔ ahay ata aday nà, winen à dangay. A slɛne lɛbara si mer su way ana Yesu Almasihu sa ga ataya nà, a slɛnay anan njavar anahan ahay ite, tâ nay pɛ cakay ana Yesu ³ saa cɛce panan wa: «Iken nà, Almasihu dɔwan a manay sɛ slɛne i nay ahay mba ata daw? Kabay mâ ba dɔ maza daw?»

⁴ Yesu a mbɛdahan atan apan, a wa: «Zlen, tɛkɛren anan anà Yuhana nà, way a kwanay sɛ

sləne aday way a kwanay sə canan ataya awan. ⁵ Hurof ahay tə təkak idə, vədal ahay tinen apan ti zla tə saray a tinen, aday dō mə dugwad aya dukwen, zugol inde patan sabay anga tə mbərak. Mədəngazlak ahay, tinen apan ti sləne way tə sləmay a tinen ahay re, dō ma mac aya tə slabakak ahay à məkə wa, aday dō mətawak aya tə slənek ləbara sa 'am mugom awan. ⁶ Ataslay mivəl i tərən anà dō aday kə mbəsakak sa daf upo nga itəbay ata awan.»

⁷ A alay a njavar a Yuhana ahay tinen apan ti zla way a tinen kutok ata nà, Yesu a dazlan sa jan 'am ana Yuhana anà man su dō ata awan, a wa: «Ki zlen à kiβe à man sa saf inde nà, saa cay ahay pa maw? Pə gusuko aday mad winen apan i βal anan ata daw? A'ay! ⁸ Əna aday ka si cen ahay nà, pa ma kutok anaw? Pu dō aday winen ma pak zana kəlfedede aya ata daw? Do sa pak zana kəlfedede aya dukwen, tinen nà, ù doh sə bahay ahay. ⁹ Aka aday ka si cen ahay nə pa ma kərtek a kutok anaw? Pu dō maja'am a Mbərom bidaw? Ayaw, winen dō maja'am a Mbərom acəkan, aday nen ni jak ikwen nà, winen a zalay dō maja'am a Mbərom ahay re. ¹⁰ Anga 'am inde mə vinde à Deftere a Mbərom inde, pə winen. Mbərom a wa: “Həna ni slan dō maslan uno, i lahak pa 'am saa ndakak anan cəved lele.*”

¹¹ «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: A wulen su dō sə njahay ahay pə daliyugo nà, dowan inde sə zalay anan Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata nà, ibay. Aya əna, dō ma kac awan à bahay a Mbərom inde ata ite nà, winen a zalay

* **11:10** Ca pə Malakiya 3.1.

anan Yuhana tə məduwen. ¹² Kwa a bənay ahay à alay Yuhana sə dazlan sə wazan anan 'am sə bahay a Mbərom anà dō ahay hus ahay həna ata nà, dō manide ahay inde ta gak vəram tə bahay a Mbərom, aday a nan atan sə ngəzar anan. ¹³ Hus ahay pə Yuhana sə dəzley, Deftere Tawrita a Musa, tə Deftere mbala ana dō maja'am a Mbərom ahay fok, ta jay ahay nà, pa 'am sə bahay a Mbərom awan. ¹⁴ Kak ki təmihen 'am uno kəmaya, 'am ana Deftere sa ja pə amay ana Eliya ata nà, kə tərak tə Yuhana kutok.† ¹⁵ Sləmay inde pə dōwan a sə sləne 'am a anan cəna, â sləne.

¹⁶ «Do a wuswes anaya həna ata nà, ni ga atan minje nà, ta maw? Ni ga atan minje cəna, tə gwaslay ahay sə njahay pə zavay sə wulen su doh, ti zlahan ayak anà gwaslay sa day hinen ataya, ta wa: ¹⁷ “Ma fak ikwen ayak gungozl, kə gərven bay. Ma fak ikwen ayak gingec, kə yimen bay re!” ¹⁸ Bina Yuhana kà nak, a pa way sa pa kəray bay, a sa mahay bay re, ta ja apan ta wa: “Winen tə setene à nga!” ¹⁹ Nen Wan su Do na nak, na pa daf kəray, na sa mahay kəray. Tinen apan ti ja upo re, ta wa: “Cen apan! Dōwan a anan nà, dō sə kutov, dō sə vaway nga, aday winen car su dō sə cakal jangal ahay pi zek tu dō sə atahasl ahay.” Aya əna, dō ahay ti san kəlire‡ ana Mbərom winen lele, anga ti canan anà mer su way anahan sa ga ataya awan.»

Dəcə pu kon aya sə təma 'am a Yesu bay ataya awan
Lukas 10.13-15

† **11:14** Ca pə Malakiya 3.23-24. ‡ **11:19** Kəlire a anan nà, madan bay, əna asan way ana Apasay a Mbərom.

²⁰ Yesu a dazlan, a gafan 'am anà dō sə wulen su doh aya aday winen sa ga uda zek məduwen sə masuwayan anahan ahay ataya awan, anga tə ngəmak sa yam pə ines a tinen ahay itəbay ata awan. ²¹ A ja, a wa: «Iken, wulen su doh sə Kurajin, yam zek anak anga dəcə i tak à nga. Iken, wulen su doh sə Baytisada dukwen, dəcə i tak à nga re. Anga abay masuwayan aya ma ga à wulen su doh a kwanay ataya, tã ga atan à wulen su doh sə Tirus tə Sidon nà, dō sa man ataya ti yam pə ines a tinen ahay bidaw? Ti pak zana sə məsinde pi zek, ti kukot rəba pa nga aday sə dakay anan tə yimak pə ines a tinen ahay tə didek awan. ²² Anga nan, nen apan ni dakak ikwen anan həna: Pə luvon sa ndav anan daliyugo nà, sariya ana atə Tirus tə Sidon nà, i dan atan 'am kawa ana kwanay bay.

²³ «Iken Kafarnahum, a ga apak nà, Mbərom i cakaf wa iken à mburom daw? Matana bay! Ki zla nà, à məke sə mərda adəka coy. Anga masuwayan aya ma ga àga iken ataya nà, abay à ga nə tinen ma ga aya nə à wulen su doh sə Sodoma nà, ata tiya winen i ga inde hus biten cite re. ²⁴ Anga nan, ni jak ikwen: Pə luvon sa ndav anan daliyugo nà, sariya ana Sodoma i dan 'am kawa ananak bay.»

*Yesu i dakan anan cəved sa man uda anà dō ahay
Lukas 10.21-22*

²⁵ A alay ata awan, Yesu a ja, a wa: «Bəbay uno, iken Bahay sə bagəbaga mburom, iken Bahay sə daliyugo. Suse anak, anga kə dakak anan anan way a anaya anà gwaslay ahay, way ataya aday dukwen abay kə dərek anan pu dō sə kəlire ahay wa, pu dō sə asan way ahay wa. ²⁶ Ayaw, Bəbay

uno, ka ga matanan, anga a zlak à nga anakiken awan.»

²⁷ Matanan, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Bəbay uno kə varak uno anan way ahay fok. Dowan sa san Wan a Mbərom nà, ibay, si zek ana Bəbay Mbərom awan. Aday dōwan sa san Bəbay Mbərom dukwen ibay, si nen wan anahan awan, tu dō aday Wan a Mbərom a gan may sə dakan atan anan ataya awan.

²⁸ «Kwanay dō ma ya nga aya, kwanay tə way ma ba aya pa nga ata awan, hayak ikwen ahay pə cakay uno, aday ki njiden sa man uda awan.

²⁹ Pərihen anan azar lele nà, anà 'am uno ahay, tətiken way pi nen wa, anga nen nə dō səkəffe awan, ki gen dəcə à alay uno wa itəbay. Ata aday, sifa a kwanay ahay ti man uda awan kutok.

³⁰ Anga 'am uno ahay nen sa jak ikwen ataya nà, ti njahak ikwen pa may. Way nen sə dəfak ikwen uda pa nga ata nà, i ba pikwen bay.»

12

*Yesu nà, winen bahay sə luvon sa man uda awan
Markus 2.23-28; Lukas 6.1-5*

¹ Pə luvon a inde nà, Yesu tə njavar anahan ahay ta zla tə guvo sa ndaw. Njavar anahan ahay ta kad ndaw aday ta pa, anga may a han patan. Əna, pac ata nà, luvon sa man uda awan. ² Farisa ahay tə canan à way a tinen sa ga ata cəna, tə cəcə pə Yesu a wa, ta wa: «Ca apan, njavar anak ahay nà, ta ga way aday tədə abay sa ga pə luvon sa man uda bay ata nə, angamaw?»

³ Yesu a mbədəhan atan apan, a wa: «Kwanay kə jingen way ana Dawuda sa ga tu dō anahan

ahay, à alay a may a han apan ata itəbay daw? A ga nə kəkəməw?*

⁴ Dawuda a zla à jawjawa sə mazlaḅ a Mbərom inde, a ray pen ma ga nga a anga Mbərom, ta pa tu do anahan ahay. Aday abay təde sa pa pen ataya nà, si do sə gədan dungo anà way anga Mbərom ahay taayak biḏaw?

⁵ «Kabay kula kə jingen Tawrita itəbay daw? Do sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom nà, ta ga mer su way ù doh sə mazlaḅ a Mbərom nə pac pac, kwa tə luvon sa man uda awan.† Tə winen ata təkə dukwen, ines inde patan ibay re. ⁶ Ni jak ikwen həna: Do sə zalay doh sə mazlaḅ a Mbərom inde həna à man a anan.

⁷ «Mə vinde à Deftere a Mbərom inde nà, Mbərom a wa: “U no do ahay tã gan sumor i zek ahay, bina u no tē vuro gənaw ma sla dungo aya bay.‡” Ata nà, abay kə sənən anan 'am ata nà, ki viren anan ines anà do mənəna ines ahay həna biten ataya bay. ⁸ Bina nen Wan su Do nà, nə lavan nga anà luvon sa man uda awan.»

Yesu a mbar anan dowan a inde ma mac alay awan

Markus 3.1-6; Lukas 6.6-11

⁹ Natiya awan, Yesu a slabak, a zla ù doh sə wazay a inde. ¹⁰ Dowan a inde à man ata, winen ma mac alay awan. Aday dukwen Farisa ataya, a nan atan sa man anan mungok anà Yesu pa sa ga mer su way pə luvon sa man uda ata awan. Anga nan tə cəce pə Yesu wa: «Tawrita a mənuko kə varak uko cəved sa mbar do pə luvon sa man uda awan daw?»

* **12:3** Ca pə 1 Samiyel 21.2-7. † **12:5** Ca pə Limle 28.9-10.

‡ **12:7** Ca pə Hose'a 6.6.

¹¹ Yesu a mbəḏahan atan apan, a wa: «Hinahibay təman anak inde, aday kə slahak panak à məke inde nà, ki gəḃay anan à məke wa, kwa á ga nə pə luvon sa man uda awan bidaw? ¹² Tə dīdem a nà, ḏo a zalay təman bidaw? Anga nan, cəved inde sa ga mer su way lele awan, kwa pə luvon sa man uda awan.»

¹³ Yesu a jan anà ḏowan a ma mac alay a ata kutok: «Ndəḏoy anan alay!» ḏowan ata a ndəḏoy anan alay acəkan, alay anahan kə pəsakak kawa alay a hinen ata re. ¹⁴ Matana awan, Farisa ataya ta nay ahay uho, tə halay nga, aday tə pəlay cəved sə lize anan Yesu kutok.

Do si mer su way a Mbərom sə walay ata awan

¹⁵ Aday Yesu a sləne ləbara a tinen ata cəna, a slabak à man ata wa, a zla way anahan. ḏo ahay tə pərahak anan azar bayak a re, aday a mbar anan ḏo ḏəvac aya fok. ¹⁶ A gafan atan 'am pi zek wa lele, tâ sa jan anà ḏowan winen wayaw bay. ¹⁷ Natiya awan, 'am a Mbərom sa ja tə dundo ana Ezaya ata a təra dīdek a kutok. Mbərom a wa:

¹⁸ «Do si mer su way uno nen sə walay ata, həna!

Winen nà, ləliwe uno awan,

nə taslay anan mivel nə tə winen awan.

Ni slənak ayak apan Apasay uno.

I ḏakan atan anan dīdek uno anà ḏo su kon ahay fok.

¹⁹ I ngam sə təre tu ḏo bay, i zlah awan itəbay.

ḏowan sə sləne dundo anahan pə cəved ibay.

²⁰ Gusuko winen apan i kad coy ḏukwen, winen i ndav a wa bay,

lalam winen apan i mbacay coy ḏukwen,
winen i ndəvan wa alay itəbay re,

hus pə luvon mbala dīdek anahan saa tavay
nga ata awan.

²¹ Do ahay fok ti dɛfan idɛ nà, anà sləmay anahan
kərtək. §»

Yesu a razl setene ahay tə məgala a Mbərom

Markus 3.20-30; Lukas 11.14-23

²² Pə dɛbɑ anahan a wa nà, tə gəbɑn ahay dɔwan
a inde, winen hurof awan, aday maandak a re,
anga setene inde anan à nga. Yesu a mbar anan.
Dɔwan ata a ja 'am, a canan idɛ kutok. ²³ Way a sə
təra ata a gan masuwayan anà man su dɔ ata fok.
Ta ja, ta wa: «Dɔwan a anan nà, winen Wan ana
Dawuda mənuko sa ba ata bidaw?»

²⁴ Aya əna Farisa ahay tə sləne cəna, ta ja, ta wa:
«Dɔwan a anan nà, sə varan məgala sa razl anan
setene ahay nà, Bə'elzebul* bahay sə setene ahay.»

²⁵ Yesu a san ajalay nga a tinen a zle. Anga nan
a jan atan, a wa: «À bahay a wura wura fok cəna,
kak dɔ anahan aya 'am kà zlak atan pi zek bay nà,
bahay ata i nes wa. Wulen su doh a wura wura, gu-
lom su doh a wura wura dukwen, kak dɔ ahay uda
ataya 'am kà zlak atan pi zek sabay cəna, i tavay
nga sabay re. ²⁶ Kak Fakalaw bahay sə setene ahay
winen apan i razl setene ahay nà, 'am kà zlak atan
pi zek tu dɔ anahan aya sabay. Matanan bahay
anahan a i tavay nga sabay re. ²⁷ Kak nen na razl
setene ahay tə məgala ana Fakalaw nà, aday wan
a kwanay ahay ti sa razl setene ahay nə tə məgala
à waya kutok asa anaw? Anga nan, sa naa mak
ikwen anan mungok nà, wan a kwanay aya awan.

§ **12:21** Ca pə Esaaya 42.1-4. * **12:24** Bə'elzebul nà, sləmay ana
Fakalaw re.

²⁸ Tə dīdem awan, na razl setene ahay tə məgala sə Apasay a Mbərom. Matanan re, ki sənen anan kutok, bahay a Mbərom kà nak ahay à wulen a kwanay.

²⁹ «Matana re, dōwan saa zlan ù doh ù dō gədan a saa ngəzəray panan way anahan ahay nà, ibay. Si kə lahak apan kurre kə jawak anan dōwan ata awan, aday i saa mba apan sa zlan ù doh sa ray panan way anahan ahay nà, na.

³⁰ «Dowan aday winen ti nen bay cəna, ata winen dō manidə uno. Dowan a kà mak uno zek sə halan nga anà dō ahay bay, ata winen a i tan atan 'am.

³¹ Anga nan ni jak ikwen həna, dō zəzen a kə nəsek kabay kə jənak anan pa 'am anà Mbərom nà, Mbərom i pəse anan ines anahan ata awan. Aya əna, kak dōwan a kə jənak anan pa 'am anà Apasay Cəncan a nà, ata Mbərom i pəsen anan ines anahan ata itəbay fok. ³² Matanan re, kwa dōwan a nə a ja 'am lelibay a pa Wan su Do, Mbərom i pəsen anan ines anahan ata, əna dō sa ja 'am lelibay pa 'am ana Apasay Cəncan ata nà, Mbərom i pəsen anan ines anahan ata kula ite sabay, kwa həna pə luvon sə biten, kwa pə luvon saa nay.»

Dədezl si sé tə wan anahan aya awan

Lukas 6.43-45

³³ «Kak dədazl si sé a nə sumor a cəna, wan anahan a i təra sumor a re. Aday kak dədazl si sé a nə sumor a bay ite, ata wan anahan a dūkwən nə sumor a bay re cite. Anga nan, ta san dədazl si sé nà, pa wan a wa. ³⁴ Kwanay aday nà, zahav su kòn ahay, ki mben apan sa ja 'am lele aya nə kəkəməw? Bina təbəlem su dō a ja nə way sa nay ahay à mivel anahan wa. ³⁵ Do lele a nà, a san sa

ja 'am zle læfedede, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mível anahan lele ata wa. Matanan, dō sē huwan dukwen a ja nē 'am sē huwan, anga 'am anahan ata a nay ahay nà, kwa à mível anahan a lelibay ata wa re. ³⁶ Nen ni jak ikwen hēna: Pē luvon a Mbərom sa ga sariya ata nà, dō ahay ti mbədahan apan anà nga a tinen ahay pa 'am a tinen ahay ma ja aya lelibay ataya fok. ³⁷ Mbərom i ban iken, kabay i mbəsak iken nà, anga 'am anak ma ja awan.»

*Do ahay ta gan may Yesu á gan atan masuwayan
Markus 8.11-12; Lukas 11.29-32*

³⁸ Natiya awan asa, dō ahay à wulen sē Farisa ahay pi zek tē miter sē Tawrita aya ta jan anà Yesu, ta wā: «Miter, a nan umo, ga masuwayan sē way kərtek sē dākay anan nà, Mbərom a sē slēnay ahay iken acəkan ata awan.»

³⁹ Yesu a mbədahan atan apan, a wā: «Do sē biten ahay nē huwan aya fok, dō sē mbədahan lōen anà Mbərom ahay. Tinen ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan sē awan sabay, kak si masuwayan sē tēra pē Zonas, dō maja'am a Mbərom ata aday.† ⁴⁰ Kawa ana Zonas sa ga luvon ahay maakan à kutov sē kələf mēduwen a inde ata nà, nen Wan su Do ni ga matanan luvon ahay maakan à mēke inde re. ⁴¹ Pē luvon sē sariya a Mbərom saa ga ata nà, dō sē Nēniwe ahay ti slabakay ahay uho pē kərtek a tu dō sē biten a anan ataya, ti gan atan sariya. Anga dō sē Nēniwe ahay nà, tē slēne wazo ana Zonas cəna, ta yam pē ines a tinen ahay. Aday dukwen, dō sē zalay Zonas winen inde à man a ana awan.

† 12:39 Ca pē Zonas 1 - 4.

⁴² «Pə luvon sə sariya nà, bahay sə Saba dukwen i slabak sa gan sariya anà dō sə biten a anaya awan. Anga kwa winen dāren təkede nà, kà nak ahay sa naa pəkak ayak sləmay pa 'am ana bahay Sulimanu, ma ja aya tə kəlire ata awan‡. Əna, cen apan həna kutok, dō sə zalay anan Sulimanu tə məduwen dukwen, winen inde à man a ana awan. Əna hwiya dōwan a ngam sə sləne 'am anahan bay re.»

Amay ana setene à mivel su dō inde

Lukas 11.24-26

⁴³ «Setene kà nak ahay ù dō wa nà, i zla à man kiḡe inde saa bar, saa pəlay man sa man uda awan. Əna kə njadak man bay nà, ⁴⁴ i jan anà nga anahan: “Suwan ni ma ù doh uno nen a sa nay ahay wa ata awan.” Kà sak a may ahay nà, i tan à nga anà doh anahan a mama'am ata mə ndakay awan, mə faday a lele, dōwan uda ibay. ⁴⁵ Aday cəna, i ma pə dəḡa, i ray ahay apan setene azar aya cuwḡe, sə zalay anan tə huwan asa, ti nay, ti njahay à dōwan ata inde. Aday anjahay ana dōwan ata nà, lelibay zal pa sə kukwa ata wa asa. Natiya dukwen, i təran anà dō sə biten a huwan ataya fok nà, matanan re.»

Mərak a Yesu ahay tatə may anahan

Markus 3.31-35; Lukas 8.19-21

⁴⁶ Yesu winen apan i jan 'am ata anà dō ahay mba, mərak anahan ahay tatə may anahan ta nay, tə tavay uho. Ta gan may sa ja 'am tə winen. ⁴⁷ Dōwan a a jan anà Yesu, a wa: «Atə may anak tatə mərak anak ahay, tinen mə tavay aya uho. A nan atan sa jak 'am.»

‡ 12:42 Ca pə 1 Laamiiḡe 10.1-13.

⁴⁸ Yesu a mbədfahan apan, a wa: «May uno nà, wayaw? Mərak uno ahay nà, maya anaw?» ⁴⁹ A sukwe alay pə njavar anahan ahay, a wa: «Sə təra mərak uno ahay aday may uno nà, tinen. ⁵⁰ Anga dō sa ga way sa zlan à nga anà Mbərom, winen à bagəbaga mburom ata nà, sə təra may uno tə mərak uno nə winen adəka.»

13

Jike su dō sa casl ndaw

Markus 4.1-9; Lukas 8.4-8

¹ Natiya kutok, pə luvon ata kərtek awan, Yesu a nay ù doh wa, a zla way anahan sa jan 'am anà dō ahay pa 'am sə bəlay. ² Dō ahay bayan a tə mindel ta nay ahay pə cakay anahan. Anga nan, a ján way anahan sə njahay à kwalalan inde. Dō ahay ite tə tavay pa 'am məguguje. ³ Yesu a dakan atan anan way ahay bayan a tə jike ahay.

A jan atan, a wa: «Dowan inde a zla à guvo, saa casl ndaw. ⁴ Winen apan i casl ndaw ata kutok, zahav a guce panan pə cəved, aday məvuhom ahay tə dagay anan. ⁵ Zahav azar a, a guce pə saray pəkərad, ta hay ahay bəse, anga yugo inde bayan a ibay. ⁶ Əna pac a sləray cəna, a butoy anan aday a vak anan, anga sləlay a ibay. ⁷ Zahav mə mbəsakan a à alay inde ata a guce à wulen sə adak inde. Ta ha cəna, ta har pi zek tə adak, əna adak a bənan mbiyed, ndaw ata kə nahak bay. ⁸ Əna zahav azar awan, a guce à məndak pə yugo lele awan. Ta nah bine siwaw nà, nga sa ndaw kərtek a cəna, hawal sa ndaw apan nə səkat, azar a kwa kuro mbərka, hinen ahay dukwen inde apan kwa kuro

maakan.» ⁹ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Sləmay inde pə dōwan a nə, â sləne 'am a anan.»

Yesu a ja 'am tə jike nə angamaw?

Markus 4.10-12; Lukas 8.9-10

¹⁰ Pə dəba anahan a wa nə, njavar anahan ataya ta zla à man anahan sə cəce panan, ta wa: «Ka taa jan 'am anà dō ahay tə jike nə, angamaw?»

¹¹ Yesu a mbədfahan atan apan, a wa: «Kwanay nə, way mi dər aya à bahay a Mbərom a inde ata nə, winen a kà gak ikwen panan akar sa 'am sə bahay anahan a coy. Aday dō a azar a nə, Mbərom kə varak atan cəved sa san anan itəbay. ¹² Dō aday way anahan ahay inde nə, i njad apan re, way i ga inde apan bayan a kutok. Əna, dō aday awan anahan inde ibay ata, i lize anan mbala anahan a mənjoek ata re. ¹³ Natiya, na jan atan 'am tə jike nə, anga ti ca apan, əna tə canan bay, ti pak apan sləmay, əna tə sləne bay, ti san awan bay re. ¹⁴ 'Am mbala ana Ezaya sa ja ata a təra patan kutok. Mbərom a wa:

“Ki pəken sləmay, əna ki slənen awan bay.

Ki cen apan tə ide, əna ki cinen anan anà awan bay.

¹⁵ Anga dō ataya nə,

tə tacak anan ide, anga aday tē canan anà awan bay,

tə dəngəzlak anan sləmay a tinen, anga aday tē sləne awan bay,

tə dərزلak anan mível a tinen, anga aday tā san awan bay.

Bina, abay ti mbədfahan ləen anà ines a tinen ahay, aday ni mbar atan.*”

* **13:15** Ca pə Esaaya 6.9-10.

¹⁶ «Əna kwanay nà, tislən mivəl, anga idé a kwanay ahay tə canan à way ahay zle, sləmay a kwanay dukwen ti sləne way ahay re. ¹⁷ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Do maja'am a Mbərom ahay bayan a pi zek tu do dīdek aya bayak a ta gak anan may sə canan à way a kwanay a sə canan həna ata awan, əna tə canak anan anà awan bay. Ta gan may sə sləne way a kwanay a sə sləne həna ata awan, əna tə slənek awan bay re.»

Yesu a pəsak anan jike su do sa casl ndaw ata awan

Markus 4.13-20; Lukas 8.11-15

¹⁸ «Natiya kwanay nà, sənən anan jike su do sa casl ndaw ata kutok: ¹⁹ Kuwaya, dowan a kə slənek ləbara sə bahay a Mbərom, aday kə sənək anan bay cəna, Do sə Sədək a nay ahay, a wudeh anan way a ma casl a à mivəl anahan inde ata awan. Cəved aday zahav sə guce apan ata nà, a ga minje tu do matanan ata awan. ²⁰ Do maza aya ite, tinen ta ga minje tə saray pəkərad, zahav sə guce apan ata awan. Tinen nà, tə slənek 'am a Mbərom cəna, tə təma anan tə ataslay mivəl awan. ²¹ Əna, 'am ata a pak sləlay à mivəl a tinen inde bay. Ti njahay mənəcək cəna, dəcə i tan atan à nga, kabay ajugwar 'am i nay ahay patan anga 'am ana Mbərom nà, ti mbəsak cəved sa 'am a Mbərom. ²² Do maza aya ite, tinen ta ga minje tə wulən sə adak zahav sə guce uda ata awan. Tinen tə slənek anan 'am a Mbərom nà, ti sapat zek tə way sə daliyugo ahay, ti gan may à zlile sə daliyugo ahay. Way ataya nà, ti bənan mbiyed anà 'am a Mbərom aday â nah bay. ²³ Əna do azar aya nà, tinen ta ga minje tə yugo lele awan, zahav sə guce uda ata awan. Tinen kutok, tə slənek

'am a Mbərom nà, ti san anan. Anga nan, ta zla nga uho pa 'am a Mbərom. Ti nah aday hawal sa ndaw ahay ti ga patan nə səkat, kwa kuro mbərka, kabay kwa kuro maakan.»

Jike sə azay sa sla à wulen sa ndaw inde

²⁴ Asa, Yesu a gan atan jike maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje tu do aday a zla à guvo, a casl ndaw. ²⁵ Əna luvon a ga bine siwaw nà, à alay a do ahay tinen apan ti njak ahan ata nà, do manide a zla à guvo ata ite, a casl uda azay sa sla pa nga ana ndaw, a zla way anahan. ²⁶ Ndaw a hay, a har, a zla nga uho cəna, azay sa sla ata a ha, a har, a kay anan nga anahan uho cite. ²⁷ Do sa ga mer à guvo ana dowan ata ataya ta zla à guvo nà, ta may, ta jan: “Ka casl à guvo nà, ndaw asənə, aday azay sa sla a hay ahay uda awanaw?” ²⁸ A mbədahan atan apan, a wa: “Sa casl uda nà, do manide uno.” Do ataya tə cəce panan, ta wa: “A nak mē ndaha anan wa həna daw?” ²⁹ A mbədahan atan apan: “A'ay, anga ki i ndihen anan pi zek ta ndaw! ³⁰ Mbəsiken anan tã nah pi zek huspə luvon sa car ndaw aday. Ata ni jan anà do si mer su way uno ahay: Binen anan azay sa sla, viken anan, aday hilen anan nga anà ndaw i de uno kutok.”»

Jike sə zahav sa wan sə bəzan

Markus 4.30-32; Lukas 13.18-19

³¹ Yesu a jan atan 'am sə jike maza awan, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nà, ta wan sə bəzan†. Do a gəba wan awan, a casl anan à guvo anahan inde. ³² Wan sə bəzan nà, ma kac a à wulen sə zahav sə dədazl sə way sə kiđe ahay fok. Əna kak

† **13:31** Yesu a ga minje nà, ti sé sə àga tinen a inde.

ta sak a casl anan aday kà hak ite nà, a har a zalay dèdazl si sé azar aya tə məduwen. A har dukwen, kawa dèdazl si sé məduwen aya re. Məvuhom ahay ta mba apan sə njahay uda tu doh.»

Jike sə wudəh

Lukas 13.20-21; Markus 4.33-34

³³ Yesu a zəgahan atan anan 'am sə jike hinen asa, a wa: «Bahay a Mbərom a ga minje nə tə wudəh. Uwar a ra mənjoek, a gan anan, a pak pə nuko anahan gəsədəf maakan. A laḅ anan nà, nuko ata fok a kwasay, a zlambar.»

³⁴ Natiya kutok, Yesu a jan 'am a anaya anà man su dō ata fok nə tə jike. Kà jak atan 'am sə awan maza mənjàna jike bay. ³⁵ A ga matanan nà, aday 'am a Mbərom mbala Ezaya sə vinde anan ata à təra, bina Mbərom a wa:

«Ni jan atan 'am tə jike,

ni dakan atan anan way mi der a, kwa à alay a daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay ataya awan.‡»

Yesu a pəsak anan jike sə azay sa sla à wulen sa ndaw ata awan

³⁶ Aday kutok, Yesu a mbəsak anan man sə dō ahay ahay uho, a zla way anahan ù doh. Njavar anahan ataya tə hədəken ayak pə cakay, ta jan: «Pəsakan umo anan ahay jike sə azay sa sla à wulen sa ndaw inde ata awan.»

³⁷ Yesu a jan atan, a wa: «Dō sa casl ndaw, winen Wan su Dō. ³⁸ Guvo a nà, daliyugo. Ndaw a nà, dō sə dəfan apan à Mbərom ataya awan. Azay sa sla kutok nà, dō sə dəfan apan anà dō sə huwan ataya

‡ 13:35 Ca pə Jabuura 78.2.

ite re. ³⁹ Do sə Sədøk sa casl azay sa sla ata nà, Fakalaw. Alay sa car ndaw dukwen, luvon sa ndav anan daliyugo. Do sa car ndaw ahay dukwen, tinen maslay a Mbərom ahay. ⁴⁰ Kawa ana do sa ra azay sa sla aday a vak anan ata nà, way i təra pə luvon sa ndav anan daliyugo dukwen matanan. ⁴¹ A alay ata nà, nen Wan su Do, ni slənay ahay maslay uno ahay aday ti fakan wa alay anà do sə huwan ahay aday sa man zek anà do ahay sa ga ines ataya fok à bahay a Mbərom wa. ⁴² Ti lar atan dukwen à bərom sə uko inde. A man ata awan, ti yam ta sa rac slan ngərcəca. ⁴³ A alay ata kutok, do didek aya nà, ti dav kawa pac à bahay a Bəbay a tinen Mbərom inde. Do aday sləmay inde apan nà, à sləne 'am a anan!»

Jike sə zlile mi der aya awan

⁴⁴ «Bahay a Mbərom a ga minje nà, tə zlile mi der a à guvo. Do a njad anan, a der anan maza awan, a zla tə ataslay mivel awan. A sukom anan dala tə way anahan ahay fok, a sukom anan guvo winen sa der anan uda zlile anahan ata kutok.

⁴⁵ «Asa, bahay a Mbərom a ga minje tu do sa ga masa tə mədine ahay. ⁴⁶ A njad mədine lele awan, a sukom anan dala tə way anahan ahay fok, aday a sukom anan mədine ata kutok.»

Jike sə kələf à zuvo inde

⁴⁷ «Matanan re, bahay a Mbərom a ga minje nə tə zuvo ma lar a à dəlov inde, a ray ahay kələf ahay bayan a cara cara ata awan. ⁴⁸ A rah lele nà, do sa ban kələf ahay tə ngəzahay anan uho kutok. Ti pəkay anan wa kələf ahay pə məgugujuje, tə walay a wa kələf lele aya à mbulo, aday kələf lelibay

ataya dukwen tə guce atan. ⁴⁹ Way i naa təra pə luvon sa ndav anan daliyugo dukwen matanan. Maslay a Mbərom ahay ti nay ahay, ti walay anan do sə huwan ahay à wulen su do didek aya wa. ⁵⁰ Ti lar anan do sə huwan ahay à bərom sə uko inde, aday ti yam ta sa rac slan a ngərcəca à man ata awan.»

Jike sə way məduwer aya pi zek tə way wiya aya awan

⁵¹ Yesu a cəce way pə njavar anahan ahay wa kutok: «Kwanay kə sənən way a anaya fok daw?»

Tinen ite tə mbəfahan apan, ta wa: «Ayaw, mə sənək.»

⁵² Anga nan, Yesu a jan atan kutok: «Kak miter sə Tawrita inde, aday kə dakak anan 'am sə bahay a Mbərom nà, kə tərak kawa bahay su doh sa ray anan way anahan ahay məduwer aya ù doh wa pi zek tə way wiya aya təkə def uho ata awan.»

*Do sə Nazaratu ahay tə dəfak nga pə Yesu bay
Markus 6.1-6; Lukas 4.16-30*

⁵³ Yesu a ndav anan sa ja 'am ataya nà, a zla way anahan ⁵⁴ à Nazaratu, kon anahan a sa har uda ata awan. A dazlan, a zla ù doh sə wazay, a tətakan anan way anà do ahay à man ata awan. 'Am anahan ataya a gan atan masuwayan, aday ta wa: «A njaday ahay kəlire sə asan way ata awanaw? Aday a mba apan sa ga masuwayan a anaya nà, waya sə varan gədan ata anaw? ⁵⁵ Winen nà, wan ana do sə cəced dədom ba? May anahan dukwen Mariyama. Məran aya dukwen, da san atan zle, atə Yakuba tə Yusufu tə Simon tatə Yuda. ⁵⁶ Mərak anahan ahay dənə aya dukwen, da san atan zle lele, tinen pə cakay a mənuko. Aday winen a

njaday gədan matanan ata awanaw?» ⁵⁷ Anga nan, tə ngəmak sa dəf nga pə Yesu bay.

Yesu a jan atan kutok: «Do ahay ta gan nga anà 'am ana do maja'am a Mbərom kwa ta sə wura fok. Əna ù kon anahan awan, aday ù doh anahan a nà, dowan a gan nga anà 'am anahan ahay itəbay.»

⁵⁸ Yesu a ga masuwayan sə way à man ata nà, mənəcək ca, anga tə təmahak sa dəf apan nga bay.

14

Amac ana Yuhana, do sa gan baptisma anà do ahay

Markus 6.14-29; Lukas 3.19-20, 9.7-9

¹ Ihe, à alay ata nà, Hiridus nə bahay a pə daliyugo sə Galile. A sləne pə ləbara ana Yesu nà, ² a jan anà do anahan ahay, a wa: «Dowan ata nà, i ga nə Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay ata kà mak uho. Anga nan, a mba apan sa ga masuwayan sə way ahay nà, na.»

³⁻⁴ Kwakwa ata nà, Hiridus a gəba anan Hirudiya, uwar ana wanbay anahan a inde, tə ngaman Filip. Anga nan, Yuhana a jan, a wa: «Ki jipen pə uwar tə mərak anak nə, lelibay. Way ata nà, ines!» Anga nan kutok, Hiridus a jan anà do ahay tã ban anan Yuhana. Ta ban anan, tə dəfak anan ayak ù doh sə dangay. ⁵ Anga nan kutok, a nan anà Hiridus sa vad anan Yuhana. Aya əna, kə vədak anan bay, anga a jəjaran anà Yahuda ahay, bina ta ca pə Yuhana nà, do maja'am a Mbərom wanahan.

⁶ Pa pac a inde kutok, azar uko sə bayak pə luvon sə wahay anan bahay Hiridus a ga. Dəna a Hirudiya a inde, a nay, a gərvan pa 'am anà

Hiridus tu dō anahan mē ngamay ataya. Agərav ata a zlan à nga anà Hiridus, ⁷ a mbađay i varan way anà dēna ata kawa anahan saa cəce panan ata fok.

⁸ Dēna ata ite, a zla à man ana may anahan, a cəce panan: «Nê cəce nə maw?»

May anahan a jan nà: «Cəce nà, tê gəđak ahay nga a Yuhana.»

A may à man ana Hiridus, a cəce: «U no ki gad anan nga anà Yuhana, aday vuro anan ahay hēna à kwatama inde.»

⁹ Way a mē cəce ata kà zlak anan à nga anà Hiridus sabay. Əna ba kè mbađak anan pa 'am ana dō anahan mē ngamay aya coy. Natiya kutok a jan anà suje ahay tē varan ahay nga a Yuhana anà dēna ata kawa anahan sə cəce ata awan. ¹⁰ Suje a zla ù doh sə dangay saa gəđay ahay nga ana Yuhana. ¹¹ Ta nay anan ta nga a Yuhana ma đaf a à kwatama inde, tē varan anan anà dēna a Hirudiya ata kutok. Winen ite a tēma anan cəna, a varan anan anà may anahan. ¹² Njavar a Yuhana ahay ite, ta zla ù doh sə dangay, tē gəbay anan məsinde ana Yuhana, ta la anan. Pə dəba anahan a wa, ta zla sə təkəren 'am ata anà Yesu.

Yesu a varan way sa pa anà dō ahay ti ga mbulo dara

Markus 6.30-44; Lukas 9.10-17; Yuhana 6.1-14

¹³ Yesu a sləne Yuhana kè məcak cəna, a slabak à man ata wa, a ján à kwalalan inde tē njavar anahan ahay đəkđek, a zla way anahan kəcah pə dō ahay wa à kiđe. Dō ahay tē sləne sa jəka tinen à kiđe ata nà, ta nay ahay à wulen su doh ahay wa, tē pərahan azar à kiđe tē saray. ¹⁴ Yesu a dazay

ahay à kwalalan wa cəna, a canan anà dō ahay bayak awan. Do ataya ta gan ĭ zek wa. A dazlan, a mbəran atan anan dō sə dəvac a tinen ahay.

¹⁵ Suko a ga bine siwaw nà, njavar anahan ahay ta jan, ta wa: «Luvon winen apan ĭ ga! Aday həna đukwen mənuko à man kibe. Suwan, mbakan cəved anà dō ahay tâ zla à wulen su doh ahay. Ata ti njad sə sukom way sa pa ahay.»

¹⁶ Yesu ite, a mbəđahan atan apan, a wa: «Ti gan may sa zla à man a bay, əna kwanay a viren atan way sa pa awan.»

¹⁷ Tinen ite tə mbəđahan apan re, ta wa: «Awan inde pumo ibay! Inde həna đukwen si tapa sa pen ahay đara tə kələf ahay cuwcuwwe coy.»

¹⁸ Yesu a jan atan: «Hayak ikwen anan ahay!»

¹⁹ A jan anà dō ahay tâ njahay pa nga sə gujed à məndak. A gəba anan tapa sa pen a đara ataya, tə kələf a cew ataya awan. A ca ide à mburom, a ngəran ayak anà Mbərom. A gəzla anan tapa sə pen ataya ĭ zek wa, a varan anan anà njavar anahan ahay, aday tâ gəzlan anan anà dō ahay.

²⁰ Do ataya fok ta pak, tə rahak bah bah. Njavar anahan ahay tə halan nga anà mə mbəsak ataya nà, a ga cəkarak kuro nga anahan a cew re. ²¹ Do sa pa way à man ata đukwen, tinen mə baslay a nà, mungol a đəkdek aday nà, ta ga mbulo đara, mənjana sə baslay anan uwar ahay pi zek tə gwaslay aya awan.

Yesu a bar pa nga sə a'am tə saray

Markus 6.45-56; Yuhana 6.15-21

²² Pə dəba ana way ata wa kutok, Yesu a jan anà njavar anahan ahay tâ ján à kwalalan inde, aday tâ

lahan pa 'am sa zla pa day sə uho. Winen awan, i i mbəsak anan do ahay à dəba a tinen wa. ²³ Tə gəzla nga tə do ahay lele nà, a zla way anahan à bəzlom saa ga amboh, winen a taayan. Luvon a ga apan à man ata awan.

²⁴ A alay ata nà, kwalalalan winen daren coy. Mad winen apan i vawan nga anà kwalalalan pa nga sə a'am, anga tə zlangay uda awan. ²⁵ Aday ide kə cədək lele fan bay, Yesu a zla pə cakay a tinen cukwe cukwe pa nga sə a'am tə saray. ²⁶ Njavar anahan ataya tə canan winen apan i zla tə saray pa nga sə a'am ata cəna, tə jəjar pi zek yibyeḅ, ta wa: «Həna anan nà, mədahan.» Ta ma nga sa zlah pi zek, anga zlawan cərkəke.

²⁷ Aya əna Yesu a canan atan cəna, a jan atan ayak 'am a kwayan'a, a wa: «Bənen mbac lele, nen awan, kə jəjiren bay.»

²⁸ Piyer a jan 'am, a wa: «Bahay uno, kak iken acəkan nà, jo ahay i nen nà zlak ayak pa nga sə a'am tə saray a ite kwa!»

²⁹ Yesu a jan ahay: «Hayak!»

Piyer a dazay à kwalalalan wa ca, a zla à man a Yesu tə saray aday pa nga sə a'am acəkan. ³⁰ Əna a canan ayak anà mad nà, a ma nga sə jəjar, aday a dazlan kwayan'a sə kəkar à a'am inde. Winen ite a zlah pi zek, a wa: «Bahay uno, tam nen ite!»

³¹ Natiya Yesu a bənan alay bəse, aday a jan kutok: «Adaf nga anak a kac ike daw? Sa gakhियem hiyem nə maw?»

³² Ta jan way a tinen à kwalalalan inde cew maya awan cəna, mad a mbəsak sa bal cite. ³³ Njavar anahan a azar ataya tə həran nga, ta wa: «Acəkan, tə didem a nà, iken nə Wan a Mbərom.»

³⁴ Tə takasay ahay pa day sə agay lele nà, ta zla ù kon sə Gənesaret. ³⁵ Do su kon ataya ta san anan Yesu lele cəna, ta tar anan 'am a pə daliyugo a tinen fok. Anga nan, do ahay ta ray anan ahay do sə dəvac ahay fok. ³⁶ Ta gan amboh â mbəsakan cəved anà do dəvac ataya tê laman alay kwa anà 'am sə zana anahan, aday tâ mbar ite. Do sə laman ataya fok, tə mbərak acəkan.

15

Atətak way sə bije ahay

Markus 7.1-13

¹ Natiya kutok, Farisa ahay pi zek tə miter sə Tawrita aya ta nay ahay kwa à Urəsalima wa, pə cakay ana Yesu. Tə cəce panan, ta wa: ² «Njavar anak ahay nà, tə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay bay nə angamaw? Bina, ta pa daf mənəna sə banay alay kawa atətak way sə bije ahay.»

³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Aday kwanay dukwen, tə atətak way a kwanay nà, kə nəsən anan 'am a Mbərom angama kəla anaw?

⁴ Anga Mbərom a ja nà: “Dəfan apan anà bəbay anak tə may anak*” aday “Kuwaya dōwan a kà jak 'am lelibay a pə bəbay anahan kabay pə may anahan nà, sa vad anan.†” ⁵ Əna kwanay ki jen nà, kak dōwan a kà jak anan anà bəbay anahan kabay anà may anahan: “Way uno abay saa mak anan zek ata nà, kə tərak anà Mbərom.” ⁶ Ata i dəfan apan anà atə bəbay tə may sabay. Matanan

* **15:4** Ca pə Gurtaaki 20.12; Tooktaaki Tawreeta 5.16. † **15:4** Ca pə Gurtaaki 21.17; Farillaaji Lewiŋko'en 20.9.

kutok, kə nəsən anan way a Mbərom ma ɓan awan, anga sə pərahan azar anà atətak way sə bije ahay. ⁷ Kwanay aday nà, mbadəmbada aya awan. Ezaya kà jak pikwen 'am a Mbərom dīdem awan, Mbərom a wa:

⁸ «Do anaya tə həro nga nà, ta 'am dəkdek, mivel a tinen aya nə dəren ti nen.

⁹ Tinen apan ti dukwo gərmec ù vo nə kəriya awan. Bina tinen apan ti tətakan anan anà dō ahay nà, way sa nga a tinen ahay dəkdek.‡»

Way sa ga məsagar pu dō

Markus 7.14-23

¹⁰ Yesu a ngaman ayak anà dō ahay tâ nay pə cakay anahan. A jan atan, a wa: «Pəken uno sləmay, sənen 'am a anan. ¹¹ Saa ga məsagar pu dō nà, way sa zla ta 'am ì zek su dō ata bay. Əna way sa ga məsagar pu dō nà, way sa nay ta 'am ì zek wa adəka.»

¹² Njavar anahan ahay tə hədəken ayak pə cakay ta jan, ta wa: «'Am anak a sa ja ata nà, kə cəbak anan anà Farisa ahay nə, ka san bidaw?»

¹³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Zahav sə way a aday Bəbay uno winen à bagəbaga mburom ata sa casl bay ata cəna, ti ndaha wa zek.

¹⁴ Mbəsiken atan. Tinen nà, hufof sə bənan alay anà hufof ahay adəka. Kak aday dō hufof a winen apan ì bənan alay anà dō hufof a cəna, ti slahay nə cew maya à gujar inde.»

¹⁵ Natiya kutok, Piyer a jan, a wa: «Dakan umo anan 'am sə jike ata ite!»

‡ 15:9 Ca pə Esaaya 29.13.

16 Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Hus həna đukwen, kwanay kə sənen fan bay đaw? 17 Way sa zla ĩ zek su do ta 'am nə, a zla nə à kutov a way anahan, a may uho tə mətilen, kə sənen bay re đaw? 18 Əna way sa nay uho ù do wa ta 'am nə, a nay ahay nə kwa à mivel wa. Ata sa ga məsagar pu do nə, way ata kutok. 19 Anga sa nay à mivel su do wa kutok cəna, way kawa ajalay nga lelibay aya, avad nga su do, aga mədigwed, aga vuwar, akar, agad mungwalay, agəđan azar ù do. 20 Natiya, sa ga məsagar pu do kutok nə, way ataya awan. Bina, apa way mənjenja sə banay alay kawa ana bije a kwanay ahay sa ja nə, a ga məsagar pu do bay.»

Uwar a inde winen Kanana ahay a đaf nga pə Yesu

Markus 7.24-30

21 Yesu a slabak way anahan à man ata wa, a zla way anahan pə daliyugo sə Tirus tə Sidon. 22 A man ata awan, uwar a inde, do sə pəra, winen Kanana ahay. A nay à man ata wa, pə cakay ana Yesu, a jan: «Bahay uno, wan a Dawuda, mo zek ite, bina dəna uno winen tə setene awan, a bənan đəvac bayak awan.» 23 Əna Yesu kə mbəđahak anan apan bay.

Əna njavar anahan ahay ta nay, ta jan, ta wa: «Miter, kem, 6al anan aday à mbəsak iken, bina winen apan i vawak uko nga tə abəbal awan.»

24 Yesu a mbəđahan apan anə njavar anahan ahay, a wa: «Nen mə slənay a nə, anga do sə pəra ahay bay. Əna nen mə slənay a nə pə təman mə lize aya à wulen sə Isəra'ila ahay wa ata awan.»

25 Uwar ata a həđek pə cakay anahan asa, a dukwen gərmec ù vo, a wa: «Bahay uno, mo zek!»

²⁶ Yesu a mbəɖfahan apan kutok, a wa: «Sə gəba anan way sa pa sə gwaslay ahay, sə varan anan anà kəla ahay nà, sumor a ɖaw?»

²⁷ Natiya kutok asa, uwar ata a wa: «Matanan, bahay uno, əna kəla ahay ɖukwen ta pa way sə pəpas pə tuwez ana bahay a tinen ahay wa re asanaw?»

²⁸ Yesu a ja, a wa: «Iken uwar a anan, adaf nga anak nə məduwen awan. A tərak nə kawa ananak sə pəlay ata awan.»

Natiya, à alay ata ite, dəna anahan ata a mbar.

Yesu a mbar do sə dəvac ahay bayak awan

²⁹ Yesu a slabak à man ata wa asa, a zla way anahan pa 'am sə bəlay sə Galile. A ján à bəzlom, a njahay way anahan à man ata awan. ³⁰ Man su do a a nay ahay pə cakay anahan, ta zlan anan ayak tu do mə kuray saray aya awan, do hufof aya awan, do vədal aya awan, do maandak aya awan pi zek tu do sə dəvac ahay bayak a cara cara. Tə nahay atan fok pə cakay à Yesu, aday a mbar atan fok re. ³¹ Ana do sə dəvac ahay sa mbar fok ata nà, a gan masuwayan anà do ahay bayak a cite, anga tə canan anà do maandak aya ta ja 'am kutok, do vədal aya tə mbərak, do ma mac saray ataya tinen apan ti zla kutok, hufof ahay tə canan ide zle coy kwaler kwaler. Tə dazlan sə həran nga anà Mbərom sə Isəra'ila ahay.

Yesu a varan way sa pa anà do ahay ti ga mbulo fudo

Markus 8.1-10

³² Yesu a ngaman anà njavar anahan ahay, a jan atan: «Do a anaya tu go ĩ zek wa, anga mənuko pə

kərtek a luvon maakan həna, way sa pa ibay. Ni mba apan sə mbəsak atan tã zla agay ta may awan bay, anga ti sa ga bəle pə cəved.»

³³ Tinen ite ta jan: «Aday dī njaday way sa pa anga dō a anaya fok à kiḃe inde à man a anan awanaw?»

³⁴ Yesu a cəce patan wa kutok: «Tapa sə pen inde pikwen nə jugumaw?»

Tə mbədahan apan, ta wa: «Cuwḃe, tə kələf ahay mənjoek.»

³⁵ Matanan Yesu a jan anà dō ahay tã njahay à məndak. ³⁶ A gəḃa anan tapa sə pen a cuwḃe ataya awan, pi zek tə kələf a təke, a gan ayak suse anà Mbərom, a gəzla anan ĩ zek wa, a varan anan anà njavar anahan ahay tã gəzlan anà dō ahay. ³⁷⁻³⁸ Dō a mə halay nga ataya fok, tinen mbulo fuḃo, mənḃəna sə baslay anan uda uwar ahay pi zek tə gwaslay ahay. Ta pak, tə rahak fok a tinen awan. Tapa sə pen mə mbəsak ata nà, a ga cəkarak cuwḃe re.

³⁹ Coy, Yesu a mbəsak anan dō ahay tə gəzla nga. Winen a a ján à kwalalan inde sa zla pə cakay sə wulen su doh sə Magadan.

16

Farisa ahay tə Saduki ahay ta gan may Yesu á gan atan masuwayan

Markus 8.11-13; Lukas 12.54-56

¹ Natiya kutok, Farisa ahay pi zek tə Saduki ahay tə tavay den pə cakay anahan. Tə cəce panan wa masuwayan sə way sa nay ahay à mburom wa, anga ta gan may sa ban anan pə kwande. ² Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Pac kə slahak ù doh nà, zamburom a ca ngəlaḃaḃa, ata ki wen:

“Sidew nà, pac i dav.” ³ Aday duwdew sa pac sə sləray ahay ite, kak matapasl kə dəfak aday a ca ngələbaɓa nə ki wen: “Biten nà, iven i ga.” Way sa ga à mburom tə way saa təra pə daliyugo fok nə kə sənən a agəzlan anan alay pi zek wa nə lele, aday kə sənən pə way sə təra à alay a wuswes a anan inde sabay ata nà, angama kutok anaw? ⁴ Do sə biten ahay nà, huwan aya aday tə mbəɗahan lœn anà Mbərom re. Tinen ta gan may nà, anà masuwayan. Əna ti canan anà masuwayan sə awan sabay, kak si masuwayan sə təra pə Zonas, ɗo maja'am a Mbərom ata aday.»

A mbəsak atan à man ata awan, a zla way anahan.

Wudah sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay

Markus 8.14-21

⁵ Aday à alay a tinen apan ti takas bəlay nà, njavar anahan ahay tə mbəɗəkek anan nga sə gəba tapa sə pen à alay inde. ⁶ Yesu a jan atan, a wa: «Uffa ahak ikwen, bənen nga a kwanay nə lele pə wudah sə Farisa ahay tə Saduki ahay wa.»

⁷ Əna tinen ta ja à wulen a tinen inde nà: «I ga nə a ja pə pen ɗə gəbak à alay inde bay ata awan.»

⁸ Yesu ite a san way a tinen a sə bayak ata zle re. Anga nan, a cəce patan wa, a wa: «Kə bayiken, na ja nə anga tapa sə pen inde pikwen ibay nà, angamaw? Kwanay munok aya pa sa ɗaf nga pə way. ⁹ Kə sənən apan fan bay ɗaw? 'Am sə pen tapa ɗara, aday ɗo ahay mbulo ɗara ta pak, tə rahak aday kə mbəsakak re ata, aday kə rihe anan cəkarak ahay ata nà, kə mbəɗəkek ikwen à nga wa ɗaw? ¹⁰ Aday 'am sə pen tapa cuwbe nen

sə varan anà dō ahay mbulo fudō, ta pa, ta rah, aday kə rihen anan cəkarak ahay ata nà, kə sənən apan sabay kələdaw? ¹¹ Na jak ikwen nə 'am sə pen bay. Kwanay kə sənən bay nà, angamaw? Aya əna, bənen nga a kwanay pə wudəh sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay wa lele.»

¹² Natiya kutok, ta sa san sa jəka a jan atan nə pə wudəh sə pen bay, əna pə atətək way sə Farisa ahay ta sə Saduki ahay nà, na.

Piyer a dəkay anan nà, Yesu nə Almasihu, Wan a Mbərom

Markus 8.27-30; Lukas 9.18-21

¹³ Pə dəba anahan a wa kutok, Yesu a slabak, a zla way anahan pə cakay sə wulen su doh a sə ngaman Kaysariya Filipi ata awan. A man ata awan, a cəce 'am pə njavar anahan ahay wa, a wa: «Dō ahay ta ja pi nen, nen Wan su Dō nà, nen nə wayaw?»

¹⁴ Tinen ite tə mbədahan apan, ta wa: «Dō hinen ahay ta wa, iken Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata awan. Dō maza aya ta wa, iken Eliya, dō maja'am a Mbərom. Dō azar aya dukwen ta ja nà, iken Yeremiya, dō maja'am a Mbərom, kabay iken dō hinen à wulen su dō maja'am a Mbərom ahay.»

¹⁵ Yesu a cəce asa, a wa: «Aday kwanay a nà, ki wen nen wayaw?»

¹⁶ Simon Piyer a mbədahan apan, a wa: «Iken nà, Almasihu, Wan a Mbərom, bahay sə sifa.»

¹⁷ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Iken Simon, wan ana Zonas, iken nà, Mbərom kə dəfak apak alay sə mazlaḅ anahan coy. Anga sə dəkək anan way a dīdek ata nà, Bəbay uno winen à bagəbaga

mburom ata awan, bina dō zænzen a bay. ¹⁸ Pak sləmay, ni jak 'am inde həna: Iken nə Piyer, kawa sa ja nà, Pəkərad.* Pə pəkərad a anan kutok, ni halan apan nga anà dō sa daf upo nga ahay fok, aday məgala sə məke i i mbasay patan bay. ¹⁹ Ni varak lakile sə təba anan məsudoh sə bahay a Mbərom à alay inde. Aday way anak saa ban pə daliyugo cəna, winen ma ban a matanan à mburom re. Way anak saa pəsak anan pə daliyugo ite dukwen, winen mə pəsak a à mburom re ca.»

²⁰ Əna Yesu a gafan 'am anà njavar anahan ahay sə dakay anan winen nə Almasihu.

Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa

Markus 8.31 - 9.1; Lukas 9.22-27

²¹ Natiya awan kutok, a bənay pə winen ata wa ite, Yesu a dazlan sa jan 'am tə njanjorzlom a anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Bəlaray ni zla à Urəsalima. Ata, məced sə Yahuda ahay, tə bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, tatə miter sə Tawrita ahay ti ga alay ti nen tə mindel, ti vad nen. Aday pə luvon maakan anahan a cəna, nen ni slabakay ahay way uno à məke wa.»

²² Piyer ite a ngaman, ta zla kəcah, a gafan 'am, a wa: «A'ay, bahay uno. A tərak matanan bay!»

²³ Yesu a mbəda apan 'am, a jan: «Zlak ayak pə cakay uno wa, iken Fakalaw! Kə pəlay sə slaray nen à cəved uno wa. Anga ajalay nga anak ata nà, a nay ahay ù dō zænzen a wa, bina mbala a Mbərom ata bay.»

* **16:18** Ta 'am a tinen, Piyer a nan sa ja nà, pəkərad.

24 Yesu a jan anà njavar anahan ahay fok kutok: «Kak dōwan a a nan sə pəruho azar nà, â mbəsak sə bayakan way anà nga anahan, â tavak dədom anahan mə zləngad awan, â pəruho azar. 25 Anga kâ nak anan anà dōwan a sa tam anan sifa anahan nà, i lize anan adəka. Əna dōwan a kə lizek anan sifa anahan anga nen ite nà, i njad anan uda way anahan. 26 Bina, dō kà sak a njad anan way sə daliyugo a anan fok anà winen, aday sifa anahan a nà, kə lizek anan nə, saa gan dədəffa nà, ma mba asa anaw? Ibay! Awan a inde aday dō zənzen i var sə bəmbad anan sifa anahan nà, inde daw? 27 Nen Wan su Dō, ni nay ahay tə mazlaḅ a Bəbay uno mba, aday tə maslay anahan ahay re. I man anan anà kuwaya nà, kawa mer su way anahan a sa taa ga ata awan. 28 Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dōwan aya inde à man a anan, ti mac bay si ti canan anà Wan su Dō i nay tə bahay anahan a təke aday.»

17

Zek a Yesu a mbəda pə ide ana njavar anahan ahay

Markus 9.2-13; Lukas 9.28-36

1 Pə dəba anahan a wa kutok, a ga luvon ahay mbərka nà, Yesu a gəba pə azar Piyer, Yakuba tə apan Yuhana mərak ana Yakuba, ta ján taayak à bəzlom a inde zəbor awan. 2 Tə dəzle cəna, zek a Yesu a mbədahan atan pə ide. Tə canan anà jəer anahan nà, kawa sə kwakwa sabay, a wuteden atan kawa pac. Zana anahan pi zek dukwen, a dav nə herre kawa jiyjay sə uko ma dav awan. 3 Njavar anahan ataya tə canan anà atə Musa tə Eliya dō

maja'am a Mbərom ahay kwakwa, tinen apan ti ja 'am tatə Yesu.

⁴ Piyer a dazlan sa jan anà Yesu, a wa: «Bahay uno, mənuko à man a anan nə sumor awan. Kà zlak anak à nga nà, ni ngaray jawjawa ahay maakan, kərtek awan anga Musa, kərtek a ite anga Eliya, aday mədakwidok a nà, anga iken awan.»

⁵ Winen apan i ja 'am ata mba, mugudongudon a dazay, a van atan nga sərdədek. Aday 'am a ndəray ahay à mugudongudon ata wa, a wa: «Həna a anan nà, wan uno ləliwe uno awan. Tə winen nà, nen ni taslay anan mível bayak awan. Slənen anan anan 'am anahan!»

⁶ Atə Piyer tə sləne 'am ata cəna, ta ma nga səjəjar pi zek, tə slahay duboz. ⁷ Yesu a hədəken atan ayak pə cakay, a laman atan alay, a wa: «Slabiken, kə jəjiren bay.» ⁸ Ta sa cakaf nga asanaw nà, dōwan inde pə cakay ana Yesu sabay, a mbəsak winen a kərtek coy.

⁹ Tinen apan ti dazay à bəzlom ata wa mba, Yesu a jan atan, a wa: «Way a kwanay sə canan ahay à bəzlom wa ata nà, kà si jen anan à dōwan bay, hus pə luvon uno nen, Wan su Do, saa slabakay à məke wa ata awan.»

¹⁰ Njavar anahan ataya tə dazlan sə cəce panan wa: «Miter sə Tawrita ahay ta wa, Eliya i lahan anà Almasihu aday nà, angamaw?»

¹¹ Yesu a dukwen a mbəfahan atan apan, a wa: «Acəkan, Eliya i lahay aday i ndakay anan way ahay fok. ¹² Nen apan ni jak ikwen: Eliya kà nak ahay coy, aday dōwan kə sənək apan bay. Ta gak anan anà Eliya way kawa a tinen sa gan may sa ga fok. Aday dukwen ti gan anà Wan su Do azanan

nə matanan re.» ¹³ Atə Piyer tə sənək kwayan'a a ja 'am ata nà, pə Yuhana dō sa gan baptisma anà dō ahay ata awan.

Yesu a mbar anan wan a inde məhərvov a taa ban anan

Markus 9.14-29; Lukas 9.37-43

¹⁴ Aday tə dəzley ahay pə cakay sə dō ahay cəna, dōwan a inde a nay ahay, a dukwen gərmec ù vo anà Yesu, ¹⁵ a jan: «Bahay uno, wan uno winen lelibay. A gak ì zek wa ite. Məhərvov a taa gan, a bənan dəvac bayak awan, a taa slahay anan ù uko inde kabay à a'am inde. ¹⁶ Na nak anan pə cakay ana njavar anak ahay, əna ta mbak apan sə mbəro anan bay.»

¹⁷ Yesu a ja, a wa: «Kwanay nà, adaf nga a kwanay ma kac awan kələdaw? Kə sənən anan cəved a Mbərom bay re. Ni njahay tə kwanay, aday ni səmen anà way a kwanay ahay nə hus à siwaw? Hayak ikwen uno anan ahay wan a aday!» ¹⁸ Yesu a jan 'am anà məhərvov ata tə angəraz awan: «Hayak à wan a anan wa!» Məhərvov ata a zləray à wan ata wa, wan ana dōwan ata a mbar à alay ata acəkan.

¹⁹ Pə dəba anahan a wa kutok, njavar anahan ataya tə hədəken ayak pə cakay taayak a tinen awan, tə cəce: «Manay ma mba apan sə rəzlay anan wa setene ata bay nà, angama kərtek anaw?»

²⁰ Yesu a mbədəhan atan apan, a wa: «Anga adaf nga a kwanay a a kac ike. Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kak abay adaf nga a kwanay à ga inde nə mənjoek kawa wan sə bəzan dukwen, ki jen anan anà bəzlom a anan ataya: “Zla à man a anan wa, zla tiya!” dukwen, i ndaha, i zla à man

a kwanay sa jan “zla tiya” ata awan. Awan saa dak ikwen 'am ibay jiga awan. [²¹ Əna abay zahav sə setene həna anan nə, kak si ta sa ga amboh tə sumaya aday bina, a razl zek bay.]»

Yesu a dakay anan amac anahan tə aslabakay anahan à məke wa asa

Markus 9.30-32; Lukas 9.43-45

²² Pə luvon a inde nə, njavar a Yesu ahay mə halay nga aya pə kərtek a à Galile. Yesu a jan atan 'am, a wa: «Nen Wan su Do nə, ti varan nen à alay inde anà do sə daliyugo ahay. ²³ Tinen ite, ti vad nen à məke, aday pə luvon maakan anahan a cəna, ni slabakay ahay à məke wa.» Njavar anahan ahay tə sləne 'am ata cəna, mbac a slahay patan wa tə mindel asa.

Yesu a var jangal

²⁴ Tə dəzle à Kafarnahum cəna, do sə cakal jangal anga doh sə mazlaḅ a Mbərom ahay, ta nay ahay pə cakay ana Piyer, ta jan: «Miter a kwanay nə, a var jangal anga doh sə mazlaḅ a Mbərom itəbay daw?»

²⁵ Piyer a mbədahan atan apan, a wa: «A taa hamay ike!»

Aday à alay a tinen apan ti i zla ù doh mba kutok, Yesu a lah sə cəce pə Piyer wa: «Simon, a ga apak nə, bahay sə uho a anaya ti təma jangal nə pə waya wa anaw? Pə wan su kon aya wa daw, kabay pə mədurlon ahay wa daw?»

²⁶ Piyer a mbədahan apan, a wa: «Pə mədurlon ahay wa.»

Yesu a wa: «Kak matanan nə, abay wan sə agay ahay nə ti hamay bay ba? ²⁷ Aya əna, dā saa ga way sə cəban anà do ahay bay. Natiya, zla à bəlay, larak

anan ayak kwaniyel anak à a'am inde. Kələf anak a saa bənay ahay pa 'am ata cəna, təban anan 'am, ki tan à nga uda à dala tədə i sla anga mənumo cew ata awan. Varan atan anan kutok.»

18

Wayə sə zalay dō hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?

Markus 9.33-37, 42-48; Lukas 9.46-48, 17.1-2

¹ A alay ata awan ite, njavar a Yesu ahay tə hədəken ayak pə cakay, aday tə cəce panan, ta wa: «Wayə sə zalay dō hinen tə məduwen à bahay a Mbərom inde anaw?»

² Yesu a ngaman ayak anə wan cədəw a, a tavay anan à mamasl pa 'am a tinen. ³ A wa: «Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna: Kak kə mbədihen aday sə təra nga a kwanay kawa gwaslay ahay bay cəna, ki dəzlen à bahay a Mbərom inde bay.

⁴ Dowan a kə mak anan nga anahan à məndak kawa wan a anan nə, sə təra dō məduwen a à bahay a Mbərom nə, winen awan.

⁵ «Kuwayə kə sak a təma jəba sa wan kawa həna anan ataya kərtek a anga sləmay uno nə, dōwan ata a təma nə nen awan. ⁶ Əna kak dō kə vak atan saray pə cəved anə dō cədəw anaya sa dəf upo nga ata nə, suwan pə winen tē banan van à dongo aday tē larak anan ayak à bəlay inde.

⁷ «Ayaw! Dəcə inde pə daliyugo a anan, anga way ahay inde tinen apan ti njan saray anə dō ahay. Way ataya ti ga inde hwiya, əna dəcə inde anga dō aday way ata a təra tə alay anahan ata awan. ⁸ Kak alay anak kabay saray anak i sapat iken ĩ ines inde cəna, gad anan, lar anan dəren. Suwan sa zla à

bahay inde pə cakay a Mbərom, iken ma gad alay awan kabay tə saray anak slangalan a, tə winen aday ki i zla ù uko sə mbacay itəbay ata inde tə alay aya cew, saray anak ahay səndaḅ cew nà, na. ⁹ Kak idé anak i sapat iken sa ga ines cəna, ndaha anan, lar anan dāren tə iken. Suwan sa zla à bahay inde pə cakay a Mbərom tə idé anak a kərtek mbiyan'a ta sa zla à dəlov sə uko inde tə idé anak aya cew maya nà, na.

¹⁰ «Gen anan ngatay anà zek lele anga pa sə kədəy anan dō cacədəw a anaya wa. Nen apan ni jak ikwen həna: Maslay a Mbərom ahay inde mə tavay aya pa 'am a Bəbay uno pac pac sa gan atan nga. [¹¹ Anga nen Wan su 'Dō na nay ahay nà, sa tam anan dō mə lize aya awan.]»

Jike sə təman mə lize awan

¹² «Kə bayiken nə kəkəməw? Kak dōwan a nà, təman anahan ahay inde səkat, aday kərtek à wulen a wa kə lizek nà, i ga kəkəməw? I mbəsak anan kwa kuro dəsudō nga dəsudō mə lize bay ataya à bəzlom, i zla saa pəlay anan winen mə lize ata bidaw? ¹³ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kak kə njadak anan mə lize ata nà, i taslay mivəl tə winen nə zal tə tinen mə lize a bay aya kwa kuro dəsudō nga dəsudō ataya awan. ¹⁴ Matanan kutok re, Bəbay a kwanay a winen à bagəbaga mburom ata nà, a nan dōwan à lize kwa kərtek à wulen su dō ma kac a anan ataya wa bay ite re.»

Ki may anan mərək anak pə cəved sa ga ines wa nə kəkəməw?

¹⁵ «Yawa matanan, kak mərək anak kə gak ines nà, zla à man anahan awan, jan anan kwanay

a cuwcuwwe, way anahan a sa ga lelibay ata awan. Kak kè pəkak anak apan sləmay nà, ki njad anan mərak anak maza awan. ¹⁶ Əna hinahibay i ngam sə pəkak apan sləmay pa 'am ata bay. Kak matanan nà, zla pə cakay anahan kwanay cew tu dō hinen, kabay kwanay maakan à alay inde. Anga: “Kak dōwan a kè zlahak pu dō nà, tâ njad dō sə side way ata dō ahay cew kabay maakan”, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja.* ¹⁷ Kà sak a ngam 'am su dō ataya bay re cəna, jan anan 'am ata pa 'am su dō uno ahay, aday ata ti jan apan kutok. Kà sak a ngam sa pak apan sləmay bay re cəna, dō matanan ata dūkwen, ca apan nə kawa dō sə pəra, kabay winen dō sə cakal jangal tə danakay ataya awan.

¹⁸ «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Way a kwanay saa ban pə daliyugo cəna, i ban zek matanan à mburom. Way a kwanay saa pəsak anan həna pə daliyugo ata dūkwen, i pəsak zek à mburom re.

¹⁹ «Ni jak ikwen 'am hinen asa: Kak dōwan aya cew pə daliyugo aday 'am kà zlak atan pi zek sə cəce way cəna, Bəbay uno à bagəbaga mburom ata i varan atan kawa ana tinen sa gan may ata awan.

²⁰ Anga dōwan aya cew kabay maakan ta sak a halay nga tə sləmay uno cəna, nen inde à wulen a tinen a re.»

Jike su dō aday a ngam sə pəsən anan ines anà dō itəbay ata awan

²¹ Piyer a nay ahay pə cakay ana Yesu, a cəce panan: «Ba Məduwen, hinahibay, mərak uno inde,

* **18:16** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 19.15.

kà gak uno ines nà, ni pàsen anan nà, saray jugu-maw? Hus à saray cuwòe bidaw?»

²² Yesu a mbədahan apan, a wa: «A'ay! Ki pàsen anan saray cuwòe bay, əna saray kwa kuro cuwòe məcapar cuwòe.

²³ «Matanan kutok, bahay a Mbərom a ga minje nà, tə bahay a inde, a nan dō si mer su way anahan ahay fok tə haman anan gudire anahan ahay fok cite. ²⁴ A dazlan anà mer su way ata cəna, tə bənan ahay dōwan a inde, dala ata apan nə bayak awan.

²⁵ Dōwan ata ite, zlıle anahan a saa hamay anan gudire ata ibay. Bahay ata a jan anà dō si mer su way anahan a azar aya nə tə sukom anan way tə way ana dōwan ata fok, tu dō su doh anahan ahay, ti zek anahan a təkə, aday i saa slan pə gudire anahan. ²⁶ Dōwan ata ite, a nay a dukwen gərmec ù vo anà bahay ata, a wa: “Amboh, ni hamak anan way anak ahay nə fok. Ga ngatay aday!”

²⁷ 'Am anahan ata a gan i zek wa anà bahay ata awan, a mbəsakay anan zek anahan awan, aday a mbəsakan anan gudire ata fok re.

²⁸ «Dōwan ata a təmay uho lele nà, tə zlangay tu dō si mer su way hinen, aday abay gudire anahan inde apan ite. Aday dala anahan apan *dinar* səkat kərtəkəkke†. A ban anan, a jakan alay pə dūngo. A jan, a wa: “Si ki humo anan dala uno həna.” ²⁹ Dō sə gudire anahan ata ite, a dukwen gərmec ù vo ite, a jan, a wa: “Amboh, ga ngatay aday, ni hamak anan way anak fok.” ³⁰ Əna winen nà, a ngam bay, a ban anan, a zla anan à dangay, a dərəzl anan hus pə luvon ana dōwan ata saa hamay anan gudire

† **18:28** Dinar kərtək nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtək.

ata awan. ³¹ Do a tinen a sa taa ga mer su way pi zek ataya tɛ canan cɛna, a cɛban atan bayak awan. Ta zla àga bahay ata awan, tɛ dɛkan anan lɛbara ata awan.

³² «Bahay a tinen ata ite a ngaman ayak asa, a jan: “Iken nà, dɔ si mer su way lelibay awan. Nɛ mbəsakak anak anan gudire anak abay ki humo ata awan, anga ka gak uno amboh. ³³ Aday ka mba apan sɛ pɛsen anan anà dɔ kwanay i mer su way inde maya ata kɛtanen bay nà, angamaw?”

³⁴ Anga nan bahay ata a ga apan mivel, a ban anan maza awan, a varan anan à alay inde anà suje ahay, tɛ tacak anan ayak à dangay, tɛ ga anan alay, hus pɛ luvon anahan sɛ hamay anan gudire ata awan.»

³⁵ Yesu a zɛga anan asa, a wa: «Kak ka sak a pɛsen anan anan ines anà mɛrak a kwanay ahay tɛ mivel kɛrtek a bay cɛna, Bɛbay uno sɛ mburom ata i ga tɛ kwanay aya dɛkwen matanan kutok.»

19

Atɛtak way pa 'am sa razl uwar

Markus 10.1-12

¹ Yesu a ndav anan 'am ata cɛna, a slabak way anahan à Galile wa, a zla à Yahudiya, ta day uho sɛ zlinder sɛ Urdon. ² Do ahay bayan a tɛ pɛrahan azar, aday a mbar anan dɔ sɛ dɛvac a tinen ahay.

³ Aday Farisa ahay tɛ hɛdɛken ayak pɛ cakay saa ban anan pɛ kwande, ta jan: «Tawrita kɛ varak anan cɛved anà mungol sa razl anan uwar kwa pa 'am wura wura dɛw?»

⁴ Yesu a mbɛdahan atan apan, a wa: «Kwanay kɛ jingen way mɛ vinde à Deftere a Mbɛrom ata

itəbay daw? A dālen anahan a inde dukwen, Mbərom a ndakay do nā, mungol tə uwar.* ⁵ Aday a ja nā: “Anga nan, do mungol a i mbəsak anan bəbay anahan tə may anahan, i hədek pə cakay ana uwar anahan. Cew maya a tinen a ti təra nā, zek kərtektəkke coy.†” ⁶ Ti naa təra kula inde zek cew sabay. Ti təra zek kərtek sə coy. Anga nan kutok, way a Mbərom sə japay anan ata, dowan â sa gəzla anan kula bay.»

⁷ Farisa ahay tə cəce asa: «Kak matanan cukutok nā, Musa a varan cəved ù do aday â varan dərewel à alay inde anā uwar anahan aday â razl anan nā, angama kəla anaw?»

⁸ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Musa a sa varak ikwen cəved sa razl anan uwar a kwanay ahay nā, anga akuray nga a kwanay a kə zalak. Cəkəbay, pə dālen a wa dukwen, cəved inde sa razl uwar ibay re. ⁹ Nen apan ni jak ikwen: Kak dowan kə rəzlak anan uwar anahan, aday kə gəbak uda uwar hinen, dowan ata kə gak mədigwed, si kak a ban atan pi zek tu do aday.»

¹⁰ Njavar anahan ahay ta jan: «Kak abay matanan à wulen atə ana mbaz tə uwar nā, suwan tē gəba zek bay bidaw?»

¹¹ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Do ahay fok ta mba apan sə tēma atatak way a anan bay. Si dowan aya Mbərom sə varan atan gədan ata way anahan aday. ¹² Bina, do ahay inde tə gəba uwar bay anga tinen mē wahay aya matana coy. Azar aya dukwen tə dədəsl atan adədəsl. Do azar aya ite tə gəba uwar bay anga 'am sə bahay a Mbərom a

* **19:4** Ca pə Laataanooji 1.27, 5.2. † **19:5** Ca pə Laataanooji 2.24.

wanahan. Do inde a nan sə təma atətak way a anan nà, á təma kutok.»

Yesu a ďaf ngama pə gwaslay ahay
Markus 10.13-16; Lukas 18.15-17

¹³ Natiya, pə dəba anahan a wa kutok nà, do ahay ta nan anan ahay gwaslay cacədew aya anà Yesu, anga aday á ďaf patan alay sə ngama. Əna njavar anahan ahay ta ca apan do ahay tinen apan ti nay anan ahay gwaslay ahay ata nà, ta ma nga sə gafan 'am anà do ataya awan. ¹⁴ Əna Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «Mbəsiken anan ahay gwaslay ahay, kâ gifen atan 'am sa nay ahay pə cakay uno bay, anga bahay a Mbərom mə lavay zek awan adəka nà, anà do sa ga minje tə tinen anaya ata awan.»

¹⁵ Yesu a dazlan a ďaf ngama pə gwaslay ahay a kutok, aday a zla way anahan à man ata wa, a hədek way anahan ù kon hinen.

Njavar a inde zlile awan
Markus 10.17-31; Lukas 18.18-30

¹⁶ Natiya asa, dawan a inde, winen njavar awan, a nay pə cakay ana Yesu. A cəce: «Miter, ni ga mer sa ma lele aday ni saa njad sifa sa ndav bay ata anaw?»

¹⁷ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kə cəce puno wa way sa ga lele awan nà, angamaw? Do lele nà, ibay, si Mbərom a kərtek. Əna a nak sa zla à bahay a Mbərom nà, ban anan 'am sə Tawrita ahay.»

¹⁸ Winen ite a cəce pə Yesu wa: «'Am ana Tawrita wura aya anaw?»

Yesu a mbədahan apan, a wa: «Kâ vad nga su do bay. Kâ ga mədigwed bay. Kâ ga akar bay. Kâ gad

mungwalay pu do bay. ¹⁹ Dəfan apan anà atə bəbay tə may anak.‡ Pəlay anan do sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.Š»

²⁰ Njavar ata a jan asa: «'Am ataya fok nà, nə bənak atan lele, a mbəsuko maza nə wuraw?»

²¹ Yesu a jan: «Kak a nak sə təra do mənjenja ines fok cəna, zla, sukom anan way tə way anak ahay fok, aday varan anan dala awan anà do mətawak aya awan. Matanan kutok, ki i njad zlıle anak à mburom. Aday hayak, pəruho azar.»

²² Dowan ata a sləne 'am ata cəna, a cəban, a zla way anahan, anga winen zlıle awan.

²³ Yesu a jan anà njavar anahan ahay kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dıdem a həna: Ma dan 'am awan anà do zlıle awan sa zla à bahay a Mbərom inde. ²⁴ Kə sənən apan zle, zlugweme i ndərmađ tə məke sə ləpəre nà, i ga zek bay. Əna ma da 'am a sə zalay way ata nà, do sə zlıle sa zla à bahay a Mbərom inde.»

²⁵ Njavar a Yesu ahay tə sləne 'am ata cəna, a gan atan masuwayan. Anga nan ta wa: «Kak sə matanan cukutok nə, waya saa mba apan saa tam aday sa zla à bahay a Mbərom inde anaw?»

²⁶ Yesu a zəzor atan, a wa: «Pu do zənzen a nà, i ga zek kula bay, əna pə Mbərom nà, matanan bay. Way ahay fok a ga zek ca.»

²⁷ Piyer a mbədahan apan ta sa jan kutok: «Aday manay həna nà, mə mbəsakak anan way a manay ahay fok sə pərahak azar. Saa təran umo nà, magwagway wuraw?»

‡ **19:19** Ca pə Gurtaaki 20.12-16; Tooktaaki Tawreeta 5.16-20.

Š **19:19** Ca pə Farillaaji Lewinjko'en 19.18.

28 Yesu a jan atan: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Pə uho sa nay, à alay nen Wan su Do ni njahay pa man sə njahay sə bahay sə mazlaḅ uno nà, kwanay do sə pəruho azar ahay dukwen, ki i njihen pa man sə njahay ahay kuro nga anahan a cew, sa gan sariya anà zahav sə Isəra'ila ahay kuro nga anahan a cew ite re. 29 Aday kuwaya dōwan a kə mbəsakak doh anahan ahay, mərak anahan ahay, bəbay anahan pi zek ta may anahan, gwaslay anahan ahay kabay guvo anahan ahay anga sləmay uno cəna, i njad'uda way anahan ahay nə məcapar bayak awan, aday i njad' sifa sa ndav bay ata re. 30 Anga aday kutok nà, do sa lah pa 'am həna ataya bayak a ti i təra do mə dədəḅa aya cite asa. Aday do sə dəḅa ahay bayan a, azanan ti i təra do ma lah aya ite.»

20

Jike su do sa ga mer à guvo ahay

1 Yesu a ja asa: «Way sa ga anan minje tə bahay a Mbərom nà, həna:

«Bahay su doh a inde a wule pərek sa ra do ahay à guvo. 2 Ta ga masa tu do anahan a sa ra ataya nà, i haman atan hway cəna, dala sə *dinar* kərtek*. Aday a zla atan à guvo. 3 Tə njamde dəsudō asa, a zla sə pəlay do ahay. A canan anà do hinen ahay ite, tinen mə tavay aya, mer su way inde patan ibay. 4 A jan atan ite: “Zlen à guvo uno, ni hamak ikwen dala kawa sə do ahay təde sə haman ataya awan.” 5 Ta zla à guvo anahan ata re. Man ipec

* 20:2 Dinar kərtek nà, àga tinen dala si mer su way sə hway kərtek.

kà gak, bahay sə guvo a zla sə pəlay ahay dō maza aya re. A zla tə njamde maakan asa, a ga kawa sə kwakwakwa awan. ⁶ Tə njamde dāra a zla asa, a njad dō ahay mə tavay aya, mer su way inde patan ibay re. A cəce patan wa: “Kə tiven hway kəriya, ki gen mer sə awan bay nà, angamaw?” ⁷ Tə mbədahan apan, ta wa: “Dowan kà rak manay à guvo bay kutok nà, mâ ga nə mer sa maw?” Bahay sə guvo ata a wa: “Hayak ikwen ahay, zlen à guvo uno, mer su way inde.”

⁸ «Pac a slahay ù doh nà, bahay sə guvo a jan anà bahay su dō si mer su way ahay: “Ngaman ayak anà dō si mer su way ahay, haman atan dala a tinen. Dazlan pu dō dœk ataya wa, ki ndav anan tu dō sə lahak ayak à guvo ata awan.” ⁹ Dō sa zla à guvo tə njamde dāra ataya ta zlak ayak. Ta njad kuwaya a tinen a dala sə *dinar* kərtek kərtek. ¹⁰ Dō sa zla à guvo pa 'am ataya ta zlak ayak bine siwaw nà, a ga patan nə tinen ti njad dala sə zalay anan dō sa zlak ayak à guvo dœk ataya awan. Aday dukwen ta njad nə *dinar* kərtek kərtek a re. ¹¹ Tə təma anan dala a tinen cəna, ta ma nga sə gungwazan anà bahay sə guvo, ta wa: ¹² “Dō sa nay ahay həniniye ataya dukwen, ta ga mer nə ler kərtek, aday iken pa haman atan hwiya kawa manay. Manay aday nà, ma ga mer nə hway à pac inde, ma yak nga nə ndəlekeke.” ¹³ Bahay sə guvo a mbədahan apan anà dowan a tinen a kərtek a, a wa: “Car uno, na gak iken tə danakay bay! Kà zlak anak à nga kawa anumo sa ja ata coy. Matanan, ni hamak hway nà, *dinar* kərtek bidaw? ¹⁴ Təma dala anak, zla way anak. U no ni varan anà dowan

mədakwidok a anan kawa ananak. ¹⁵ Abay ike ni mba apan sa ga anan mer su way tə dala uno kawa su no bidaw? Ka ga sərak nà, pi nen sa gan sumor anà dō ahay ata daw?»

¹⁶ Yesu a zəga anan apan kutok, a wa: «Natiya, dō mədakwidok aya ti naa lah, aday dō mama'am aya dukwen ti naa təra mədakwidok aya kutok re.»

Yesu a dakay anan amac anahan ta sə slabakay anahan asa

Markus 10.32-34; Lukas 18.31-34

¹⁷ Yesu winen apan i zla à Urəsalima nà, a ngaman anà njavar anahan ahay kuro nga cew ataya à wulen sə dō ahay wa, a jan atan, a wa: ¹⁸ «Sənen anan həna, mənuko apan dī zla à Urəsalima. A man ata awan, ti varan nen, Wan su Do, à alay inde anà bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, aday anà miter sə Tawrita ahay. Ti go sariya aday sa vad nen, ¹⁹ ti varan nen à alay inde anà dō sə pəra ahay. Tinen ite, ti mbasay upo, ti ndabay nen, aday ti daray nen pə dədom mə zləngad awan. Pə dəba anahan a wa, luvon maakan anahan i təra nà, nen ni slabakay way uno à məke wa.»

May ana atə Yakuba tə Yuhana a cəce way pə Yesu wa

Markus 10.35-45

²⁰ Natiya kutok, uwar ana Zebede, may ana atə Yakuba tə Yuhana, a zla pə cakay ana Yesu, a dukwen gərmec ù vo sə cəce panan wa way. ²¹ Yesu a jan, a wa: «A nak nə maw?»

Uwar ata a mbədahan apan kutok, a wa: «Gwaslay uno ahay cew həna! Varan atan cəved sə njahay pə cakay anak à bahay anak inde ite. Do

kərtek a à alay puway anak inde, dō hinen dukwen à alay gula anak inde ite.»

²² Əna Yesu a mbəđahan atan apan ite: «Kə sənen way a kwanay a sə cəce ata bay jiya awan. Ki mben apan sa sa məndolor sə dəce uno sa saa sa daw?»

Atə Yakuba tə Yuhana ta wa: «Ha, mi mba apan!»

²³ Yesu a mbəđahan atan apan, a wa: «Tə dīdem awan, ki i sen məndolor sə dəce kawa anuno saa sa, əna anjahay à alay puway uno, kabay à alay gula uno nà, nen saa var apan cəved a bay. Man ataya mə lavay zek aya nà, anà dō a Bəbay uno sə walay atan saa njahay apan ataya awan.»

²⁴ Njavar a Yesu a azar ataya kuro tə sləne ləbara ata nà, ta ma nga sa ga mível pu dō a cew ataya cite. ²⁵ Matanan, Yesu a ngaman atan ayak fok pə cakay anahan awan, a jan atan, a wa: «Kə sənen zle, bahay sə daliyugo ahay tinen apan ti ga bahay pə dō ahay nə tə məgala. Aday dō sə lavan nga anà dō ahay dukwen, ta ka anan nə məgala a tinen ahay. ²⁶ Əna, à wulen a kwanay nà, way ataya tē təra itəbay. Adəka bay, a nan anà dōwan a sə təra dō məduwen a cəna, à gan mer su way anà dō azar aya awan. ²⁷ Aday, kak dō a kwanay a kərtek a a nan sə təra dō mama'am a cəna, à təra bile a kwanay a fok aday. ²⁸ Bina nen Wan su Do na nay ahay nà, aday dō ahay tū go mer su way bay, əna na nay ahay aday sa gan mer su way anà dō ahay adəka, ni var anan sifa uno saa bəmbəđay anan ahay man su dō ahay à amac wa.»

*Yesu a mbar anan hurof aya inde cew à Yeriko
Markus 10.46-52; Lukas 18.35-43*

²⁹ Atə Yesu tə njavar anahan ahay tinen apan ti zla way a tinen à Yeriko wa. Do ahay tinen apan ti pərahan azar bayak awan. ³⁰ Dowan aya inde cew hurof aya, tinen mə njahay aya pə cakay cəved. Tə sləne Yesu winen apan i zla tə cəved a tinen ata nà, tə dazlan sa zlah, ta wa: «Bahay a manay, wan a Dawuda, mâ gak î zek wa ite!»

³¹ Do a sa zla ataya ta ma nga sə gafan atan 'am, ta wa: «Ticen 'am, njihen tete.»

Əna dōwan a hurof ataya tə zəga anan apan sa zlah tə məgalak awan, ta wa: «Bahay a manay, wan a Dawuda, mâ gak î zek wa ite!»

³² Yesu a tavay jek, a ngaman atan ayak, a cəce patan wa: «A nak ikwen nà gak ikwen nə maw?»

³³ Tə mbəfahan apan, ta wa: «Bahay, təban umo anan ide ite!»

³⁴ Ta gan î zek wa anà Yesu. A laman anà ide a tinen. Kwayan'a ide a tinen ahay tə təba ngurret. Tə pərahan azar anà Yesu.

Yesu a zla à Urəsalima

Markus 11.1-11; Lukas 19.28-40; Yuhana 12.12-19

21

¹ Atə Yesu tə njavar anahan ahay tə dəzle bəse tə Urəsalima, defefe tə wulen su doh sə Baytifaji, pə cakay ana culok sə ngaman Ulivet ata nà, a slan njavar anahan ahay cew, ² ta sa jan atan: «Zlen à wulen su doh a tiya pa 'am a kwanay ata awan. Ki ten anan à nga anà wan sə zungo a inde ta may anahan a ma ban awan. Natiya, pəsiken atan ahay, aday hayak ikwen uno atan ahay. ³ Ta sak a jak

ikwen awan a dæp nà, mbæðihen atan apan næ:
 “Bahay a gan atan may, i may atan hæniniye.”»

⁴ A tæra matanan, anga aday 'am ana dō maja'am
 a Mbærom sa ja ata â tæra. ⁵ Mbærom a wa:

«Jen anan anà dō sæ Uræsalima ahay nà:

Kagasl, bahay a kwanay winen apan i nay ahay,
 winen ma ján a pæ zungo.

Winen pa wan sæ zungo ta may anahan ata awan,
 anga winen dō mæ nahay nga awan.* »

⁶ Njavar ana Yesu ataya ta zla, ta ga kawa ana-
 han a sa jan atan ata awan. ⁷ Ta nan anan ahay
 zungo ata ta wan anahan a tæke anà Yesu kutok, tæ
 bæbat patan zana a tinen ahay aday Yesu a njahay
 apan. ⁸ Dō azar aya bayak tæ wadað anan zana a
 tinen ahay pæ cæved. Dō azar aya asa, tæ ngærway
 ahay alay si sé ahay aday sæ bæbat pæ cæved a re.
⁹ Dō sæ lahan pa 'am anà Yesu ataya, tatæ dō sæ dæba
 ahay fok, tinen apan ti zlah, ta wa: «Hæren anan
 nga anà wan a Dawuda! Mbærom â daf alay sæ
 mazlað anahan pu dō saa nay tæ slæmay anahan ata
 awan. Hæren anan nga anà Mbærom à bagæbaga
 mburom.»

¹⁰ Yesu i dæzle à Uræsalima coy nà, wulen su doh
 ata fok a bal cuwad cuwad. Dō ahay ta wa: «Dowan
 a anan næ winen wayaw?»

¹¹ Man sæ dō ahay tæ mbæða apan, ta wa: «Winen
 næ Yesu, dō maja'am a Mbærom, dō sæ Nazaratu pæ
 daliyugo sæ Galile.»

* **21:5** Ca pæ Jekariya 9.9.

Yesu a razl do sa ga masa ahay u doh sa mazla6 a Mbərom wa

Markus 11.15-19; Lukas 19.45-48; Yuhana 2.13-22

¹² Yesu a zla u doh sa mazla6 a Mbərom kutok. A razl anan do sa sukom anan way tə way ahay aday do sa sukom way ahay fok uho. A fakay anan tabal su do sa bəmbad dala ahay, pi zek ta man sə njahay su do sa sukom anan way tə kurkudok ahay fok re. ¹³ A jan atan, a wa: «Mə vinde a à Deftere a Mbərom inde nà, natiya awan: “Ti ngaman anà doh sa mazla6 uno nà, doh sa ga amboh.†” Aday kwanay kə təren anan həna, lar su do sa ngəzar do ahay a nə kəkəməw?‡»

¹⁴ Hurof ahay pi zek tu do vədal aya ta nay pə cakay ana Yesu u doh sa mazla6 a Mbərom, a mbar atan fok. ¹⁵ Əna bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom pi zek tə miter sə Tawrita aya tə canan anà way a Yesu a sa ga masuwayan aya, aday tə sləne gwaslay ahay u doh sa mazla6 a Mbərom tinen apan ti zlah «Həren anan nga anà wan a Dawuda!». Way ata a gan atan nə wadan wadan. Tə dazlan sa ga mivəl pə Yesu kutok. ¹⁶ Ta jan, ta wa: «Way a gwaslay ahay tinen apan ti ja ata nà, kə sləne zle dəp daw?»

Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Nə sləne zle. Kə jingen 'am ata à Deftere a Mbərom inde itəbay kələdaw? A wa: “A nak nə təbəlem sə gwaslay ahay pi zek tə dundo sa wan gindez aya ti hərak nga.§”»

¹⁷ Yesu a mbəsak atan à man ata awan, a zla way anahan à Baytiniya, a sa nahay à man ata awan.

† **21:13** Ca pə Esaaya 56.7. ‡ **21:13** Ca pə Yeremiya 7.11.

§ **21:16** Ca pə Jabuura 8.3.

*Yesu a tahasl anan buway a inde
Markus 11.12-14, 20-24*

¹⁸ Yesu winen apan i may ahay à Urəsalima sidew a duwdew nà, may a han apan. ¹⁹ A canan ayak anà buway pə cəved, a hədəken ayak ù vo. A ca apan nà, daslam a dəkdek. Wan a ibay. A jan 'am anà buway ata awan: «Kula iken ki njad wan ite sabay.» Cəna, buway ata a kuray sokok kwayan'a.

²⁰ Njavar anahan ahay tə canan cəna, a gan atan masuwayan, tə cəce: «Buway a anan a kuray bəse kwayan'a kəkəməw?»

²¹ Yesu a mbədəhan atan apan, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Kak adaf nga a kwanay inde, aday awan kà gak ikwen hiyem hiyem bay cəna, ki mben apan sa ga way uno sa gan anà buway a anan. Aday ki mben apan sa jan kwa anà bəzlom a anan: “Slabak à man a anan wa, zla à bəlay inde!” Aday i təra kawa ana kwanay sa ja ata acəkan. ²² Kak adaf nga a kwanay inde nà, ki njiden anan way a kwanay saa cəce à amboh a kwanay inde ataya nə fok.»

Sə varan məgala anà Yesu sa ga awan aya nə wayaw?

Markus 11.27-33; Lukas 20.1-8

²³ Yesu a ma ù doh sə mazlaḅ a Mbərom, aday winen apan i tətakan anan way anà dō ahay. Bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom, pi zek tə məced sə Yahuda ahay tə hədəken ayak pə cakay anà Yesu. Tə cəce panan: «Ka ga way anak a anan ataya nə tə məgala ana wayaw? Sə varak cəved a nə wayaw?»

²⁴ Yesu a a mbəđahan atan apan: «Nen đukwen, ni cəce pikwen wa way kərtek. Kâ mbəđihen uno apan aday. Ata nen ni jak ikwen ite, na ga way a anaya tə məgala a wayaw nà, na. ²⁵ Sə slənay anan ahay Yuhana sa gan baptisma anà đo ahay nə wayaw? Mbərom đaw, kabay đo zənzen a đaw?»

Tinen ite, tə mbəđa 'am pi zek a tinen awan, ta wa: «Di jan həna nà, kəkəməw? Kak đa sak a jəka, Mbərom sə slənay anan ahay nà, i jak uko asa: “Kak kə sənən apan zle cukutok nà, kə đəfen apan nga bay nə angamaw?” ²⁶ Aday kak đa sak a jəka, đo zənzen a sə slənay anan ahay nà, ata guko ngatay, bina man su đo a đukwen i vawak uko nga. Bina a ga patan nà, Yuhana nə đo maja'am a Mbərom.» ²⁷ Anga nan kutok, tə mbəđahan apan anà Yesu, ta wa: «Ma san bay!»

Yesu a wa: «Kak sə matanan cukutok ata nà, nen đukwen ni đakak ikwen anan đowan a sə vuro məgala sa ga mer su way anaya bay re.»

Jike ana bəbay a inde tə gwaslay anahan ahay cew

²⁸ Yesu a jan anà məced sə Yahuda ataya asa, a wa: «Bayiken pə ləbara inde həna aday. Đowan a inde nà, gwaslay anahan ahay inde cew. A jan anà wan kərtek awan: “Đəna uno, zla à guvo. Kâ sa ga mer.” ²⁹ Wan ata a mbəđahan apan anà bəbay anahan nà: “Ni zla bay.” A jalay pə dəđa anahan a wa nə, a zla à guvo ata cukutok. ³⁰ Bəbay a tinen ata a zla pə cakay ana wan hinen, a jan kawa ana wan a mama'am ata re. Wan ata ite a mbəđahan apan ta sa ja nà: “Ni zla.” Əna kà zlak à guvo ata bay adəka bugol. ³¹ A wulen sə gwaslay ahay a

anaya wa nà, sa ga way sa zlan à nga anà bəbay nə wan wuraw?»

Tə mbədahan apan anà Yesu nà: «Wan mama'am awan!»

Yesu a jan atan kutok, a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Do sə cakal jangal ahay, tə uwar sa ján uho tə do ahay so ataya ti i lahak ikwen à bahay a Mbərom inde. ³² Yuhana do sa gan baptisma anà do ahay kà nak sə dākak ikwen anan cəvedlele sə dəfan apan anà Mbərom, aday kə dəfen nga pa 'am anahan aya bay. Əna do sə cakal jangal ahay, tə uwar sa ján uho tə do ahay so ataya, tinen tə dəfak nga pa 'am ana Yuhana. Kə cinen anan, əna kə ngəmen sə mbədahan ləen anà azla a kwanay lelibay ataya bay hwiya, aday kə dəfen nga pa 'am anahan bay re.»

Jike pu do sa ga mer à guvo ahay

Markus 12.1-12; Lukas 20.9-19

³³ Yesu a jan atan asa, a wa: «Pəken sləmay pə jike a hinen həna re. Dowan a inde a jule təroz à guvo. A ga apan jal, a dəf uda kudom məduwen a sa zlaḅ uda wan si sé. A dezl uda lagad zəbor awan anga do sa ba anan guvo ata awan. A mbakan anan guvo à alay inde anà do si mer su way ahay, a zla way anahan à man dəren awan.

³⁴ «À alay a do ahay tinen apan ti ban təroz nà, bahay sə guvo a slan do anahan ahay pə cakay ana do sa ga mer à guvo ahay saa təmahan ahay mbala anahan ite. ³⁵ Əna do sə guvo ataya tə canan atan cəna, ta ban atan. Ta ndazl anan do kərtek a ledədde. Do mə slala cew a ta vad anan bəskol à məke. Do mə slala maakan awan, ta ra apan kon sa tar anan gəngaf gəngaf. ³⁶ Bahay sə guvo ata a

zəga anan apan sa slan dō ahay bayak a re. Əna dō sa ga mer ahay à guvo, ta gan atan nə kawa ana dō sə kwakwa ataya re. ³⁷ Pə dəba a tinen ata wa fok nà, bahay sə guvo a slənan atan ayak wan si zek anahan awan. A bayak nà: “Wan si zek uno dəgerger nà, ti dəfan apan.” ³⁸ Cəkəbay dō sa ga mer ahay tə canan anà wan si zek anahan ata adəka nà, ta ja à wulen a tinen inde, ta wa: “Sa naa pa 'am sə guvo a adəka nə winen. Bənuke anan, vədūko anan. Ata guvo a anan i təra a mənuko.” ³⁹ Ta ban anan wan ata awan, tə ngəza anan uho à guvo wa, ta vad anan kutok.»

⁴⁰ Natiya kutok Yesu a cəce: «Bahay sə guvo ata kà sak a nay ahay tə alay anahan a nà, i ga anan dō si mer su way ataya nə kəkəməw?»

⁴¹ Məced sə Yahuda ataya tə mbədəhan apan, ta wa: «Bahay sə guvo kà nak nà, i ga atan alay ndəlekeke, aday i vad atan kutok. I mbəsakan anan guvo ata anà dō maza aya awan, aday i njad patan wa magwagway sə guvo anahan ata awan.»

⁴² Anga nan, Yesu a jan atan kutok, a wa: «Kula kə jingen anan 'am a anan à Deftere a Mbərom inde itəbay kələdaw?

“Kon mbala ana dō sa dezl way ahay sa lar anan ata nà,

sə təra kon sə mide lele adəka nà, winen.

Sa ga way ata dūkwən, zek ana Mbərom Fetek awan.

Way ata a gak uko masuwayan pə idə.*”»

⁴³⁻⁴⁴ Yesu a ja asa, a wa: «Kak dōwan a kə slahak pu kon ata nà, kon ata i nes anan. Aday kon ata kà sak a slahay pə dōwan a ite dūkwən, i ngələd

* **21:42** Ca pə Jabuura 118.22-23.

anan. Anga nan, Mbərom i təma pikwen wa bahay anahan, i varan anan anà dō ahay aday ti dəfan apan ata awan.»

⁴⁵ Bahay sə gədan dungo anà way ahay pi zek tə Farisa aya tə sləne ləbara a Yesu a sa ga anan jike ata nà, ta san zle kutok, Yesu a ja nə pə tinen. ⁴⁶ Tə pəlay abay sa ban anan, əna tə jəjaran anà man su dō sə pərahan azar a Yesu ata awan. Bina dō ataya ta ja nà, Yesu nə winen dō maja'am a Mbərom.

22

Jike sə azar uko sə gəba dalay

Lukas 14.15-24

¹ Yesu a gəba jike maza asa sa jan anà dō ahay. A jan atan, a wa:

² «Way maza həna sa ga anan minje tə bahay a Mbərom re. Bahay a inde a lavay anan zek tə way sa pa sə azar uko bayak a anga wan anahan i gəba dalay. ³ A slan dō si mer su way anahan ahay saa ngaman ahay anà dō mə ngamay ataya, pə way sa pa. Əna tə ngəmay ahay bay. ⁴ A slan dō maza aya sa jan anà dō mə ngamay ataya nà: “Way sa pa ma da coy. Nə vəɖak guson sa sla ahay, pi zek ta sla mə dəɖok aya awan. Way ahay fok nə lavak anan zek anga agəba dalay coy. Hayak ikwen ahay!” ⁵ Əna dō a mə ngamay ataya ta gak anan nga anà angamay ata bay. Ta zla way a tinen ahay, dō hinen à guvo, dō hinen à lumo. ⁶ Do maza aya ite, ta ma nga sa ban anan dō si mer su way ataya, ta ga atan alay, aday ta vad atan.

⁷ «A cəban anà bahay ata awan. A slan suje ahay saa vəɖay anan dō sa vad dō ataya, aday sə vakan atan anan wulen su doh a tinen ahay fok. ⁸ Pə

dəba anahan a wa asa, a jan anà dō si mer su way anahan ahay, a wa: “Way sa pa mə lavay zek a anga azar uko sə gəba dalay coy. Əna dō a mə ngamay ataya ta slak tədə sa pa anan bay. ⁹ Zlen ayak pə məgəzləga cəved ahay, ngimen anan ahay anà dōwan a kwanay saa canan ataya fok, tâ nay à azar uko.” ¹⁰ Dō si mer su way ataya ta zla pə cəved, tə halan nga anà dō aday tinen sa njad ataya fok, dō lele aya awan pə kərtek a tə dō sə huwan ahay re. Natiya kutok, doh sə azar uko ata a rah tə dō ahay bayak awan.

¹¹ «Zek a bahay a zlak ayak sa ca pə dō a mə ngamay ataya kutok. Aya əna, a canan anà dōwan a inde, winen nà, zana sə azar uko inde pi zek ibay. ¹² Bahay ata a jan: “Car uno, ka nay à man a anan mənəna zana sə azar uko nə kəkəməw?” Dōwan ata kə mbədahak anan apan awan a ibay. ¹³ Bahay a jan anà dō si mer su way anahan ahay, a wa: “Jiwen anan, liren anan ayak uho, ï ide zənzen inde, à man aday dō ahay ti yam ta sa rac slan ata awan.”»

¹⁴ Yesu a zəga anan kutok, a wa: «Mbərom a ngaman anà dō ahay nə bayan awan, əna dō mə walay aya ite nà, bayan a bay.»

Jangal anà bahay sə Ruma
Markus 12.13-17; Lukas 20.20-26

¹⁵ Natiya Farisa ahay tə halay nga, tə pəlay cəved sa ban anan Yesu pə mungok sa 'am anahan awan. ¹⁶ Ta slan njavar a tinen ahay pi zek tu dō ana Hiridus ahay. Dō ataya pə kərtek a kutok, ta jan à Yesu, ta wa: «Miter, ma san zle, iken nə dō dīdem awan. Kə tətakan anan anà dō ahay dūkwən, dīdek

sə way ana Mbərom sa jan anà dō ahay tâ ga ata awan. Kə jəjaran anà 'am sə dō ahay bay, kə zəzor way sə wuted ide itəbay re. ¹⁷ Jan umo, kə bayak nə kəkəməw? Cəved inde sə varan jangal anà bahay sə Ruma daw? Bəzi mē varan bay daw?»

¹⁸ Yesu a san sədœk a tinen a zle. Anga nan a jan atan kutok: «Kwanay nə mbədəmbədə aya daw? Ki ngen upo balay angamaw? ¹⁹ Ken uno anan ahay dala sə jangal awan aday!» Ta kan anan karanga awan. ²⁰ Yesu a tēma anan, aday a jan atan: «Pə karanga a anan nà, mezeze a wayaw, aday mə vinde apan nà, sləmay a wayaw?»

²¹ Tə mbədahan apan kutok: «Wita nà, mezeze tə sləmay ana bahay sə Ruma.»

Yesu a jan atan kutok: «Lele, kak matanan cukutok nà, viren anan anan way ana bahay sə Ruma anà bahay sə Ruma, aday way a Mbərom anà Mbərom a ite.»

²² Tə sləne cəna, a gan atan masuwayan. Tə mbəsak anan Yesu, ta zla way a tinen.

Aslabakay à məke wa

Markus 12.18-27; Lukas 20.27-40

²³ Pə luvon ata kərtek awan, azar su dō aya inde, tinen Saduki ahay, ta nəy ahay pə cakay a Yesu sə cəce panan 'am. Tinen a aday nà, ta wa dō kə məcak nə i slabakay ahay sabay. Anga nan tə cəce 'am a anan pə Yesu wa, ta wa: ²⁴ «Miter, Musa kə vindek umo, a wa: “Dō kə məcak aday kə mbəsakak uwar mənjenja wan nà, mərak a məsinde ata â gəba anan mədukway sə uwar awan aday ti wahan məgije anà dōwan a ma mac ata

awan.*» 25 Dowan aya inde àga manay cuwbe, tinen tə mərak ahay. Do zek məduwen awan, a gəba uwar, a mac mənjenja sa njad panan wan. Do sa mban apan a hədek anan uwar ata mədukway awan. 26 Winen ite a mac re, tə wahak bay a re. Do mə slala maakan a hədek anan asa ite re. Matanan fok a tinen a cuwbe awan, tə wahak pi zek tə uwar ata bay. 27 Pə dəba a tinen a wa fok dukwen, zek a uwar ata a mac re. 28 Ata pə luvon saa slabakay ahay à məke wa ata nà, uwar ata i təra nə uwar a wayaw? Bina cuwbe a tinen a, tə gəbak anan pa sə uwar a re.»

29 Yesu a dazlan, a mbəfahan atan apan kutok, a wa: «Kwanay apan ki zluwen à cəved wa, anga kə sənən Deftere a Mbərom bay, kə sənən məgala ana Mbərom bay re. 30 Bina, do ahay tə slabakak ahay à məke wa nà, kwa do mungol aya awan, kwa do uwar aya dukwen, ti i gəba zek ahay sabay fok. Anga ti i təra à mburom nà, kawa maslay a Mbərom ahay. 31 Aday pa 'am sə slabakay ahay à məke wa ata nà, kə jingen way ana Mbərom sa jak ikwen ata itəbay kələdaw? Mbərom a ja nà: 32 “Nen nà, Mbərom ana Ibərahima, Mbərom ana Isiyaku, aday Mbərom ana Yakob.†” Mbərom, winen nà, Mbərom su do ma mac aya bay, əna winen Mbərom su do tə sifa aya awan.»

33 Do ahay bayak a tə slənek atətak way anahan ataya awan, aday atətak way anahan ata a gan atan masuwayan.

*Mama'am sa nga sa 'am mə baslay aya awan
Markus 12.28-34; Lukas 10.25-28*

* 22:24 Ca pə Laataanooji 38.8; Tooktaaki Tawreeta 25.5-6.

† 22:32 Ca pə Gurtaaki 3.6, 15-16.

³⁴ Farisa ahay tə sləne sa jəka Yesu kə mbasak pə Saduki ahay ata nà, tə halay nga à man ata kərtek awan. ³⁵ Dó a tinen a kərtek, winen miter sə Tawrita awan, a cəce panan wa way aday sa ban anan pə kwande, a wa: ³⁶ «Miter, à Tawrita inde nà, nga sa 'am mə baslay aya fok nà, wura məduwen a aday a zalay azar aya anaw?»

³⁷ Yesu a mbədfahan apan, a wa: «“Pəlay anan Mbərom Fetek, Bahay anak nə tə mivél anak a təkə, tə apasay anak a təkə, aday tə abayak nga anak a təkə.‡” ³⁸ Natiya sə təra nga sa 'am mə baslay a məduwen a aday a zalay azar aya nà, winen awan. ³⁹ Hinen aday sə lavay tə winen ata həna re: “Pəlay anan dó sə cakay su doh anak kawa iken sə pəlay anan nga anak ata awan.Š” ⁴⁰ Tawrita a Musa pi zek ta 'am ana dó maja'am ana Mbərom ahay fok, tə bənay nə pa 'am a cew a anan ataya wa.»

Almasihu nà, wan a wayaw?

Markus 12.35-37; Lukas 20.41-44

⁴¹ Farisa ahay tinen mə halay nga à man ata hwiya. Anga nan, Yesu a cəce patan wa: ⁴² «Kwanay kə bayiken ma pə Almasihu anaw? Aday ki jen nə winen wan ana wayaw?»

Tə mbədfahan apan, ta wa: «Winen wan ana Dawuda.»

⁴³ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Aday Dawuda a ngaman bahay anahan nà, kəkəma asa anaw? A ja 'am tə məgala ana Apasay Cəncan awan, a wa:

⁴⁴ “Mbərom Fetek a jan anà Bahay uno: Njahay à alay puway uno,

‡ **22:37** Ca pə Tooktaaki Tawreeta 6.5. § **22:39** Ca pə Farillaaji Lewiŋko'en 19.18.

aday ni nahay anan do sa nak ide ahay,
ki jan patan ta saray.*”

⁴⁵ «Kak Dawuda a ngaman ana Almasihu na
“Bahay uno” bugol na, winen i saa tara wan ana
Dawuda na, kakama asanaw?»

⁴⁶ Dowan kwa karterek sa mbafahan apan na, ibay.
Pa daba wa na, kuwaya a jar sa cace panan 'am
maza awan.

23

*Banen nga a kwanay pa miter sa Tawrita ahay wa
Markus 12.38-39; Lukas 11.43, 46, 20.45-46*

¹ Natiya, Yesu a jan 'am ana man sa do ahay ta
njarar anahan ahay, a wa: ² «Miter sa Tawrita ahay
pi zek ta Farisa ahay na, mer su way a tinen aya
na sa dakan anan Tawrita a Musa ana do ahay.
³ Dafen anan apan ana atatak way a tinen, aday
gen way a tinen sa jak ikwen ataya fok. Ana ki gen
way a tinen sa ga ataya bay, anga tinen a ta ga way
a tinen sa ja ata bay. ⁴ Bina, ta banan way ma ba
aya pa nga ana do ahay, ana ta ngam sa man atan
zek sa tavakan atan pa nga kwa ta wan sa alay bay.

⁵ «Ta ga way ahay fok na, pa ide sa do ahay aday
ta canan atan. Anga nan, zlangar a tinen sa nga
aday sa daf pi zek ataya na, maduwen aya awan.
Aday way a tinen sa tam pa 'am sa zana a tinen
ahay dukwen na, zabor aya re.* ⁶ Ta zlak a man sa

* **22:44** Ca pa Jabuura 110.1. * **23:5** Yahuda ahay ta taa nga
zlangar cacafew aya aday sa vinde uda 'am ana Mbrom ahay. Ata
ti daf pi zek. Ta tam way kawa biye ahay zabor aya pa 'am sa zana a
tinen ahay re. Natiya a ga patan na, ti mba apan sa may anan 'am
a Mbrom a nga inde anga way ataya awan kutok.

pa way nà, tə pəlay man sə njahay lele aya awan. Tinen ù doh sə wazay ahay cəna, ta ca wa dukwen man zəbor aya awan. ⁷ Ta gan may nà, do ahay ta jan atan 'am à kwasuko nà, tə akərdeh aya awan, à wulen sə do ahay inde fok. Aday ta gan may nà, do ahay tə ngaman atan nə “Miter.”

⁸ «əna kwanay nà, kə ngəmen tē ngamak ikwen “Miter” itəbay. Anga miter a kwanay inde nà, si kərtek. Kwanay fok nà, tə mərak ahay. ⁹ Kā sa ngimen anan anà dowan “Bəbay” pə daliyugo bay. Bəbay a kwanay inde kərtek dukwen, winen à mburom. ¹⁰ Kə ngəmen sə ngamak ikwen “Bahay nga” ahay bay re, anga bahay nga a kwanay inde nə kərtek, Almasihu. ¹¹ Dowan a məduwen a à wulen a kwanay ata à təra adəka nà, do si mer su way a kwanay. ¹² Dowan a kə pəlak man sə njahay pa 'am sə do ahay cəna, ti daf anan à dəba à məndak adəka. Aday do mə nahay nga sə njahay à dəba ata ite nà, ti daf anan pa 'am sə do ahay kutok.»

*Dəce pə miter sə Tawrita ahay tə Farisa ahay
Markus 12.40; Lukas 11.39-42, 44, 52, 20.47*

¹³ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Anga kə ticen anan məsudoh sə bahay a Mbərom pə do ahay wa. A nak ikwen anà kwanay a sa zla uda bay, aday kwanay gədek a gafan 'am anà do ahay sa zla uda re.

[¹⁴ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Anga kwanay apan ki ngəzəren way pə mədukway sə uwar ahay wa. Kwanay apan ki gen amboh dukwen, ki gen nə zedəfedə bayak

awan, anga aday do ahay t̄ canak ikwen. Əna kwanay n̄, Mb̄erom i gak ikwen sariya ma da 'am awan.]

¹⁵ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbad̄ambad̄a ahay, wawayah, d̄ace i t̄arak ikwen! Kwanay apan ki b̄eren kwa aha p̄ə daliyugo, pa nga sə b̄elay ahay, anga aday k̄ə njiden do k̄artek sə p̄erahak ikwen azar. Ata ki t̄eren anan do saa njad̄ sariya a Mb̄erom a zal kwanay a saray cew ad̄əka.

¹⁶ «D̄ace inde anga kwanay! Kwanay do hurof aya aday ki jen ki b̄enen anan alay an̄ do ahay ata awan. Aday ki wen: “Dowan a k̄ə mbad̄ak anan tu doh sə mazlaḅ a Mb̄erom n̄, wita k̄ə mbad̄ak bay. Əna k̄ə mbad̄ak t̄ə gura a ù doh sə mazlaḅ a Mb̄erom ata n̄, ata ambad̄ay anahan n̄ə lele awan.” ¹⁷ Kwanay n̄ə hurof aya aday b̄əlb̄əle aya n̄, angamaw? Gura a aday ù doh sə mazlaḅ a Mb̄erom ata n̄, winen way ma gan nga awan, anga winen ù doh sə mazlaḅ anahan. Sə zalay way hinen n̄ə maw? Gura d̄aw, kabay doh a sə t̄əra anan gura ata c̄əncan ata d̄aw? ¹⁸ Aday asa, ki wen: “Dowan a k̄ə mbad̄ak anan ta man sə ḡəḃan dundo an̄ə way anga Mb̄erom ata n̄, wita k̄ə mbad̄ak bay. Əna k̄ə mbad̄ak t̄ə way a ma gad̄ dundo pa man ata n̄, ata ambad̄ay anahan n̄ə lele awan.” ¹⁹ Kwanay n̄, hurof aya ac̄əkan! Sə zalay way n̄ə maw? Way ma gad̄ dundo coy ata d̄aw, kabay man sə ḡəḃan dundo an̄ə way aday a t̄əra anan way ata c̄əncan a ata d̄aw? ²⁰ Matanan, kak d̄owan a a mbad̄ay n̄ə ta man sə ḡəḃan dundo an̄ə way ata n̄, k̄ə mbad̄ak anan t̄ə way a ma gad̄ dundo ata pi zek ta man sə ḡəḃan dundo an̄ə way ata t̄əke bid̄aw? ²¹ Do

sə mbaɖay anan tu doh sə mazlaɓ a Mbərom ata ɖukwen, a mbaɖay nə tə Mbərom a sə njahay ù doh sə mazlaɓ ata re. ²² Do sə mbaɖay anan tə mburom ite a mbaɖay ɖukwen ta man sə njahay a Mbərom, aday tə Mbərom a mə njahay a uda ata təkə.

²³ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbaɖəmbaɖa ahay, wawayah, ɖəce i tərak ikwen! Anga kə rəzlen anan à nga wa sa var alay mbok wa kərtek sə ɖaslam ahay cara cara nə lele. Əna kə mbəɖəken anan à nga wa sa ga mer su way ta 'am məduwen aya à Tawrita inde, kawa sa ja nə, sa ga way tə cəved awan, sa gan sumor ù do, sa ɖaf nga pə Mbərom tə mivəl kərtek awan. Abay təde ki gen nə, way ataya awan, mənɟəna sə mbəsak sa ga way a azar aya re. ²⁴ Kwanay huɖof ahay, aday ki jen ki bənan anan alay anà do ahay! Kwanay apan ki ɖəzen anan a'am anga sə gəba anan wa makwakwad ahay, əna kwanay apan ki səɖəken anan zlugweme mənɟəna asan apan.

²⁵ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbaɖəmbaɖa ahay, wawayah, ɖəce i tərak ikwen! Kwanay nə, ki gen minje nə tə gəsa'am kabay tuwez. Kə cakiden anan day sə uho aya lele cəna coy. Aday cəkəbay, ta su doh sə mivəl a kwanay ahay nə, mə cakad aya bay. Mivəl a kwanay ahay ma rah aya nə, tə ubor a kwanay ahay tə way a kwanay mə kəra aya awan. ²⁶ Kwanay Farisa ahay huɖof aya awan, cakiden anan kutov sə gəsa'am a kwanay ahay, aday day sə uho a i saa təra mə cakad a lele biɖaw?

²⁷ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbaɖəmbaɖa ahay, wawayah, ɖəce i tərak ikwen! Anga ki gen minje tə jəvay mə sluray

aya awan. Ta day sə uho nà, a dav nə herre. Cəkəbay ta su doh aya nə ma rah a tə məsinde ahay, aday tə way mə wuslay aya cara cara bayak awan. ²⁸ Kwanay həna đukwen, kətanən. Ta day sə uho nà, kwanay kawa do đidek aya awan, əna ta su doh a ite nà, kwanay ma rah aya tə mbadəmbada aday tə sədək aya dəkdek.»

Sariya su do mbadəmbada aya awan

Lukas 11.47-51

²⁹ «Kwanay, miter sə Tawrita ahay, Farisa ahay, kwanay do sə mbadəmbada ahay, wawayah, dəce i tərak ikwen! Kwanay apan ki dəzlen anan jəvay anà do maja'am a Mbərom ahay. Kwanay apan ki sluren anan jəvay su do đidek aya awan, ³⁰ aday ki jen, ki wen: “Ta wa abay m̄a ga inde kwakwa ata tə bije a manay ahay nà, mi japay ahay tə tinen sa vad anan do maja'am a Mbərom ahay bay.” ³¹ Kə điken anan həna ata nà, kwanay wan ana do sa vad anan do maja'am a Mbərom ataya re. ³² Həna nà, ki ndəven anan mer su way ana bije a kwanay sə dazlan ahay ataya cukutok daw?

³³ «Kwanay dədew ahay bidəka, kwanay wan su kòn ahay. Ki mben apan sa tam anan nga a kwanay à sariya sa zla à məke sə mərda ata wa nà, kəkəmaw? ³⁴ Matanan kutok, slənen anan 'am a anan aday: Ni slan do maja'am a Mbərom ahay tu do kəlire aya, aday tə miter ahay əga kwanay. Azar aya ki vəden atan kabay ki diren atan pə dədom mə zləngad aya awan. Azar aya ite đukwen, ki naa ndiben atan ù doh sə wazay a kwanay ahay, ki hiwen atan azar đukwen kwa ta sə wura fok asəka. ³⁵ Anga nan kutok, mez su do đidek aya sa mac pə daliyugo a anan ataya fok i nay ahay pikwen. A

bənay ahay kwa pə amac ana Abel wa, hus pə amac ana Zakari, wan ana Barakiya, dowan a kwanay sa vad à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom à wulen ana atə man cəncan a ta man sə gəḏan dungo anà way ahay ata awan. ³⁶ Nen apan ni jak ikwen tə ḏiḏem a həna, Mbərom i gan sariya anga way ataya fok nà, anà ḏo a wuswes a anan ataya awan.»

Yesu a yam anga wulen su doh sə Urəsalima

Lukas 13.34-35

³⁷ «Hayaka Urəsalima ahay! Kwanay ḏo sə Urəsalima ahay! Kə vəḏen anan ḏo maja'am a Mbərom ahay, aday kə tiren anan ḏo a Mbərom sə slənak ikwen ahay ataya tu kon. Aday saray bayak a, na gak anan may sə halak ikwen nga anà kwanay ḏo sə Urəsalima ahay ù vo uno, kawa man njəkar sə halan nga anà wan anahan ahay à bərgaslay inde ata awan. Hwiya kə ngəmen bay re. ³⁸ Ihe, doh sə mazlaḅ a Mbərom a kwanay i təra rəgay. ³⁹ Matanan, ni jak ikwen anan: Ki cinen uno sabay, si azanan ki naa cinen uno nà, à alay a aday ki i jen: “Mbərom â ḏaf alay sə mazlaḅ anahan pu ḏo sa nay ahay tə sləmay anahan ata awan.”»

24

Do manife ahay ti i mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom

Markus 13.1-2; Lukas 21.5-6

¹ Pə dəḅa anahan a wa, Yesu a nay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom wa, winen apan i zla way anahan. Njavar anahan ahay tə həḏek pə cakay anahan, aday tə ḏakan pu doh mi ḏezl aya à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom. ² Aday Yesu a jan atan kutok, a

wa: «Kə cinen anan anà doh a anaya zle fok bidaw? Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Do manide ahay ti mbazl anan. Kon hinen saa dīnger zek pə hinen nà, ibay fok.»

Way saa lahan anà andav sə daliyugo ataya awan

Markus 13.3-13; Lukas 21.7-19

³ Yesu a njahay à ɓəzlom sə Ulivet. Njavar anahan ataya tə hədaken ayak pə cakay, tinen a taayak, aday tə cəce panan wa, ta wa: «Jan umo bidaw? Doh sə mazlaɓ a Mbərom i saa mbazl nə siwaw? Minje sa ma i ga aday mi saa san ki may ahay aday daliyugo i ndav coy anaw?»

⁴ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Liven anan i zek a kwanay ahay lele, dowan â sa njak kwanay bay. ⁵ Anga do ahay bayak a ti gəɓa sləmay uno, ti nay, kuwaya i ja winen nə Almasihu. Ti njak anan do ahay bayak awan. ⁶ Ki slənen ləbara sə vərəm ahay cara cara, kwa dərən, kwa bəse, əna kə jəjiren anan bay. Anga təktek way ataya ti təra aday. Əna wita kə dəzlek pə andav ana daliyugo fan bay re. ⁷ Kon a anan, i slabak pu kon hinen, bahay a anan i vad zek tə bahay hinen. A man ahay cara cara may i ga, aday daliyugo i ɓal matanan re. ⁸ Dəce ataya fok ti təra nə kawa wan sə dəlay anan uwar ti zek cew ata awan.

⁹ «À alay ata nà, ti varan kwanay à alay inde anà do ahay aday tã ga alay tə kwanay, tã vad kwanay à məke sa ndaw. Do su kon ahay fok ti nak ikwen ide anga kwanay njavar uno ahay. ¹⁰ A alay ata kutok, do ahay bayak a ti mbəsak sa daf upo nga, ti ga daf pi zek ahay, ti nan ide i zek ahay re. ¹¹ Do maja'am a Mbərom mungwalay aya bayak a ti nay ahay, ti

zluwe anan dō ahay bayak a cite. ¹² Mer su way sə sədœk i zakay aday asan zek sə dō ahay bayak a i səfe. ¹³ Əna dōwan a kə səmak anan hus à andav a inde cəna, winen i tam. ¹⁴ Ti dəkay anan ləbara sə bahay a Mbərom mugom a anan pə daliyugo kəzlek, aday dō su kon ahay fok ti sləne anan. Ata daliyugo i sa ndav kutok.»

*Dō manife ahay ti naa mbazl anan Urəsalima
Markus 13.14-23; Lukas 21.20-24*

¹⁵ «Ki i cinen anan anə səkar sə lize way i tavay à man cəncan awan, kawa ana dō maja'am a Mbərom Daniyel sa ja apan ata awan.* (Dowan a kə jingek anan 'am a anan nà, à sənan anan anə nga anahan nə lele.) ¹⁶ A alay ata asanaw nà, dō sə Yahudiya ahay tã haw sa ma nga à bəzłom ahay inde. ¹⁷ Dō aday winen pa nga su doh đukwen à dazay, à haw, əna à sa ray ahay way anahan ahay ù doh wa bay. ¹⁸ Dowan a winen à guvo đukwen, à saa nay ahay agay sa naa gəbak ayak zana anahan bay re. ¹⁹ Wuna, pa pac ataya nà, dəcə inde anga uwar ti zek cew aya awan, aday anga uwar ta wan a à bak ataya re. ²⁰ Gen anan amboh à Mbərom aday ahaw a kwanay à sa təra à alay sa mađ kabay pə luvon sa man uda bay. ²¹ Anga à alay ata nà, dəcə i zalay, bina kwa ana Mbərom sə ndakay daliyugo hus ahay biten đukwen, dəcə kawa winen ata kə tərak kula bay, aday inde i təra kula sabay re. ²² Əna, Mbərom kə kəcak anan luvon ataya bay nà, abay dōwan saa tam nà, ibay. Əna, kə kəcak anan luvon awan anga dō anahan a sə walay ataya awan.

* **24:15** Ca pə Daniyel 9.27, 11.31, 12.11.

²³ «À alay ata nà, dōwan a kà jak ikwen: “Almasihu winen hēna” kabay “Winen tiya” nà, kà sa dāfen apan nga bay. ²⁴ Anga almasihu ahay mungwalay aya bayak a ti nay ahay pi zek tu dō sē jēka tinen dō maja'am a Mbərom ahay. Ti ga minje sē way ahay, tē masuwayan aya cara cara sa njak anan kwa dō mē walay aya awan, abay a ga zek nà, na. ²⁵ Na jak ikwen anan pi zek wa kurre. Sēnen pi zek lele.

²⁶ «Ta sak a jak ikwen: “Almasihu winen tiya pē pala à kibe” nà, kī zlen saa cay anan ahay bay. Kabay ta sak a jak ikwen: “Winen mi dēr zek a hēna” dukwen, kē tēmihen 'am ata bay re. ²⁷ Bina Wan su Dō i nay ahay nē kawa awuted a Mbərom sē wuted pērad, a dav kwa aha ata awan. ²⁸ A man a aday way ma mac a inde ata cēna, mugudok ahay ti halay nga bayak a nà, à man ata awan.

Luvon ana Wan su Dō saa may ahay

Markus 13.24-27; Lukas 21.25-28

²⁹ «Pē luvon sē dāce ataya sa ndav cēna, pac i dav sabay, kiya dukwen matanan. Mawuzlawazl ahay ti gucey ahay à mēndak, aday dukwen mēgala sē way ahay à mburom ataya, ti bal. ³⁰ Ata minje mbala Wan su Dō i kay ahay zek pa nga mburom kutok. A alay ata, dō su kon ahay fok ti zlah, ti yam. Ata, ti canan anà Wan su Dō winen apan i may ahay pē matapasl ahay pa nga mburom tē mēgala awan, aday tē mazlaḅ a bayak a re. ³¹ Mēzləzlilen mēduwen a i fa zek. Aday Wan su Dō i slēnay ahay maslay anahan ahay, ti halan nga anà dō anahan a sē walay ataya kwa ta sē wura fok hus pē magaga sē daliyugo.»

*Minje sə buway**Markus 13.28-31; Lukas 21.29-33*

³² «Sənen pə way ana buway sə dəkak ikwen anan ata aday. Kə cinen anan anà alay anahan aya ta gak kulbɔsloslo nà, daslam aya dükwen ta dək, ata kə sənen zle coy viya winen apan i slay bəse. ³³ Matanan re, kə cinen anan anà way uno sə dəkak ikwen anan ataya cəna, sənen a nà, nen Wan su Do, nen apan ni may ahay bəse, nen pə alay sə məsudoh. ³⁴ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Əlek dō sə biten ahay ti i mac nà, way ataya fok ti təra. ³⁵ Daliyugo i ndav, kərngay i slukwac pə bagəbaga mburom, əna 'am uno nà, i ndav itəbay.»

*Dowan saa san luvon sa ndav anan daliyugo nà, ibay**Markus 13.32-37; Lukas 17.26-30, 34-36*

³⁶ «Əna, dowan saa san luvon sə way ataya nà, ibay. Maslay a Mbərom ahay ta san bay, nen wan anahan a dükwen na san bay. Sa san luvon a cəna, si zek a bəbay uno Mbərom awan. ³⁷ A alay a Wan su Do i may nà, way ahay ti təra nə kawa sə təra à alay ana Nuhu ata re.† ³⁸ A alay ata nà, dō ahay tinen apan ti taslay mivel sa pa way ahay, ta sa sa way a tinen ahay, mungol ahay ti gəba dalay, dəna ahay dükwen ti zla à mbaz, hus pə luvon ana Nuhu sa zla way anahan à kwalalan inde ata kutok. ³⁹ Dō ataya fok, tə sənak pi zek bay, hus pə luvon ana a'am sa rah anan daliyugo aday a ra atan fok ata awan. A alay ana Wan su Do sa may ahay ata dükwen, i təra nə kətanən re.

† **24:37** Ca pə Laataanooji 7.17-23.

⁴⁰ «À alay ata kutok, do ahay cew ti ga mer à guvo kərtek awan, do kərtek a nà, ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan. ⁴¹ Uwar ahay cew ti gan pa van kərtek awan, do kərtek a nà, ti gəba anan, aday do hinen nə ti mbəsak anan. ⁴² Njihen cəna, mə lavay zek aya awan, bina kə sənən luvon ana Bahay a kwanay sa nay ata bay.

⁴³ «Sənən pə way inde lele aday: Kak bahay su doh awan, a san apan zle, à alay a həna anan nà, do sə akar ahay ti nay ahay àga winen saa zləray anan ahay nà, dowan ata i njak ahan daw? I nahay nə tə ide cekərkarre anga aday do sə akar ataya tã zlan ù doh bay, bidaw? ⁴⁴ Anga nan kutok, kwanay dukwen, njihen mə lavay zek aya cekərkarre matanan re, bina, nen Wan su Do nà, ni i may ahay à alay a duwuraw dukwen, ki sənən apan bay re.»

Do sa ga mer su way lele awan, tu do sa ga mer su way lelibay awan

Lukas 12.41-48

⁴⁵ «Do sa ga mer su way lele awan, aday winen nə wurwer a ata nà, wayaw? Winen nà, dowan a aday bahay su doh anahan a sə mbakan anan do si mer su way ahay fok à alay anahan inde ata awan. Winen i varan atan way sa pa lele à alay aday tədə sa pa way ata awan. ⁴⁶ Ataslay mível i tərən anà dowan ata awan, kak bahay su doh anahan kà mak agay aday kà tak anan ahay à nga winen apan i gan nga anà do si mer su way anahan ataya lele nà, na. ⁴⁷ Nen apan ni jak ikwen tə didem a həna, bahay su doh anahan ata i mbəsakan anan way ahay à alay inde nə fok.

⁴⁸ «Aya əna, hinahibay ite, dō sa ga mer su way ata kà sak a jalay à nga anahan inde: “I ga nà bahay su doh uno i may bəse bay.” ⁴⁹ Winen gədek sa ga anan alay tə azar su dō si mer su way ahay, gədek pə way sa pa anahan ahay, sa pa, aday i sa mahay anahan tu dō sə vaway nga ahay. ⁵⁰ Sənen apan lele kutok, bahay su doh ana dōwan ata i may ahay nà, pə luvon a aday winen a i san apan bay jiga ata awan, kabay à alay a dukwen i san bay re. ⁵¹ Bahay su doh anahan ata kà sak a may ahay aday kà tak anan ahay à nga nà, winen apan i ga mer su way lelibay aya ata nà, i ga anan alay tə dōwan ata tə mindel. I razl anan à man su dō sə mbadəmbada ahay, aday ti rac slan tə idə sə ayam awan anga dəcə à man ata awan.»

25

Jike sə dəna dalay ahay kuro

¹ «À alay a Wan su Do i may ata nà, i ga minje tə dəna dalay aya kuro sa ba dō sə gəba dalay ata awan. Tə gəba lalam a tinen ahay, ta zla sa ba dōwan a sə gəba dalay ata kutok. ² Cəkəbay, dəna ataya nà, dara aya nə bəlbəle aya awan, dara aya ite, ma san nga aya awan. ³ Dəna bəlbəle ataya cəna, tə gəbay lalam a tinen ahay mənəna sə gəbay apan kwalaba sə kwalenjer maza awan. ⁴ Dəna ma san nga ataya nà, tə gəbay lalam a tinen ahay, tinen tə pəkay kwalenjer maza à kwalaba hinen ahay inde re. ⁵ Aya əna, dōwan sə gəba dalay ata kə njahak ayak bayak awan, dəna ataya fok tə dangwaz, ta njak ahan.

6 «Man luvon a ga bine siwaw cəna, tə sləne abəbal awan sə dō ahay, ta wa: “Dō sə gəba dalay kə dəzlek ahay. Slabiken, təmihen anan!” 7 Dəna ataya fok tə pədek cəna, tə dazlan sə lavay anan zek tə lalam a tinen ahay fok. 8 Dəna bəlbəle ataya tə dazlan sa jan anə dəna ma san nga ataya kutok, ta wa: “Amboh, viren umo kwalenjer a kwanay ataya panan mənjoek mənjoek ite, bina lalam a manay ahay tinen apan ti mbacay pumo wa.” 9 Dəna ma san nga ataya tə mbəđahan atan apan, ta wa: “A'ay, i slak uko fok bay. Suwan, zlen à wulen su doh, aday ki sukumen ahay pə dō sa ga masa ahay wa.” 10 Dəna bəlbəle ataya ta zla saa sukumay ahay kwalenjer à wulen su doh ahay wa kutok. A alay a tinen apan ti pəlay kwalenjer à wulen su doh wa ata awan, dō sə gəba dalay a dəzley ahay ite. Dəna ma san nga ataya tə slabak, ta zla à man sə azar uko tatə dō sə gəba dalay. Bahay su doh a tacay anan məsudoh anahan. 11 A njahay zərata cəna, dəna dalay a azar ataya đara aya, tə dəzley ahay ite. Ta jan ayak 'am anə bahay su doh uho wa, ta wa: “Kem, təban umo ayak wa ite!” 12 Bahay su doh ata a jan atan ahay apan, a wa: “Tə đidek a nà, na san kwanay bay.”»

13 Natiya kutok, Yesu a wa: «Anga nan, njihen mə lavay zek aya awan, anga kə sənən luvon a bay, kwa alay adəka sabay fan.»

*Jike su dō si mer su way ahay
Lukas 19.11-27*

14 «À alay ata đukwen, i ga minje tə bahay su doh saa zla à man dərən ata awan. A ngaman anə dō si mer su way ahay, a mbəsakan atan anan zlile

anahan. ¹⁵ A varan dala sə gura səkat đara anà đo kərtek awan. Anà đowan hinen đukwen, dala sə gura səkat cew, aday anà đo mə slala maakan a nà, dala sə gura səkat kərtek. A varan anà kuwaya đukwen, kawa ana đowan a saa mba apan ata awan. A dazlan, a zla way anahan kutok.

¹⁶ «Kwayan'a, đo sa njad dala sə gura səkat đara ata a zla, a mbəda anan alay lele. Kə njadək apan wan a đukwen dala sə gura səkat đara re. ¹⁷ Đo sa njad dala sə gura səkat cew ata a zla, a mbəda anan alay, kawa đowan a mama'am ata re. Kə njadək apan wan a đukwen dala sə gura səkat cew re. ¹⁸ Əna đowan sə təma dala sə gura nə səkat kərtek ata, a zla, a la anan dala ana bahay anahan ata à məke inde, a đer anan uda awan.

¹⁹ «A njahay pə dəba wa bayak a nà, bahay a tinen ata a may agay. A cəce patan wa, ta ga anan tə dala sə gura anahan ahay nə kəkəmwaw. ²⁰ Đo sa njad dala sə gura səkat đara ata, a nay, a jan anà bahay anahan: “Kə varak uno dala sə gura səkat đara. Ca apan, nə njadək apan wan aya səkat đara re.” ²¹ Bahay anahan ata a jan nà: “Suse, iken đo si mer su way lele aday đidek a re. Ka gak mer su way lele awan tə way a aday abay bayak a bay ataya awan. Ni mbəsakak way ahay bayan a à alay inde re. Hayak wa ù doh. Taslumo mivel pə kərtek awan.”

²² «Đo sa njad dala sə gura səkat cew ata, a nay, a jan anà bahay anahan, a wa: “Bahay uno, kə varak uno dala sə gura səkat cew. Ca apan, nə njadək apan wan aya səkat cew re.” ²³ Bahay anahan ata a jan nà: “Suse, iken đo si mer su way lele aday đidek a re. Ka gak mer su way lele awan tə way a

aday abay bayak a bay ataya awan. Ni mbəsakak way ahay bayan a à alay inde re. Hayak wa ù doh. Taslumo mivel pə kərtek awan.”

²⁴ «Do sa njad dala sə gura səkat kərtek ata dukwen a nay, a jan anà bahay anahan, a wa: “Na san iken zle, iken do jinje awan. A man aday kə caslak ayak way bay ata dukwen, ka zla sə cəray wa way re. A man aday kə zəvak awan bay ata dukwen, ka ban panan way re. ²⁵ Nə jəjarak tə iken bayak awan. Anga nan, nə dək anan dala anak à məkə. Ahan way anak kutok.”

²⁶ «Bahay anahan ata a jan, a wa: “Iken nà, do lelibay awan, isew awan. Ka san apan zle, nen nà, do jinje awan. A man a nə caslak awan bay ata dukwen, nə cəray wa way re. A man aday nə zəvak ayak awan bay ata dukwen, na ban panan way re. ²⁷ Matanan, abay tədə ki daf anan dala uno à bank, aday ata na mak agay nà, ni tan à nga anà dala uno tə wan a awan. ²⁸ Təmihen panan dala sə gura səkat kərtek ata awan, aday viren anan anan apan anà do aday dala sə gura anahan inde mbulo ata awan. ²⁹ Anga kuwaya way anahan inde cəna, ti zəgahan anan apan aday á ga inde apan bayak a adəka. Əna do aday way anahan nə mənjoek ata nà, ti ngəzar panan kwa mənjoek anahan ata re. ³⁰ Aday do si mer su way a isew a kəriya ata nà, liren anan ayak uho ì ide zənzen a inde. A man ata nà, do ahay ti yam, ti rac slan.”»

Jike sə təman tə awak ahay

³¹ «Pə luvon a aday Wan su Do kà sak a nay ahay à mazlaḅ inde tə maslay anahan ahay fok cəna, i njahay tə mazlaḅ a pa man sə njahay sə bahay

anahan. ³² Do sə daliyugo ahay pu kon pu kon fok ti halay nga pa 'am anahan. Aday i dazlan sə gəzla atan kawa dō sə jugwar gənaw ahay sə gəzla anan təman anahan ahay pi zek wa tə awak ahay day cew ata awan: təman ahay cara, awak ahay cara. ³³ I tavay anan təman ataya tə alay puway anahan, aday awak ahay dukwen, tə alay gula anahan.

³⁴ «Aday bahay i jan anà dō sa day sə alay puway anahan ahay kutok: “Hayak ikwen ahay, kwanay dō ana Bəbay uno sa daf pikwen alay sə mazlaḅ anahan ataya awan. Njihen à bahay anahan a inde kutok, bahay a anan mə lavay zek a nə anga kwanay kwa həna kabay, daliyugo dukwen mə ndakay a fan bay. ³⁵ Anga, abay may a han upo, kə viren uno ahay way sa pa, abay jom u go, kə viren uno ahay a'am, abay nen mbəlok awan, kə təmihen ahay nen, kə liven upo zek, ³⁶ abay zana inde upo ibay, kə viren uno ahay zana pi zek, abay nen dəvac awan, ki men uno ahay zek, abay nen ù doh sə dangay, ki cen ahay upo.”

³⁷ «Do a dīdek ataya ti cəce panan wa: “Bahay a manay, mə canak may a han apak, aday mə varak way sa pa ata nà, siwaw? Mə canak jom a gak, aday mə varak a'am ata nà, ahaw? ³⁸ Mə canak iken mbəlok awan, aday mə təma iken, mə lavay apak zek ata nà, siwaw? Mə canak zana anak ibay, aday mə pəkak apak zana a nà, ahaw? ³⁹ Mə canak iken dəvac a, kabay iken ù doh sə dangay, aday ma zlak ayak sa cay ahay apak ata nà, siwaw?”

⁴⁰ «Bahay i mbəḅahan atan apan kutok: “Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Way a kwanay sa gan anà mərak uno a kərtek ma kac ata nà, ki

gen uno nà, i nen awan.”

⁴¹ «Kagasl, bahay i jan anà dō sə alay gula anahan ataya kutok: “Kwanay dō a Mbərom mə tahasl a anaya, zlen ayak pə cakay uno wa. Zlen ù uko sə mbacay itəbay ata inde, uko a mə lavay zek a nə anga Fakalaw tə maslay anahan ahay ata awan.

⁴² Abay may a han upo, kə viren uno ahay way sa pa bay, abay jom u go kə viren uno ahay a'am bay. ⁴³ Abay nen mbəlok awan, kə təmihen ahay nen bay, kə liven upo zek bay. Abay zana inde upo ibay, kə viren uno ahay bay. Abay nen dəvac awan, nen ù doh sə dangay, ki zlen ayak pə cakay uno sa cay ahay upo bay.”

⁴⁴ «Tə cəce panan wa: “Bahay a manay, mə canak aday may a han apak, kabay jom a gak, kabay iken mbəlok awan, kabay zana inde apak ibay, iken dəvac a, kabay iken ù doh sə dangay, aday ma mak anak ahay zek bay ata nà, siwaw?”

⁴⁵ «Ihe, Bahay i mbəđahan atan apan kutok: “Nen apan ni jak ikwen tə dīdēm a həna: Way a kwanay sa ngam sa gan anà dō uno a anaya ma kac ataya kwa kərtek bay ata nà, ki gen uno bay ata nà, anà nen awan.”

⁴⁶ «Ti zla atan à man sə dəce sa ndav sabay ata awan, əna dō dīdēk aya kəma, ti njad sifa sa ndav bay ata ite.»

26

Wurwer sa ban anan Yesu

Markus 14.1-2; Lukas 22.1-2; Yuhana 11.45-53

¹ Yesu a ndav anan 'am a anaya fok cəna, a jan anà njavar anahan ahay, a wa: ² «Kə sənen apan zle, a mbəsak luvon ahay cew coy aday azar uko

sə Pasəka i sla. A alay ata ti ban nen, nen Wan su Do, ti varan nen anà do ahay aday ti darak ayak nen pə dədom mə zləngad awan.»

³ A alay ata ite, bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, tə məced sə Yahuda ahay, tə halay nga àga Kayafas, bahay nga su do sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom ata awan. ⁴ Tə jəjem 'am sa ban anan Yesu tə wurwer, aday sa vad anan. ⁵ Əna ta wa: «Dâ sa ban anan à azar uko inde bay, bina do ahay ti sa vəze puko.»

*Uwar a inde a mbədan amar pa nga anà Yesu
Markus 14.3-9; Yuhana 12.1-8*

⁶ A alay ata nà, Yesu winen à Baytiniya, àga dowan a inde, tə ngaman Simon do mə dugwad awan.

⁷ Uwar a inde a zlak ayak à man anahan tə dunguzlok sə amar sə wurde a dala bayak awan. A mbad anan amar ata pa nga ana Yesu à alay a winen apan i pa way. ⁸ Njavar anahan ahay tə canan anà way anahan sa ga ata cəna, a ma nga sə cəban atan. Ta wa: «A nes anan amar a anan həna nà, pa maw? ⁹ Ta wa, abay tē sukom anan way tə amar a anan nà, i ga dala bayak awan, aday ti var anan dala awan anà do mətawak aya nà, ta gak way lele bidaw?»

¹⁰ Yesu dukwen a sləne way a tinen a sa ja ata zle re. A jan atan kutok, a wa: «Kə bənen anan mbiyed anà uwar a anan nə pa maw? Way anahan su go ata nə lele. ¹¹ Anga do mətawak aya nà, ti ga inde tə kwanay hwiya, əna nen ni ga inde tə kwanay hwiya itəbay. ¹² A pak upo amar a anan nà, a ga upo nə amar uno sa zla anan à məke. ¹³ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: A man aday do ahay

ti wazay anan ləbara uno mugom a anan kwa aha pə daliyugo fok nà, ti təkər anan ləbara sə way ana uwar a anan sa ga həna ata awan.»

Yudas a sukom a way tə Yesu

Markus 14.10-11; Lukas 22.3-6

¹⁴ Natiya kutok, dō kərtek à wulen su dō maslan anahan kuro nga cew ataya wa, sə ngaman Yudas Iskariyot ata, a zla pə cakay sə bahay sə gədan dungo anà way ahay. ¹⁵ A jan atan, a wa: «Kak nə varak ikwen anan Yesu nà, ki viren uno ma ì nen awan anaw?» Tə baslay dala kwayan'a, tə varan dala sə gursa kwa kuro maakan.* ¹⁶ A ban pə winen ata wa kutok cəna, Yudas a pəlan atan cəved sə varan atan anan Yesu.

Yudas i i ga daf pə Yesu

Markus 14.12-21; Lukas 22.7-14, 21-23; Yuhana 13.21-30

¹⁷ Natiya, à luvon mama'am sə azar uko sa pa tapa sə pen mə zlambar a bay ata bine siwaw nà, njavar a Yesu ahay ta nay, tə cəce panan, ta wa: «A nak mâ sa lavay anan zek tə way sa pa sə Pasəka ata nà, ahaw?»

¹⁸ Yesu a jan atan kutok, a wa: «Zlen à wulen su doh sə Urəsalima àga mana, jen anan nà: “Miter a manay a ja nà: Alay uno i sla bəse. U no sa ga azar uko sə Pasəka tə njavar uno ahay nà, àga iken.”»

¹⁹ Njavar anahan ataya ta ga kawa ana Yesu a sa jan atan ata awan, tə lavay anan uda zek tə way sa pa sə azar uko sə Pasəka kutok.

²⁰ Suko a a ga nà, Yesu a njahay pə tuwez tu dō maslan anahan ahay kuro nga cew sa pa way pə

* **26:15** Ca pə Jekariya 11.12.

kərtek awan. ²¹ Tinen apan ti pa way a kutok, Yesu a wa: «Nen apan ni jak ikwen tə dīdem a həna: Dowan a kərtek à wulen a kwanay inde, i i ga upo daf.»

²² 'Am ata a wusen nga anà njavar anahan ahay fok. Tə dazlan sə cəce panan fok a tinen a kərtek kərtek, ta wa: «Bahay, nen bay ba?»

²³ Yesu a mbədahan atan apan, a wa: «Dowan a manay sa tar alay maya à tuwez inde ata, saa ga upo daf nə winen. ²⁴ Nen Wan su Do nà, ni mac, kawa ana Deftere a Mbərom sa ja upo ata awan. Əna dəce i naa tan à nga anà dō saa ga upo daf ata awan. Suwan pə winen maka tē wahay anan bay jiga awan.»

²⁵ Yudas, dowan a saa ga apan daf ata, a cəce, a wa: «Miter, nen bay ba?»

Yesu a mbədahan apan, a wa: «Iken a sa ja!»

Way sa pa cəncan awan

Markus 14.22-26; Lukas 22.15-20; 1 Korintu ahay 11.23-24

²⁶ A alay a tinen apan ti pa way mba, Yesu a gəba tapa sə pen, a ngəran ayak anà Mbərom, a gəzla anan ĩ zek wa, aday a varan anan anà njavar anahan ahay, ta sa jan atan: «Təmihen, pen. Həna anan nà, zek uno awan.»

²⁷ Pə dəba anahan a wa nà, a gəba gəsa'am, a ngəran ayak anà Mbərom, aday a varan atan anan gəsa'am ata awan, ta sa jan atan nà: «Sen wa jubjob, kwanay a fok. ²⁸ Həna anan nə mez uno mə pəkay a anga sə pəse ines sə dō ahay bayak awan. Tə mez uno a anan, Mbərom a ban 'am tə dō ahay. ²⁹ Nen apan ni jak ikwen tə dīdem awan: I ban pə luvon sə biten a anan wa nà, ni naa sa way kawa həna

a anan sabay, si azanaka pə luvon aday dī saa sa maza pə kərtek a à bahay a Bəbay uno inde.»

³⁰ Pə dəba anahan a wa nà, ta ga ara sə həran nga anà Mbərom, ta zla way a tinen à bəzlom sə Ulivet.

Atə Yesu tə Piyer

Markus 14.27-31; Lukas 22.31-34; Yuhana 13.36-38

³¹ A alay a tinen apan ti zla way a tinen ata kutok nà, Yesu a jan anà njavar anahan ahay, a wa: «À luvon a sə biten a anan inde, ki i mbəsiken nen, kwanay a fok. Anga Deftere ana Mbərom a ja nà: “Ni vad anan dō sə jugwar təman awan, aday dukwen təman ahay ti ta 'am.†” ³² Əna, na sak a slabakay ahay à məke wa nà, ni lahak ikwen à Galile.»

³³ Piyer a jan kutok, a wa: «Kwa à ga nə dō ahay fok ti mbəsak iken dəp nà, nen ni mbəsak iken itəbay.»

³⁴ Yesu a mbədahan apan, a wa: «Nen apan ni jak tə dīdem a həna, Piyer: A luvon a sə biten a anan inde, zukwa njəkar i saa zlah nà, ka jak saray maakan ka san nen bay.»

³⁵ Piyer a mbədahan apan, a wa: «Kwa à ga nə ni mac anga iken dəp nà, ni ja kula na san iken bay itəbay!» Njavar a Yesu a azar ataya fok ta ja matanan re.

Yesu a ga amboh à Gecemene

Markus 14.32-42; Lukas 22.39-46

³⁶ Natiya kutok, tə dəzle à man a sə ngaman Gecemene ata tə njavar anahan ahay. Yesu a jan

† **26:31** Ca pə Jekariya 13.7.

atan: «Njihen à man a anan, ni zla tiya saa gay amboh.»

³⁷ Winen apan i zla nà, a ngaman anà atə Piyer ta wan ana Zebede ahay cew, ta zla jiga awan. A dazlan sə jalay mərəva sə dəcə anahan ata kutok.

³⁸ A jan atan, a wa: «Mivel uno i ndəroó, hus pa sa mac anan. Njihen à man a anan. Ben ti nen lele.»

³⁹ A zla pa 'am mənəcək nà, a slahay ta 'am duboz, a ga amboh kawa həna anan: «Bəbay uno, kà zlak anak à nga nà, ki gəba puno dəcə saa nay upo a anan ata awan. Aya əna, way kawa su no nà, â təra bay, si kawa sa nak iken.»

⁴⁰ A ma à man ana njavar anahan a maakan ataya nà, a tan atan ahay à nga nə ma njak ahan aya awan. A jan anà Piyer: «Ki mben apan sa ba ti nen kwa ler kərtek bay asəka? ⁴¹ Ben lele, gen amboh, anga aday kə tiven anan anà way saa njak kwanay ahay. Apasay su do zənzen a nà, a gan may sə dəfan apan anà Mbərom, əna zlay si zek anahan a bəle awan.»

⁴² A zla mə slala cew a dukwen, a ga amboh asa, a wa: «Bəbay uno, kak i njad zek aday dəcə a anan i zla puno wa bay cəna, nà sa anan adəka. Way a sa nak ata â təra.»

⁴³ A may ahay pə cakay ana njavar anahan ataya asa, a tan atan à nga nà, tə njəkək ahan asa, ta mba apan sə təba ide kwa mənəcək bay jiga awan.

⁴⁴ A mbəsak atan, a zla saa ga amboh asa, kawa sə manan. ⁴⁵ Cəna, a ma pə dəba à man ana njavar anahan ahay, a jan atan, a wa: «Kwanay apan ki man anan uda awan daw, do sa njak ahan ahay? Kagasl, alay a kà slak həna kutok, aday ti varan nen Wan su Do à alay inde anà do sə atahasl ahay.

46 Slabiken, zluko. Do sa ga upo đaf winen tiya, kà nak ahay.»

Do ahay ta ban anan Yesu

Markus 14.43-50; Lukas 22.47-53; Yuhana 18.3-

12

47 Yesu kà ndəvak anan 'am anahan ata fan bay, Yudas, do kərtek à wulen sə njavar anahan aya inde kuro nga cew ata, a dəzley ahay pə cakay anahan. A njahan pa 'am wa anà do ahay bayak a tə way sə alay a hunjəslesle: maslalam a pi zek tə sukol aya re. Sə slənay atan ahay nə bahay sə gəđan dundo anà way ahay pi zek tə məced sə Yahuda ahay.

48 Yudas, dowan a sa ga đaf pə Yesu ata, 6a kə varak atan minje sə way, a wa: «Dowan a ni ban anan həmbok ata nà, winen awan. Bənen anan.»

49 Kwayan'a, Yudas a hədek pə cakay ana Yesu, a jan: «Iken inde zay bidaw, Miter?» A varan alay, a ban anan pi zek həmbok.

50 Yesu a jan kutok: «Car uno, ndav anan way a sə gəbay iken à man a anan ata awan.» Do ahay ta zlak ayak kutok, ta ban anan, ves.

51 Dowan a kərtek à wulen su do a Yesu ataya, a ndahay maslalam anahan, a car anan bile ana bahay nga su do sə gəđan dundo anà way anga Mbərom, aday maslalam anahan ata a gad panan sləmay kərtek a poc. 52 Əna Yesu a jan, a wa: «Ma anan maslalam anak ù doh anahan awan, anga do sa ban maslalam ahay ti lize nə tə winen awan.

53 Aday asa, ka san sa jəka, nà gan may nə ni cəce pə Bəbay uno wa, i sləno ahay maslay anahan ahay bayak a məcapar a kuro nga cew bidaw? 54 Aka aday, kak nə cəcihek maməzek ata nà, way a mə

vinde upo à Deftere a Mbərom inde ata i sa təra kəkəməw? Deftere a ja nà, i təra upo kawa həna anan.»

⁵⁵ Yesu a jan anà dō ahay kutok, a wa: «Ki nen upo tə maslalam aya aday tə sukol aya sa ban nen kawa nen dō sə ngəzar dō à cəved inde dāw? Nen inde ù doh sə mazlaḅ a Mbərom pac pac, nen apan ni tətakan anan way anà dō ahay, kə bənen nen bay. ⁵⁶ Əna way a anaya fok a təra cəna, aday way ana dō maja'am a Mbərom ahay sa ja à Deftere a Mbərom inde ataya t̄ t̄ra.»

Kagasl kutok, njavar anahan ahay tə mbəsak anan, ta haw way a tinen fok.

Yesu winen pa 'am su dō sə lavay nga sə Yahuda ahay

Markus 14.53-65; Lukas 22.54-55, 63-71; Yuhana 18.13-14, 19-24

⁵⁷ Dō sa ban anan Yesu ataya ta zla anan àga Kayafas, winen bahay nga su dō sə gəḃan dongo anà way ahay anga Mbərom. Miter sə Tawrita ahay pi zek tə məcəd sə Yahuda ahay tinen mə halay nga a à man ata awan. ⁵⁸ Piyer winen apan i pərahan ayak azar à dəḃa wa à dəḃa wa, dezl à gala ana bahay nga su dō sə gəḃan dongo anà way ata awan. A zla ù doh ite re, tə njahay pi zek tu dō si mer su way sə àga dōwan ata ataya awan, anga sa ca pə andav sə sariya ana Yesu.

⁵⁹ Aday nà, bahay sə gəḃan dongo anà way ahay, pi zek tu dō sə lavan nga anà Yahuda ahay, fok a tinen a ta ban bitem sə mungwalay ahay aday ti vad anan Yesu à məkə. ⁶⁰ Əna ta njad cəved a bay, kwa abay dō sə mungwalay ahay bayak a tə ndəḃak apan 'am ahay cara cara dəp nà, na. Kagasl, dō

ahay cew ta nay, ⁶¹ ta wa: «Dowan a anan kà jak, a wa: “Ni mba apan sa mbazl anan doh sə mazlaḅ a Mbərom, ni han uda maza à luvon maakan inde.”»

⁶² Bahay nga su ḁo sə gəḁan dungo anà way ahay a slabak, a jan anà Yesu, a wa: «Kə mbəḁa apan itəbay kələḁaw? Do a anaya fok ta ja apak nə maw?» ⁶³ Yesu a njahay way anahan faafa. Bahay nga su ḁo sə gəḁan dungo anà way ahay ata a jan kutok, a wa: «Nen apan ni cəce panak həna. Mbəḁay tə sləmay a Mbərom, bahay sə sifa. Jan umo, iken nə Almasihu, Wan a Mbərom ḁaw?»

⁶⁴ Yesu a mbəḁahan apan kutok, a wa: «Matanan! Əna nen apan ni jak ikwen həna: Pa 'am kəmaya, ki cinen anan anà Wan su Do, winen mə njahay a à alay puway ana Mbərom Ba Məgala. Ki cinen anan pə matapasl ahay pa nga mburom, winen apan i may ahay re.»

⁶⁵ Natiya, bahay nga su ḁo sə gəḁan dungo anà way ahay ata a ngəraw anan zana anahan pi zek wa, a wa: «Həna nə, ḁi gan may anà side hinen re ḁaw? Kə jənək anan pa 'am a Mbərom. Kə slənen 'am anahan a coy. ⁶⁶ Ki jen həna nə kəkəməw?»

Do ahay tə mbəḁahan apan, ta wa: «Winen tə mungok a coy. Kà slak sa vad anan.»

⁶⁷ Tə təfen məne pə idə, tə duzlay anan tə alay, aday ḁo azar aya tə ḁəcan, ⁶⁸ ta wa: «Iken nə Almasihu, ḁo maja'am a Mbərom nə, jan umo kutok: Sə ḁəcak nə wayaw?»

Piyer a wa a san Yesu bay

Markus 14.66-72; Lukas 22.56-62; Yuhana 18.15-18, 25-27

⁶⁹ Natiya, Piyer winen mə njahay a à gala hwiya. Dəna sa ga mer su way a inde à man ata a nay, a jan: «İken dükwen abay kwanay jiya tatə Yesu sə Galile ata re.»

⁷⁰ Əna Piyer a məman anan, pa 'am sə do ahay fok, a wa: «Nen na san 'am anak a sa jay ata bay.»

⁷¹ Piyer a slabak, a zla way anahan à mægədgəden uho. Dəna hinen asa a canan re, a jan anə do ahay à man ata awan: «Həna a anan dükwen, winen tə Yesu sə Nazaratu ata re.»

⁷² Piyer a məman anan asa, a wa: «Ni mbaɗay, tə dıdek a, na san anan bay.»

⁷³ A njahay mənjək asa, do sa man ataya ta nay pə cakay a Piyer. Ta jan, ta wa: «Tə dıdem awan, İken do a tinen wanahan, anga miresl anak a a ɗakay anan İken nə Galile ahay.»

⁷⁴ Kagasl Piyer a dazlan sə mbaɗay coy: «Kak na san ɗowan ata zle nə, Mbərom a tə alay anahan awan â tahasl nen! Na san ɗowan ata bay fok!»

Kwayan'a, njəkər a zlah. ⁷⁵ 'Am a Yesu a sa jan kurre ata à man à nga inde, a wa: «Njəkər i saa zlah nə, ka jak saray maakan ka san nen bay.» A nay uho, a yam cəɗək cəɗək tə ide sə ayam.

27

Ta zla anan Yesu àga Pilatu

Markus 15.1; Lukas 23.1-2; Yuhana 18.28-32

¹ Ide a cəde siwa a cəna, bahay sə gəɗan dundo anə way ahay pi zek tə məced sə Yahuda ahay ta ɓan 'am sa vad anan Yesu kutok. ² Coy tə jaway anan, ta zla anan àga Pilatu, guverner sə Yahudiya, winen Ruma ahay.

*Amac ana Yudas
Mer su way ahay 1.18-19*

³ Natiya, Yudas a ca apan nə ta gan anà Yesu nà, sariya sa vad anan à məkə cəna, a jalay anan cəđœk cəđœk, a zla à man ana bahay sə gəđan dundo anà way ahay anga Mbərom tə məced sə Yahuda ahay, a man atan anan dala sə gursa a tinen sə varan kwa kuro maakan ata awan. ⁴ A jan atan, a wa: «Na gak ines, anga nə njəkak anan uda anà đo mənjana ines.»

Əna tinen ite ta jan apan, ta wa: «Ma a manay apan anaw! Wita nà, baway anak kutok!»

⁵ Coy Yudas a dazlan, a guce anan dala ata à gala su doh sə mazlaḅ a Mbərom. A zla, a ngərew zek anahan tə liḅer.

⁶ Bahay sə gəđan dundo anà way ahay anga Mbərom ataya ta ra anan dala ata awan, ta wa: «Tawrita kà varak uko cəved sa tar anan dala a anan à kukwar sa đaf dala su doh sə mazlaḅ a Mbərom bay. Anga tə dala ata tə sukom nə mez su đo.» ⁷ Ta ḅan apan à wulen a tinen a inde kutok, t̄ sukom anan guvo ana đo sa han səngəle a inde tə dala ata awan, aday ti taa la uda mədurlon ahay. ⁸ Anga nan kutok, hus həna đukwen, tə ngaman anà guvo ata nà, Guvo sə Mez. ⁹ Natiya 'am ana đo maja'am a Mbərom Yeremiya a təra, anga kà jak, a wa: «Ta ra dala sə gursa kwa kuro maakan, dala mbala ana Isəra'ila ahay sa ḅan apan sə sukom anan tə winen ata awan. ¹⁰ Tə sukom anan guvo ana đo sa han səngəle a inde, kawa ana Mbərom Fetek sə đuko anan ata awan.* »

* **27:10** Ca pə Jekariya 11.12-13; Yeremiya 18.2-3, 19.1-2, 32.6-15.

Ta ga sariya sa vad a Yesu

Markus 15.2-15; Lukas 23.3-5, 13-25; Yuhana 18.33 - 19.16

¹¹ Yesu, winen mə tavay a pa 'am ana guverner Pilatu. Pilatu ite, a cəce panan wa, a wa: «Iken nà, bahay sə Yahuda ahay dāw?»

Yesu a mbəđahan apan, a wa: «Ka jak anan asanaw!»

¹² Bahay sə gəđan dundo anà way ahay anga Mbərom pi zek tə məced sə Yahuda ahay ta ndađ apan 'am, əna kə mbəđahak apan bay. ¹³ Kagasl, Pilatu a cəce panan asa, a wa: «Kə slənek 'am ana do sa ra apak 'am a anaya itəbay kələdāw?»

¹⁴ Yesu kə mbəđahak apan kwa mənjoek bay fok, aday a gan masuwayan anà guverner Pilatu.

¹⁵ Pə azar uko sə Pasəka fok cəna, guverner a taa mbəsakan atan ahay do kərtek à dangay wa, dōwan a kawa ana do ahay saa cəce ata fok. ¹⁶ A alay ata ite, dōwan a inde à dangay a re, do ahay fok ta san anan lele. Tə ngaman Yesu Barabas.

¹⁷ Do ahay tə halay nga, aday Pilatu a cəce patan wa kutok, a wa: «A nak ikwen nà mbəsakak ikwen ahay à dangay wa həna nà, wayaw? Yesu Barabas dāw, kabay Yesu sə ngaman Almasihu ata dāw?»

¹⁸ Pilatu a san zle, ta ban anan Yesu nà, anga sərak cərkəke.

¹⁹ A alay a Pilatu winen apan i ga sariya ù doh ata nà, uwar anahan a slənay apan do, à jan nà: «Kà sa gan awan anà dōwan a mənjoəna ines a anan bay, bina avad a nə, cəen sə zuđay kə bənak uno mbiyed anga winen bayak awan.»

²⁰ Aya əna, bahay sə gəđan dundo anà way ahay, pi zek tə məced sə Yahuda ahay, ta ran 'am anà

dó ahay aday tê cæce Pilatu â mbəsakan atan anan Barabas aday â vad anan Yesu. ²¹ Guverner a cæce patan wa asa, a wa: «A nak ikwen nâ mbəsakak ikwen ahay â wulen su dó a cew a anaya wa nê wayaw?»

Tê mbədahan apan, ta wa: «Mbəsakan umo ahay nê Barabas.»

²² A cæce patan wa: «Aday nâ ga anan tê Yesu sê ngaman Almasihu ata nâ, kəkəmaw?»

Tê mbədahan apan pə kərtek a tinen a fok, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

²³ Pilatu a cæce asa: «A ga mer sa ma lelibay a anaw?»

Əna tê zəga anan sa zlah tê məgalak a, ta wa: «Darak anan ayak pə dədom!»

²⁴ Pilatu a ca apan nê i mba apan sa ga awan kwa mənjoek ibay, aday abəbal awan winen apan i zəga hwiya. Natiya kutok, a banay alay anahan pa 'am sê dó ahay ta sa ja nâ: «Ines sa vad anan dowan a anan inde upo ibay. Wita nâ, kwanay sa san!»

²⁵ Do ahay fok tê mbədahan apan, ta wa: «Ines sa vad dowan a anan â njahay pa nga a manay ahay, aday pa nga a gwaslay a manay ahay.»

²⁶ Pilatu a mbəsakan atan anan Barabas. A jan anà suje ahay tê ndəbay anan Yesu. Aday a varan atan anan, tê daray anan pə dədom.

Suje ahay ta ran mindel anə Yesu

Markus 15.16-20; Yuhana 19.2-3

²⁷ Suje ana Pilatu ahay ta zla anan tê Yesu ù doh sê guverner, aday tê halan nga anà suje ahay fok pə cakay. ²⁸ Tê culok panan zana, tê dəfan zana dəzdəz a pi zek, kawa sê bahay. ²⁹ Tê hanan jugo sê adak, tê dəfan à nga inde, tê varan sukol à alay puway

anahan. Kagasl tə dukwen gərmec ù vo, ta ma nga sə mbasay apan, ta wa: «Bahay sə Yahuda ahay â ga inde sə coy!» ³⁰ Tə təfe apan mənə, tə ngəzar panan sukol sə manan aday tə dəcan anan pa nga saray bayak awan. ³¹ Ta ndav anan sə mbasay apan nà, tə culok panan zana ata, ta man anan zana anahan pi zek kutok. Ta zla anan saa darak anan ayak pə dədom mə zləngad awan.

*Tə daray anan Yesu pə dədom mə zləngad awan
Markus 15.21-32; Lukas 23.26-43; Yuhana
19.17-27*

³² Natiya awan, tinen apan ti zla anan Yesu ata nà, suje ahay tə zlangay uda tə dowan a inde tə ngaman Simon, winen Siren ahay. Suje ahay ta gan bəlaray sə tavak dədom ata pə Yesu wa. ³³ Tə dəzle à man a inde tə ngaman Golgota, kawa sa ja nà, Kəlakasl-sa-Nga. ³⁴ A man ata nà, tə varan way mə kwasay a mə japay a tə ndəliwen a anà Yesu aday â sa. Əna Yesu a tukom anan cəna, a ngam sa sa bay.

³⁵ Coy tə darak anan ayak pə dədom mə zləngad awan, aday tə gəzla anan zana a Yesu ahay à wulen a tinen ahay inde, ta sa ga apan caca. ³⁶ Tə njahay à man ata sa ba anan kutok. ³⁷ Tə vinde anan way a tinen a sa ban anan apan ata awan, tə lawak anan ayak pə dədom pa nga anahan. Tə vinde anan 'am ata nà, natiya awan: «Dowan a anan nə Yesu, bahay sə Yahuda ahay!» ³⁸ Tə darak ayak dō sə akar aya inde cew re, dō kərtek a tə alay puway, dō hinen tə alay gula, Yesu à mamasl a tinen.

³⁹ Do sa zla ta man ataya awan fok ta bal nga kwata kwata, tə gənanhan, ta wa: ⁴⁰ «Iken ka wa

ki mbazl anan doh sə mazla6 a Mbərom aday ki han anan maza awan à luvon maakan inde ba? Tam anan nga anak kwa! Kak iken Wan a Mbərom cukutok nà, dazay ahay pə dədom a wa bidaw?»

⁴¹ Bahay sə gədan dungo anà way ahay anga Mbərom, tə miter sə Tawrita ahay, tə maced sə Yahuda ahay, ta ma nga sa ran mindel a re. Ta wa: ⁴² «Kə təmak anan dō azar aya awan, əna a mba apan sa tam anan nga anahan a bay. Winen bahay sə Isəra'ila acəkan daw? A dazay həna pə dədom wa aday dī sa daf apan nga kutok. ⁴³ A daf nga pə Mbərom, a wa winen wan anahan! Lele, cuko apan kutok, kak a nan à Mbərom sa tam anan həna nà, na.» ⁴⁴ Do sə akar ataya mə daray aya pə kərtek a tatə Yesu ataya ta ma nga sə gənanhan matanan re.

Amac a Yesu

Markus 15.33-41; Lukas 23.44-49; Yuhana 19.28-30

⁴⁵ Natiya, a ban pə man ipec wa nà, luvon a ga pə daliyugo fok takədimbom, hus à njamde maakan. ⁴⁶ A ga njamde maakan nà, Yesu a zlah tə məgalak a, a wa: «*Eli, Eli, lama sabaktani?*» Kawa sa ja nà: «Mbərom uno, Mbərom uno, kə mbəsak nen angamaw?†»

⁴⁷ Do a mə tavay aya à man ata azar a tə sləne bine maw cəna, ta wa: «Winen apan i ngaman anà Eliya.» ⁴⁸ Dowan a tinen a kərtek a haw, a gəba awan a kawa baf, a tar anan à way mə kwasay a inde, aday sərekeke re asa. A taran anan ayak tə gusuko zəbor awan aday Yesu à susœb. ⁴⁹ Əna dō a azar ataya ta wa: «Kak Eliya i nay saa tam anan nà,

† 27:46 Ca pə Jabuura 22.2.

dī ca apan aday. Buko!» ⁵⁰ Yesu a zlah tə məgalak awan asa, a mac way anahan.

⁵¹ A alay anahan a sa mac ata ite, zana sə gəzla anan man sə njahay a Mbərom pi zek wa tə do ahay ù doh sə mazlaḅ a Mbərom ata, a ngəraw i zek wa əndem, a bənay ahay kwa à mburom wa hus à məndak. Aday dukwen daliyugo a ḅal, pəkərad ahay ta ta i zek wa. ⁵² Jəvay ahay tə təḅa re, aday do a Mbərom ma mac ataya tə slabakay à məkə wa bayak awan. ⁵³ Do ataya tə jənay ahay à jəvay wa, aday pə dəḅa ana Yesu sə slabakay ahay à məkə wa ata nà, ta zlak à Urəsalima, wulen su doh cəncan awan, aday do ahay bayak a tə canak atan re.

⁵⁴ Suje sə Ruma ahay tə bahay a tinen, tinen apan ti ba pə Yesu. Tə canan anà daliyugo a sa ḅal pi zek tə way a sə təra ataya nà, tə jəjar pi zek anga way a sə təra ata awan. Ta ja, ta wa: «Tə dīdek awan, winen Wan a Mbərom.» ⁵⁵ Uwar ahay bayak a inde à man ata awan, tə tavay zad, tinen apan ti cak ayak apan. Tinen aday nà, tə pərahan ahay azar anà Yesu kwa à Galile wa, anga ti gan mer su way. ⁵⁶ A wulen sə uwar ataya nà, dī tan à nga anà Mariyama dəna sə Magədala ahay, tə Mariyama may ana Yakuba tə Yusufu, aday may ana wan a Zebede aya inde à man ata re.

Tə gəḅa anan Yesu à məkə

Markus 15.42-47; Lukas 23.50-56; Yuhana 19.38-42

⁵⁷ Suko a a ga cəna, dowan a inde zlile awan, winen Arimatiya ahay, a nay. Dowan ata nà, tə ngaman Yusufu, winen dukwen njavar ana Yesu. ⁵⁸ A zla à man ana Pilatu, a cəce panan məsinde ana Yesu. Pilatu dukwen kə təmahak anan anan,

a varan cæved sa la anan Yesu. ⁵⁹ Yusufu a zla, a gæba anan mæsinde, a nga anan apan rækot a inde lele awan. ⁶⁰ A dæfak anan ayak à jøvay anahan a inde ma la a à jama inde wiya awan. A bætukwal apan bælælen mæduwen a, a tacay anan 'am sæ jøvay kutok, a zla way anahan. ⁶¹ Mariyama, dæna sæ Magædala ahay, tæ Mariyama hinen ata, tinen mæ njahay aya pa 'am jøvay, ti ca apan.

Do sa ba pæ jøvay a Yesu ahay

⁶² Sidew a cæna, luvon sa man uda awan, bahay sæ gæðan dungo anà way ahay anga Mbærom pi zek tæ Farisa ahay ta zla àga Pilatu. ⁶³ Ta jan anà Pilatu kutok, ta wa: «Bahay a manay, 'am inde kà mak umo ahay à nga inde. Bina, à alay a dō sæ mungwalay a anan kè mæcak fan bay ata nà, a wa: “Pæ dæba sæ amac uno wa luvon maakan nà, ni slabakay à mæke wa.” ⁶⁴ Suwan hæna nà, jan anà suje ahay tâ ba anan jøvay awan luvon a maakan ataya cite. Bina njavar anahan ahay tâ sa nay sæ kæra anan mæsinde anahan a bay. Ata ti jan anà dō ahay: “Yesu kè slabakak ahay à mæke wa.” Aday mungwalay a hæna anan ata nà, i zalay winen a mama'am ata re.»

⁶⁵ Pilatu a jan ata, a wa: «Suje ahay inde hæna. Zlen, kâ si ben anan jøvay ata kawa ana kwanay sa mba apan.»

⁶⁶ Ta zla, tæ tapay anan 'am sæ jøvay ata tæ mætætok, ta pak suje ahay à man ata sa ba anan jøvay kutok.

28

Yesu a slabakay ahay à mæke wa

Markus 16.1-10; Lukas 24.1-12; Yuhana 20.1-10

¹ Pə dəba sə luvon sa man uda wa, kawa sa ja nà, pa pac sə zaka, pərek, Mariyama dəna sə Magədala tə Mariyama hinen ata, ta zla sa cak ayak pə jəvay.

² Natiya ca, daliyugo a ɓal kəzlek kəzlek, anga maslay a Mbərom a nay à mburom wa, a bətukwal anan bələlen ana tinen sə tacay a 'am sə jəvay ata, a njahay apan ton. ³ Maslay a Mbərom ata a dav nə kawa awuted a Mbərom sa dac ata awan. Zana anahan pi zek dukwen a dav nə kawa lanja. ⁴ Do sa ba pə jəvay ataya tə canan cəna, tə jəjar pi zek bayak awan, tə təra kawa do ma mac aya awan.

⁵ Maslay a Mbərom ata a jan anà uwar ataya: «Kwanay nà, kə jəjiren bay, bina na san zle, kwanay apan ki pəlen Yesu, dowan a tə darak anan ayak pə dədom mə zləngad ata awan. ⁶ Winen inde à man a anan sabay! Kə slabakak ahay à mæke wa kawa ananahan a sa ja ata awan. Əna, hayak ikwen ahay! Cen pa man a tinen sə nahak anan ayak uda ata awan. ⁷ Aday zlen bəse, jen anan anà njavar anahan ahay nà: “Yesu kə slabakak ahay à mæke wa. I lahak ikwen à Galile. Ki i cinen anan nà, à man ata awan.” Na jak ikwen anan coy.»

⁸ Kwayan'a, uwar ataya ta haw ahahaw pa 'am jəvay wa, tinen ma rah a tə zlawan aday tə ataslay mivel a re. Tinen apan ti zlan anan ayak tə ləbara ata anà njavar a Yesu ahay kutok. ⁹ Kwayan'a Yesu a nay ahay, tə zlangay uda tə uwar ataya awan. Yesu a jan atan, a wa: «Zay daw?» Uwar ataya tə hədəken ayak pə cakay. Ta ban anan à saray a wa,

tə həran nga. ¹⁰ Yesu a jan atan, a wa: «Kê jəjiren bay. Zlen, jen anan anà mərak uno ahay nə tâ zla pə daliyugo sə Galile. Ti i cuno nà, à man ata awan.»

Am ana do sa ba pə jəvay ahay

¹¹ Uwar ataya tinen apan ti zla way a tinen kutok, suje sa ba pə jəvay ataya azar aya ta zla à Urəsalima, tə təkəren ləbara sə way a sə təra ataya fok anà bahay sə gədan dundo anà way ahay anga Mbərom. ¹² Tinen ite tə halay nga pə kərtek a tə məcəf sə Yahuda ahay. Ta ban à wulen a tinen inde, tē varan dala bayak a anà suje ahay, ¹³ tâ jan atan nà: «Jen nà: “Mə njəkak ahan, aday njavar anahan ahay ta nak, tə kərak anan məsinde sə luvon.” ¹⁴ Guverner kà sak a sləne 'am a anan ite nà, manay a mi san sə bənan mbac, mi təmay ahay kwanay à dəcə ahay wa fok.» ¹⁵ Suje ataya tə təma dala ata, aday ta ga kawa ana tinen a sa jan atan ata awan. Mungwalay ata kà tak 'am à wulen sə Yahuda ahay bayak a hus ahay biten.

Yesu a kan zek anà njavar anahan ahay

Markus 16.14-18; Lukas 24.36-49; Yuhana 20.19-23; Mer su way ahay 1.6-8

¹⁶ Natiya kutok, njavar a Yesu ahay kuro nga kərtek ataya ta zla pə daliyugo sə Galile, ta zla à bəzlom a ba Yesu a kà jak atan anan ata awan. ¹⁷ Tə canan cəna, tə dukwen gərmec ù vo, əna do a azar aya ta ma nga sa ja nà: «Hinahibay nə winen bay dəge.» ¹⁸ Yesu a hədəken atan ayak pə cakay, a ja: «Mbərom kə varak uno anan məgala pə way sə mburom ahay fok tə məgala pə way sə daliyugo ahay fok. ¹⁹ Anga nan, zlen pə cakay su do su

kon ahay fok, taren atan njavar uno aya awan. Gen atan baptisma tē sləmay ana Bəbay Mbərom, tē sləmay ana Wan anahan, aday tē sləmay ana Apasay Cəncan awan. ²⁰ Tətiken atan anan aday ti dəfan apan anà way uno sa jak ikwen ataya fok. Sənen anan, ni ga inde tē kwanay pə luvon pə luvon hus pa sa ndav anan daliyugo.»

Aḡan 'am wiya awan
New Testament in Mbuko (CM:mqb:Mbuko)

copyright © 2010 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Mbuko

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Mbuko

© 2010, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-30

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 21 Feb 2024 from source files
dated 29 Jan 2022
85377c5a-ee2b-5540-a6b5-8f8a5a729092